

Academia Bârlădeană

Anul XXI, 4(57), Trim. IV, 2014

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

Academia Bârlădeană se pregătește de centenar !

Iarnă

E iarnă și frig.
Talazuri de mare
Îngheață pe dig,
Ca zarzări în floare.

Cazanele frig
În negre vapoare.
E iarnă și frig
Și viscol pe mare.

Prin neguri bolnave,
Adesea, tresar
Fantome de nave,
Rubine de far.

Un cer de leșie,
De spaimă și moarte
Și-o mare pustie
Se-ntinde departe.

Constanța, 9 iulie 1958

Grigore Sălceanu (1901 – 1980),
prieten de bătrânețe al lui G. Tutoveanu

*Academia Bârlădeană
urează cordial tuturor cititorilor
Crăciun fericit
și un An Nou cu bucurie.
La mulți ani!*

DIN CUPRINS

Cronicar, Din viața Academiei	2, 31-32
Mircea COLOȘENCO, Academia Română versus Academia Bârlădeană	3
Apostol CULEA, Tudor Pamfil	4
G. TUTOVEANU, Academia Bârlădeană	5
Pamfil ȘEICARU, Acum 40 de ani. Academia Bârlădeană (1916) (1)	6
Gheorghe POSTELNICU, Vasile Voiculescu și Academia Bârlădeană	9
Romulus DIANU, Medicii în artă (1)	10
Costin CLIT, Documente privind istoria orașului Bârlad	12
Marcel PROCA, Hanuri. Istoria evoluției de la han la hotel	14
Rubrica de POEZIE: Maraton. Cristian Simionescu	17
Viorel RÎMBOI, Jubileu 2014: Semicentenarul Filialei Bârlad a Societății de Geografie din România	20
Marian ROTARU, Perseu și Andromeda. O altfel de istorie (2)	22
Lucetius Valentin STAN, Grigore Vieru, apostol-tribun al deșteptării naționale	24
Teodor OANCĂ, Papornîța	26
Gheorghe CLAPA, Clubul Copiilor „Spiru Haret” Bârlad	27
Simion BOGDĂNESCU, O strângere de mână	28
Petruța CHIRIAC, Despre clasa de mijloc receptată în mediul didactic	28
Petruș ANDREI, Sculptorul Gheorghe Alupoaei: „Semne grafice de recunoștință”	29
Vasile FETESCU, Măria-sa conștiința	30

DIN VIAȚA ACADEMIEI

Duminică, 21 septembrie 2014, în Parcul Teatrului „V. I. Popa” din Bârlad, Direcția de Cultură Vaslui a organizat, în cadrul *Zilelor Europene ale Patrimoniului*, expoziția de fotografii reprezentând o parte însemnată din monumentele situate în raza municipiului Bârlad, precum și clădiri istorice din Vaslui și Huși. Cu acest prilej, s-a lansat albumul *Să încercăm împreună!*, editat de instituția sus-menționată, avându-i drept colaboratori pe prof. dr. Elena Monu și arhitect Marian Beșliu. Autorii albumului și organizatorii manifestării au fost: Corina Nicoleta Ursache, Ana-Maria Rață, Zenovia Grigoriu, Ștefan Patrichi, George Antonio Pintilie. Expuse pe aleea principală a parcului, panourile au atras un public numeros, dornic să recunoască monumentele și să afle date despre istoria lor.

Sâmbătă, 27 septembrie, ora 11, a avut loc, la sediul nostru din Str. Republicii nr. 235, prima reuniune a toamnei

În dialog nevăzut: prof. univ. Nicolae Crețu și... Mircea Eliade

academice 2014, moderată de Elena Monu și avându-l ca invitat special pe prof. univ. dr. Nicolae Crețu, de la Universitatea „Al. I.

Cuza” din Iași. În seria de conferințe inițiate de vechea societate literară, invitatul a susținut expunerea *Ideea și lumea în roman: Mircea Eliade*. Într-o viziune analitică și comparativă, dl. profesor a realizat o aprofundată prezentare a romanului *Noaptea de Sânziene*, cu incitante trimiteri la romanul românesc și universal, angajând și un dialog cu cei prezenți.

Sâmbătă, 18 octombrie 2014, ora 10, Academia Bârlădeană și-a invitat membrii și simpatizanții la o reuniune cu următorul program: în ciclul de conferințe *Mitologia românească*, prof. Roxana Galan a vorbit despre *Bestiarul mitologic românesc*:

- continuare în pagina 31 -

MIRCEA COLOȘENCO

ACADEMIA ROMÂNĂ VERSUS ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ

Cele două sintagme din titlu sunt, ca sens, sinonime, dar nu și ca realitate socio-lingvistică.

Academia Română a fost înființată, la 1 aprilie 1866, cu numele de „Societatea Literară Română” (la propunerea lui C.A. Rosetti), după care și l-a schimbat, la 1 august 1867, în „Societatea Academică Română”, și apoi, la 30 martie 1879, cu titlul actual, ca for al moralității și independenței științifice naționale în artă, litere, științe.

Academia Bârlădeană a fost de la început, funcționând și astăzi, ca „Societate Culturală” locală, sincronizându-se în viață și spirit fără nici un rabat de la moralitate și țelul științific/literar/artistic de atestare academică, în manifestări publice/publicații.

Cei trei fondatori ai Societății Culturale „Academia Bârlădeană” au impus de la constituire, în Ziua de Armineni 1915, în templul culturii locale – Casa Națională „Stroe S. Belloescu” –, acest model de înaltă spiritualitate. Ei reprezentau tot atâtea lumi intelectuale convergente: **Toma P. Chiricuță** – preot la Biserica „Sf. Spiridon”, **Tudor Pamfile** – ofițer la Regimentul de Roșiori „Dimitrie Cantemir” și **George Tutoveanu** – poet, cadru didactic, fiecare consacrat în arealul culturii naționale.

Totuși, să dăm Cezarului ce-i al lui.

Tudor Pamfile publica, încă din 1906, culegerile sale de

folclor în „Analele Academiei Române”. Dar nu numai atât, an de an și-a prezentat personal lucrările în ședințele Secției Literare ale înaltului for, făcând naveta Bârlad-București (28 martie și 19 decembrie 1908; 19 mai și 26 noiembrie 1910; 16 mai 1911; 28 mai 1912; 3 februarie și 27 mai 1913; 14 și 28 mai 1914; 6 februarie și 4 decembrie 1915), iar în anul 1909, i s-a decernat de către Academie Premiul „Neuschotz” pentru lucrarea *Industria casnică la români. Contribuțiuni de artă și tehnică populară*.

Dar vizitele maiorului Tudor Pamfile la București s-au întrerupt. Furtuna Războiului Mondial se abătuse și peste țara noastră, iar condeiele au fost înlocuite cu arme. În noiembrie 1916, autoritățile au părăsit Bucureștii, mutându-se la Iași. Activitatea Academiei Bârlădene a intrat și ea în ritmul vieții de război, dar nu a fost abandonată. Veniseră, la Bârlad, Alexandru Vlahuță, Vasile Voiculescu și alți creatori.

*

Credem că acel „hâtru bun de glume” care i-a spus Societății Culturale fondată de *Trei, Doamne, și toți trei*, „academie” și „academie” a rămas (vezi „Graiul nostru”, nov. 1925, pg.152) nu e altul decât Tudor Pamfile, singurul dintre ei care a colaborat cu Academia Română și care l-a inspirat să-i transfere aspirațiile la Bârlad. Dixi.

Din vremuri, cari nu mai sunt : 1 Maiu, 1915

**G. Tutoveanu, întemeietorul „Academiei Bârlădene” și cei doi tovarăși:
Maiorul Tudor Pamfile și Preotul Toma Chiricuță**

APOSTOL CULEA

Casa Tudor Pamfile

Tecuci, str. Elena Doamna nr.32

Tudor Pamfile, născut la 11 iunie 1883 la Țepu, a urmat la Tecuci cursurile ultimelor două clase primare precum și studiile gimnaziale. După terminarea Școlii de Ofițeri, a fost repartizat la Regimentul 3 Roșiori din Bârlad. Aici a scos revistele „Ion Creangă” și „Miron Costin”.

Autodidact, a întreprins o muncă extraordinară pentru a face cunoscută comoara de înțelepciune și frumusețe a folclorului românesc.

Culegerile și studiile apărute sub egida Academiei Române însumează peste 4200 de pagini, alcătuiind o „impresionantă arhivă de folclor și etnografie pentru sudul Moldovei” (M. Sadoveanu).

Pentru că între 1910-1919 a locuit și la Tecuci, unde își cumpărase casa pe str. Elena Doamna, Tudor Pamfile și-a făcut simțită prezența și în orașul copilăriei și adolescenței sale. A sprijinit îndeaproape apariția revistei „Freamătul”, care a apărut la Tecuci în anul 1911, după care, din lipsă de colaboratori, i-a mutat redacția la Bârlad.

Casa pe care a cumpărat-o Tudor Pamfile pe str. Elena Doamna este o construcție din a doua jumătate a sec. XIX.

Construcția este în stil românesc, cu turlă, acoperiș în mai multe ape, stâlpișori pe fațadă, ancadramente și profile.

Bustul lui Tudor Pamfile

Se află amplasat în municipiul Tecuci, pe strada 1 Decembrie 1918 nr. 62, laterala de nord a Casei de Cultură.

Sculptor: Dan Mateescu. Dimensiuni: 1x1x3 m. Inscripție: Tudor Pamfile. Material: bronz pe soclul mozaicat. Deținător: Muzeul Mixt Tecuci.

Înfățișat în uniformă militară, expresia chipului emană energie și hotărâre, o mare capacitate de muncă.

Compoziția este echilibrată, armonioasă, bazată pe un modelaj clar și precis al suprafeței volumelor, care să exprime structura sufletească neprefăcută a unui om care s-a identificat cu sufletul, credințele și obiceiurile țaranului.

† TUDOR PAMFIL*

S-a stins la Chișinău, mistuit de-o lungă boală, scriitorul aproape necunoscut cercurilor bucureștene: Tudor Pamfil.

Ca atâția desorientați ce pleacă dela țară mânați doar de nedeslușita dorință a învățaturii pe la orașe, s'a pomenit într'o zi ofițer de cavalerie. A fost prea târziu ca să-și aleagă altă carieră mai apropiată de pasiunile lui îndeletniciri: folclorul și istoria. Și a rămas acolo în mediul militar un izolat anacronic, închinându-și tot răgazul culegerilor populare.

Tudor Pamfil - un autodidact cu o temeinică pregătire pentru ce l'a preocupat o viață întreagă. Cunoștea câteva limbi - până și slava veche pentru nevoile cercetărilor sale.

Un intelectual rămas cu suflet de țaran ca un alt Creangă; un vechiu răzeș moldovean rătăcit prin orașe în mijlocul cărora s'a simțit totdeauna un desrădăcinat; o minte plină de înțelepciunea comorilor seculare pe cari le-a cules cu hărnicia răbdătoare a albinei. A trăit mulți ani în Bârladul inițiativelor culturale de unde au pornit atâția scriitori și au răsărit câteva reviste cu nume. Acolo conducea într'o vreme trei reviste deodată, întemeiate din inițiativa lui: *Miron Costin*, revistă de însemnări și viață mărunță istorică, *Florile Dalbe*, revistă literară și a treia: *Ion Creangă*, revistă de limbă, literatură și artă populară care a apărut 14 ani, până în cele dintâiu zile ale suferinții cari l'a răpus. A colaborat la *Semănătorul*, *Floarea Darurilor*, *Neamul Românesc literar*, *Șezătoarea*, *Viața Românească*, *Lamura* și altele ale căror nume ne scapă. A fost chemat în Basarabia la propaganda națională unde a condus foaia populară *Cuvântul Moldovenesc*, a alcătuit calendare și vreo 6 cărțile pentru țărani, întâiele cărți românești răspândite în toate satele moldovenesti, dela revoluția rusească încoace.

Îi scriau țărani de nevoile lor și când veniau pe la Chișinău câte unii se abăteau și pe la *Cuvântul Moldovenesc* să vadă pe „Moș Tudor a nostru că frumos ne grăiește”.

Și nu le venia oamenilor să creadă când le arătam un maior zdravăn robotind de zor între maldărele de cărți. Fără colaborarea acestui meșter al graiului popular, poate că opera de propăvăduire a cuvântului românesc început în entuziasmul înfrățirii de acum trei ani, nu se știe dacă ar fi avut atâția sorți de izbândă în haotica Basarabia.

Dar ce va rămâne trainic legat de numele său sunt vasele culegeri de folclor, câteva *duzini de publicații* diferite: cântece, povești, datine, legende, artă și industrie populară, ghicitori, jocuri, etc dominate de monumentalele opere premiate de Academia Română, *Industria casnică la Români* și *Agricultura la Români*. Rămân încă în manuscris, în note neisprăvite, lucrări istorice (o istorie a Bârladului, a satului natal Țepu cu acte dela Alexandru cel Bun), de folclor istoric în care se specializase în ultimii ani, schițe și nuvele, colecții prețioase de documente istorice nepublicate și un bogat material folcloristic, - provizie pe cinci ani pentru *Ion Creangă* - strânsă cu răbdare de acest neobosit scormonitor al sufletului rural care a fost Tudor Pamfil.

A încercat cu succes și literatură. Un Vlahuță, un Sadoveanu au apreciat căldura nuvelor sale. A apucat de și le-a strâns în două volume ce vor apare curând: *Noaptea Sfântului Andrei* și *Pe malurile Nistrului*.

În specialitate avea păreri personale, își avea școala și elevii săi. Nu se poate face un pas mai departe în cercetările de folclor fără consultarea lui Pamfil și nici etnografie românească fără materialul lăsat de el la îndemâna iubitorilor acestei științe.

Pentru trudele lui desinteresate, adesea ignorate și neresplătite, Academia Română îi comunicase că-l va alege membru. N'a apucat să se bucure de această cinste a operii sale. Moare în toiul atâtor inițiative pornite din toate părțile pentru înțelegerea tipăriturilor pentru popor. Și condeiul lui Pamfil e greu de înlocuit în această ramură.

Alătura de moș Mihai Lupescu, de preotul Savin dela Jorăști, Tudor Pamfil are cea mai fermecătoare limbă populară dela povestitorul dela Humulești încoace. Cetiți *Graiul Vremurilor*, *Firișoare de aur* și vă veți închina. Fiecare bucată e o arhitectură de o perfectă armonie.

Nu cercați să adăogați nici să înlăturați ceva, că toată urzirea se risipește. Ar fi să ciunțiți unghiul de boltă al unei catedrale.

Moartea lui Pamfil trece nebăgată în seamă. Multora li-a rămas un necunoscut, altora un culegător obscur...

Mâine când se va așeza cultura populară pe adevărata ei temelie, când vor înflori satele și cărțile nu vor ajunge să sature pe cei cu „foamea sufletului”, atunci se va vedea ce om am pierdut, ce operă de cultură sănătoasă a făcut Tudor Pamfil în colțul lui de provincie, departe de forurile consacrate ale Bucureștiului intelectual...

Scrierile lui T. Pamfil

A. Folclor:

Industria casnică la Români.

Agricultura la Români.

Cimilituri românești.

Jocuri de copii (3 vol.).

Sfârșitul lumii.

Sărbătorile de vară.

Cântece de țară.

Povestea lumii dedemult.

Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului.

Crăciunul.

Cromatică poporului român.

Diavolul învrăjbitor al lumii.

Cerul și podoabele lui.

Văzduhul.

Frăția de cruce.

Boli și leacuri.

Dușmanii și prietenii omului (Mitologie românească).

Comorile.

B. *Povești și cântece pentru popor:*

Cântece de țară.

Graiul vremurilor.

Carte pentru tineretul dela sate.

Feți frumoși de odinioară.

Firișoare de aur.

Un tăciune și un cărbune.

Culegere de colinde.

Culegere de ghicitori.

Carte de rugăciuni.

Poveste pe scurt despre neamul românesc.

Mănunchiu de legende despre Ștefan cel Mare.

Povestiri populare românești.

Cuiul lui Pepelea (piesă de teatru popular).

Cartea poveștilor hazlii.

Cartea cântecelor de țară.

Cinci povești cu cinci voinici (sub tipar).

Diverse calendare (6-8) populare.

C. *Istorie:*

Ținuturile Hotinului la 1817.

Însemnări cu privire la moșia, satul și biserica Strâmba.

Așezarea preistorică dela Strâmba.

Diverse studii în „Miron Costin”

D. *Nuvele și schițe:*

Noaptea sfântului Andrei.

Pe malurile Nistrului.

Celelalte schițe se vor strânge într'un volum postum.

* *Săgetătorul*, București, director Mihail Sorbul, I, nr. 5, sâmbătă, 29 octombrie 1921, p.2

G. TUTOVEANU

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ

„Literatura eroică” a neamului nostru nu și-a terminat încă rostul ei, pentru că zarea spre care se-ndreaptă, de sute de ani, toate sforțările noastre, a rămas încă departe...

De la cele dintâi licăriri de viață națională, societatea românească de dincoace de munți și-a crescut tineretul în nădejdea pe cât de-ndepărtată pe-atât de arzătoare, că va veni odată vremea când întregul neam, liberat de orice stăpâniri străine, va trăi unit sub o singură cârmuire.

Toate instituțiile noastre culturale, tot avântul nostru literar și artistic, toată strădania noastră către libertate și bunăstare economică, aveau la temelie și dorința cumplită să vedem cât mai curând, cum cele mai înalte vărfuri ale Carpaților devin turnuri de străjuire, deasupra unui singur hotar românesc.

Iar cât pentru frații din ținuturile subjugate, și mai ales pentru cei din Transilvania, idealul unității politice, „unirea cu țara”, s-a confundat întotdeauna, cu însuși rostul existenței lor. „Valuri” de lacrimi și de sânge, și mii de vieți omenesti, au sfințit de-a lungul veacurilor statornicia ardelenilor în credința că trebuie s-alcătuiască-un singur stat, cu frații de la Dunăre...

Știind că unitatea culturală și sufletească a tuturor popoarelor a mers înaintea unității lor politice, noi am răspuns la vrăjmășia celorlalte neamuri, printr-o singură hotărâre: *Statornicirea-n inimi și-n minți, a unei luminoase conștiinți naționale, prin ajutorul unei literaturi izvorâte din adâncurile sufletului românesc, și răspândirea acestei literaturi, pân' în cele din urmă „straturi” ale neamului nostru.*

Scriitorii, fiind înaintașii firești ai acestei continui lupte de „reînălțare”, ei, în orice colț de țară i-ar sili viața să trăiască, trebuie să rămâie de-a pururi la înălțimea *chemării* lor.

Din aceste idei și sentimente, a luat ființă, în mai 1915, această societate literară căreia, într-o clipă de entuziasm, și fără niciun gând de fală, i-am zis „Academia Bârlădeană”.

În afară de maiorul *Tudor Pamfile*, acest înțelegător adânc al literaturii noastre populare, și preotul *Toma Chiricuță*, sufletul

chinuit de nepotrivirile grozave dintre învățătura lui Isus și „realitățile” vieții, scriitori mulți și „buni” au împletit la temelie acestei societăți, măcar un strop de lumină din propriul lor suflet: *Nechifor Crainic, I. Rașcu, Pamfil Șeicaru, A. Mândru, G. Tașcă, V. Voiculescu, P. Cancel, Victor Popa, V. Valerianu, I. Buzdugan, George M. Vlădescu, G. Gruea, N. Lupu Kostache, M. Lupescu, Donar Munteanu, V. Savel, Iuliu Nițulescu, M. Lungeanu, Maria Grigorescu, Emil Maur, Grigore Veja, N. Lenguceanu, C. Buzdugan, C. Crișan, I. Pajură, Aurel Balan, Zoe G. Frasin, Natalia Pașa, G. Pallady, Virgil Duiculescu, I. Palodă, N. Bogescu, Liana Luncă, I. Vasiliu, G. Alexandrescu, Virgiliu Nițulescu, Alexandrina Fostini, I. Vicol, G. Ponetti...*

Iar *Alexandru Vlahuță*, care în 1917 se refugiase-n Bârlad, să-și adăpostească aici mândria rănită de nenorocirile războiului, mi-a spus adesea că-n mijlocul societății noastre și-a uitat de multe ori toate-amărăciunile pribegiei...

Fără statute, fără cotizații, fără „carnet de depuneri”, această societate dăinuiește numai *prin deplina-nțelegere* dintre cei care-o alcătuiască.

Pentru că năzuințele din care s-a născut „Academia Bârlădeană” n-au fost schimbate prin război, unitatea culturală și mai ales cea sufletească a „neamului” nostru rămânând înc' o binecuvântare-a viitorului, această societate și-va continua cu 'ndărătnicie modestele-i strădanii de pân' acum; ne-așteptând decât o singură răsplată: întemeierea unor asemenea societăți și-n celelalte orașe ale țării!...

Să nu uităm, că-n vremuri de grea cumpănă, „întâi se ridică sufletele, și apoi armele”!

PAMFIL ȘEICARU (1894 – 1980)

Marele ziarist și creator de presă, istoric, prozator și memorialist, a fost înzestrat de natură cu forță intelectuală, vigoare, capacitate de a deosebi rapid valoarea absolută de valoarea conjuncturală a evenimentului. Franchețea, tumultul, erudiția, curajul civic și eroismul, viziunea clară în situațiile ambigue, claritatea viziunii politice, stilul categoric și biciuirea pamfletară, uneori jactantă – toate a înțeles să le pună în slujba mesianismului ideii naționale.

Erou în Primul Război Mondial, a fost cavaler al Ordinului Mihai Viteazul. Condamnat în contumacie de către comuniști, a trăit și s-a stins din viață în exil.

Pamfil Șeicaru a fost unul dintre cei dintâi membri ai *Academiei Bârlădene*. Poetul G. Tutoveanu i-a închinat, în anul 1917, în volumul *Balade*, poezia *Unui viteaz*:

„În graiul tău sunt flăcări, nu-s cuvinte,
Și detunări și strigăte de-asalturi,„...

PAMFIL ȘEICARU

ACUM 40 DE ANI ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ (1)

(1916)

Motto:

So I turned to the garden of Love,
That so many sweet flowers bore;
And I saw it was filled with groves.

(Așa m-am întors în grădina dragostei,
Care avea așa de multe flori suave
Și am văzut că era plină de morminte.)

William Blake

Am început retragerea la sfârșitul lui octombrie 1916 și am ajuns la Bârlad la începutul lui decembrie. Lung și necăjit drum. De pe înălțimile Semileului, în fața căruia se înalță masiv și pleșuv muntele Straja, din munții Gorjului să străbați țara de jos, proptindu-te de fiecare colină, acoperind cu pieptul fiecare palmă de pământ cu acea voinică îndărătnicie a celor care refuză să accepte ideea înfrângerii, făceam neconținut mătăniei, ritual patetic al unei eroice rugăciuni închinată Patriei. Eram convinși că părăsirea pozițiilor pe care le ocupau succesiv germanii întră într-un plan vast, de al cărui rost un simplu comandant de pluton sau de companie nu-și puteau da seama.

Când am părăsit munții și am evacuat Tg. Jiul, am încercat prima umilință. Privirile triste, resemnate, ale celor care rămăneau, mă urmăresc și azi. Încetam de a mai fi un scut de apărare, un zăgaz care cedează puhoiului, lăsând calea liberă navei pustiitoare a apelor. Și noi lăsam ca puhoiul vrăjmaș să cotopească o lume așa de aproape de zilele noastre. Ca într-un mușuroi de furnici răscolit, oamenii umblau besmetici, cu sufletele răvășite, incapabili să afle o potolire a neliniștii care pusesse stăpânire pe ei.

Stăruia, totuși, în noi iluzia că vom reveni și chiar curând. Mai fusese orașul Tg. Jiu amenințat la 13 octombrie, când trupele germane ajunseseră până la marginea orașului, izbindu-se de rezistența improvizată a târgoveților. Ne despărțeau doar două săptămâni de victoria de pe Jiu, când fugărisem pe germani până pe crestele Carpaților. Ne-am fixat, așadar, pe linia Cârbești, am

îndată după evenimentele din 1989, osemintele i-au fost aduse în țară, potrivit dorinței lui testamentare, și reînhumate în Cimitirul Sfânta Vineri din București. Dintre prietenii de altădată de la *Academia Bârlădeană*, a asistat Margarita Tutoveanu, nepoata de frate a poetului, care a și publicat o relatare privitoare la acest eveniment.

Scriitorul Mircea Coloșenco, membru al *Academiei Bârlădene*, este unul dintre destoinicii cercetători ai operei lui Pamfil Șeicaru și editor al lui.

Apropiindu-se Centenarul Academiei Bârlădene, gândim că este o datorie și un fapt important pentru istoricul Societății să retipărim această evocare.

C. D. Zeletin

săpat de zor măști individuale, simplă așezare provizorie, siguri că o opintire mai dârză va zvârli pe inamic. Dacă o parte a frontului atacă cu înverșunare, făcând să se clatine linia de rezistență a inamicului, atacul nu e de niciun folos atunc când i se învâluie aripile. Și comandamentul german ne lăsa să ne măcinăm forțele, în timp ce unitățile germane se strecurau pe flancuri. Parcă ar fi jucat țurca: o lovitură de aripă și ne azvârlea douăzeci de kilometri înapoi. O singură companie cu câteva mitraliere, strecurată în spatele detașamentului colonel Obogeanu, ocupând înălțimile dintre Vlădueni și Petrișani – pe linia Tg. Jiu - Filiași – ne-a tăiat retragerea. S-au sacrificat o noapte întreagă câteva companii în atacuri inutile, valorile de asalt fiind secerate de mitraliere la lumina rachetelor. O divizie întreagă, îngrămădită în satul Vlădueni, se vedea condamnată să se macine în atacuri zadarnice sau să se predeie. Câțiva soldați au încercat să treacă apele Jiului, dar valorile vijelioase ale râului i-au înghițit. Colonelul Obogeanu cu câțiva ofițeri superiori, la lumina unei lumânări, tot consulta harta, cu speranța de a găsi o ieșire. Malul drept al Jiului era liber, dar pe hartă nu era indicat nici un pod. Erau hărțile Statului-Major. Un bătrân, văzându-ne așa de îndărătnici să trecem sub focul secerător al mitralierelor care stăpâneau șoseaua spre Filiași, ne-a întrebat cu sfială: „De ce prăpădiți atâția ostași, când puteți să treceți pe celălalt mal al Jiului pe podul de lemn? Este drept, cam vechi, dar nu este așa de șubred, că doar acum două zile am trecut eu cu carul încărcat și nici nu s-a clătinat.” Și au trecut tunurile, chesoanele unui regiment de artilerie și au trecut

serviciile etapelor și au trecut patru regimente de infanterie, iar podul nu s-a clintit. Minunatele hărți ale Statului-Major!

Abia scăpați de capcană, sufletele ni s-au înviorat și, cu aceeași iluzie a reluării ofensivei, ne-am proptit inutil pe înălțimile din prajma Țânțărenilor și Filiașilor, ca după două zile să fim dați peste cap și să părăsim, fără luptă, Craiova. Trei zile am luptat cu înverșunare la Bals, ca să ne agățăm speranțele de linia Oltului pe care o socoteam ultima linie de retragere. Așa eram de convinși că vom ierna pe malul stâng al râului lat și adânc, că începusem să ne organizăm, săpând tranșee și adăposturi. Ce imense rezerve avea moralul trupelor și cum își pierduse capul Marele Comandament. Nu prevăzui retragerea pe Olt; când, la începutul lui octombrie, generalului Culcer s-a opus ideii unei contraofensive pe Jiu, cerând scurtarea frontului și organizarea rezistenței pe Olt, propunerea a fost socotită ca o dovadă de incapacitate și i s-a luat comanda. O lună mai târziu eram pe linia Oltului, dar mișcările trupelor au fost așa de repede, încât înaltul comandament, în măsurile pripite, a săvârșit neprevederi fatale. Divizia de la Cerna a primit ordinul de retragere cu întârziere și a înaintat spre Olt urmărită de trupele germane, având în față trupele germane care se apropiau de Olt. Tot timpul, divizia de la Cerna a angajat lupte spre a-și face drum. Trebuia să treacă podul de la Stoenesti, aproape de Caracal, care nu fusese zvârlit în aer, așteptându-se trecerea acestei divizii. Tocmai în acest punct important, înaltul comandament prevăzuse pentru paza podului doar un escadron de cavalerie, ca nu cumva trupelor germane să le fie grea trecerea Oltului. Astfel, divizia de la Cerna continuând să se bată, a izbutit să ajungă la Olt, iar germanii, după ce au trecut râul, făcând să cadă linia pe care o socoteam inexpugnabilă, au zvârlit în aer podul de la Stoenesti. Trupele române se bătuseră inutil, cu o disperată înverșunare, până și-au terminat toate munițiile.

Când am părăsit și linia Oltului, a început să-și facă drum în inimile noastre îndoiala iar sentimentul că totul era inutil, se adâncea, descurajant, în noi. Era așa de evidentă zăpăceala în comandament, ordinele soseau alandala și numai prin miracol unitățile răvășite își mențineau disciplina intactă, dar nu mai puțin, ruptura se adâncea între comandament și front. De câte ori n-am primit ordine să rezistăm cu orice preț pe o poziție, deoarece comandamentul unei divizii găsise un bun comandament într-un sat, în timp ce trupele atacau spre surprinderea germanilor, care nu izbuteau să încadreze logic într-un plan general de luptă aceste atacuri înverșunate. Comandamentul nostru o lua frumușel din loc când îi convenea, uitând, mai totdeauna, să dea ordin de retragere. Dincolo de batalion era haos; lipsind un plan, nedându-se ordine de operații, fiecare unitate căuta să-și sincronizeze mișcările cu unitățile vecine. Se înțelege de ce germanii nu puteau manevra cu ușurință, escadroanele de ulani apăreau când în coastă, când în spate, protegute de ceața deasă a dimineților de noiembrie. Ne trudeam să rezistăm pe o poziție până se însera, când puteam începe retragerea, orbecând în noapte, lipsiți de hărți, căutând să culegem informații de la țărani. De la ei aflam unde ne găseam și încotro ne puteam îndrepta. Trupa poposea la marginea satului, până luam toate informațiile. În bezna nopții se vedeau, ca un șir nesfârșit de licurici, țigările aprinse ale soldaților, când luminițele dispăreau se auzea un horcăit uriaș, ca respirația obosită a unei fiare. Soldații și ofițerii răzbiți de somn adormeau imediat, culcați în noroiul drumului.

Adânciți în noi, tăcuți, purtam povara umilitoare a înfrângerii. Toate gândurile ne erau zburcimate de ciocanul nevăzut al unei singure realități: înfrângerea. Mergeam în noapte băjbând drumul, mergeam în noapte împleticindu-ne, mergeam spre necunoscut, o amară armată cu steagul speranței sfâșiat.

Ocupam indiferenți pozițiile, respingeam atacurile cu îndârjirea unei fiare încolțite; de cum se însera ne îngropam morții, rânduim răniții în casele țărănilor, făceam socoteala pierderilor și cu rândurile rărite porneam mecanic spre același

chinuitor necunoscut. Când se întâmpla să trecem ziua printr-un sat, priveam în jos ca niște vinovați; capetele plecate păreau că răspund întrebărilor mute ale femeilor care, cu mâinile spijinindu-și bărbia, plângeau amuțit de deznădejde. Cum stăteau nemișcate în fața porților, păreau niște statui ale durerii. Peste ani, când am văzut monumentul ridicat la mormântul Soldatului necunoscut al sârbilor, țărăncile sculptate de Mestrovici mi-au amintit chipurile împietrite de deznădejde ale țărăncilor noastre, așa cum le-am văzut în timpul retragerii din 1916.

Ce greu se duce povara înfrângerii. Ne simțeam netrebnci, mărșăluind în neștire, prin zloată, biciuiți de ploaie, tăcuți, ca în urma carului funebru al unui ideal care murise. Am tresărit pe Argeș sub fulgerarea unei certitudini: se da, în sfârșit, o mare bătălie. Unitățile acelea rărite, îngheboșate, indiferente, au ridicat capul ca la sunetul unei trompete. Ce vijelioase atacuri am dat, zăpăcind pe inamic, care nu putea crede că erau aceleași unități de o lună în continuă retragere. Frontul inamic a fost străpuns, o divizie turcească a fost făcută prizonieră și un moment cumpăna victoriei s-a înclinat în favoarea noastră. Văzusem primele patrulare de cazaci și am crezut că ne vin în ajutor trupele rusești. Dar nici cel puțin o campanie rusească nu s-a mișcat. Și pe urmă aceeași risipă zadarnică de vieți și iarăși retragerea.

Din rândurile soldaților am auzit rostindu-se cu acea adâncă siguranță a credințelor țărănilor: „Rușii au învoială tainică cu nemții. Ne-au vândut, tâlharii”. „Pe ruși să-i ai dușmani, dar nu prieteni, că te vând ca Iuda pe Christos”. Aceasta a fost concluzia soldaților pe urma bătăliei pierdute pe Argeș. Din tainicele adâncuri ale conștiinței, ca o șoaptă a unei experiențe seculare venea această credință. Ce involburare de ură am simțit când ne-am dat seama de viclenia aliaților care ne țineau o ironică tovarășie doar în retragere.

Pe lângă Focșani, un podgorean mi-a arătat în pivniță cum pluteau hoiturile unor soldați ruși deasupra vinului care cursese din burțile uriașe, ciuruite de gloanțe de carabină. Încercase, bietul român, să le dea vin dintr-o cofeică, atât cât ar fi putut să bea, dar pofta lor era să distrugă. Fiecare trăgea un foc de carabină ca să-și facă o gaură în bute și cu gura lipită, ca niște uriașe lipitori, beau până ce cădeau jos amețiți. Vinul a continuat să curgă peste ei, umplând pivnița. Alte unități de cazaci au coborât în pivniță, își umpleau gamelele și beau răsând prostește la vederea hoiturilor celor înecați. Bietul podgorean își făcea mereu semnul crucii, ca și când ar fi vrut să îndepărteze duhurile necurate...

Continua să defileze în mintea mea filmul retragerii, când am ajuns în Bârlad.

Apartineam unui detașament de trei batalioane din divizia de la Cerna, detașament trecut la Jiu în preziua bătăliei de la 10 octombrie. Din batalionul nostru, care avusese un efectiv de o mie de oameni, mai rămăseseră doar două sute, restul îl semănase în urma noastră, morți și răniți. Și resturile acestea le comandam eu. Eram la Bârlad ca să iau ordine de la Cartierul General, neapartinând nici unei divizii. Revedeam orașul care îmi era drag, pe străzile căruia mă întovărășeau, ca niște amici invizibili, de o duioasă gingășie, propriile mele amintiri. Tot farmecul orașului de provincie, cu străzile tăcute pe care trec în ritm lent oameni care se cunosc și își dau prietenos binețe, dispăruse. O îmbulzeală de soldați, de ofițeri, de civili, în căutare de o locuință, de un restaurant, interesându-se de trenurile care plecau spre Iași, agitați, vorbind tare, vociferându-și nemulțumirile, crea o atmosferă de evadare trivială, de zăpăceală agresivă. Se simțea în toată această generală dezordine eoul înfrângerii care frânsese optimismul de la începutul războiului.

La intrarea unui restaurant, un soldat sanitar cu barbă de preot făcu stângaci salutul militar. Nu mi-am dat seama de ce mi-am oprit privirea, ce mă făcea să cred că-mi era cunoscut: era așa de greu să-ți recunoști prietenii și să fii recunoscut, când toți ne lăsasem să ne crească barba. Nu era o modă, ci o

necesitate; primele patru luni ale războiului fuseseră așa de agitate, uraganul nenorocului ne purtase pe drumuri, astfel că nimeni nu mai avusese timp să-și îngrijească fața. Văzând că-l privesc cu insistență, soldatul sanitar continua să păstreze aceeași ținută militară, stângace, vizibil temător că a contravenit cu ceva disciplinei militare. Barba neagră, stufoasă, nu putea să-mi înstrăineze prietenul meu Nichifor Crainic, pe care îl regăseam în uniforma unui soldat sanitar. Bucuria noastră nu a fost mică: el mă credea, știindu-mă la Cerna, căzut prizonier odată cu întreaga divizie. Ca teolog, Nichifor Crainic fusese trecut la o companie sanitară, pornită pe jos cu câteva zile înainte de căderea Bucureștilor; sosise de două zile, mai rămânea doar o singură noapte la Bârlad, urmând să continue drumul tot pe jos până la Iași. Am fost fericiți să avem o zi și o noapte spre a ne depăna amintirile. Aveam atâtea să ne povestim și fiecare simțeam nevoia să ne ușurăm sufletele, să smulgem ghimpul din inimi, să plângem, să încercăm de a reface din cioburi potirul sfintei împărțășanii a idealului.

În preajma noastră, înghesușiți la mese, nerăbdători, zoriți de foame, clienții zvârleau comenzi chelnerilor care repetau mecanic „îndată”. În hărmlăia aceasta noi ne simțeam singuri, gândurile noastre ne creau un cerc izolator; putând înfrăți povestea odiseelor noastre. Prinși în acest tragic vârtej al evenimentelor, căutam să înțelegem sensul înfrângerii, să dăm la o parte perdelele de taină ale viitorului, spre a întrezări, ca naufragiații, un țărmluminos.

Evocam anii de studenție boemă, proiectele literare, căutam să ne inventariem prietenii, câți căzuseră, care pe unde se aflau. Cu o undă de melancolie retrăiam, evocându-le, nopțile când ne încântam de un vers, ne entuziasmam, cum numai tinerețea știe să se entuziasmeze, de un articol, de o carte. De atâtea ori fusesem confidentul lui când îmi recitea, mai mult în șoaptă, poezia pe care o scrisese în ajun.

– Îți amintești, Nichifore, când mi-ai citit poezia *Voi umedelor gene diafane?* El morfolea în colțul gurei o țigară și, cu gândurile risipite, îmi spunea: „Vremuri care nu se vor mai întoarce niciodată. Și sufletul nostru de atunci nu-l vom mai regăsi niciodată. Ne vor înăspri vremurile acestea. Zadarnic ne vom căuta”.

Îl ascultam și vorbele lui continuau în mine imaginea unor flori de tufăniță pe care se așternuse o zăpadă timpurie și un îngheț. Când soarele a topit stratul de zăpadă, florile au răsărit, dar erau veștede. Ne adânceam în evocarea acelor ani de studenție boemă și începuturile noastre literare. Când plecăm de la Terasa Oteteleşanu, coboram spre cheiul Dâmboviței, îndreptându-ne spre locuințele noastre. El stătea la Internatul Teologic, eu la pensionul Macovei, unde eram pedagog, dar totdeauna mai rămânea un crâmpel dintr-o dezbatere a unei probleme literare pe care o discutam în drum spre casă. Și, ca un făcut, crâmpelul se înnodea cu altă problemă, prelungind discuția până ce o geană viorie spre răsărit ne vestea că se crapă de ziuă. Ne tot conduceam unul pe altul în lungul cheiului Dâmboviței, fără să izbutim, niciodată, să ajungem direct acasă. Ce departe ni se păreau acele vremuri; erau ca afundate în noaptea timpurilor.

Acum, înghesușiți la o masă de restaurant, făceam amarul bilanț al înfrângerii. Din tot ce sperasem, din drumurile de biruință peste Carpați, drumuri pe care le visasem atâtea ani, din tot ce formase idealul animator al generației noastre, priveam descurajați frânturile unei armate învinse și dureroasa răvășire a sufletelor noastre, împărțășite din potirul suferinței. Ne simțeam așa de bătrâni în ziua aceea de decembrie 1916. Strânseam în noi atâtea aspecte tragice, iar gândurile noastre rătăceau năuce spre ce rămăsese în urma noastră, în necunoscutul stăpânirii vrăjmașului. Fără să ne dăm seama, câte o frază abia începută rămânea neterminată și în pauzele lungi, grele de tăcere, ne înfrățeam gândurile pe care buzele noastre nu îndăzneau să le rostească: mută, sfâșietoare tristețe a sufletelor golite de orice speranțe. Înfrângerea ne tăvălise în noroiul umilințelor, ne călcase

în picioare, ne hăcuise sufletește.

M-a întrebat dacă voi rămâne mult timp la Bârlad; am zâmbit, amintindu-i că eram cu unitatea de luptă și așteptam să mi se indice destinația.

– Știi că maestrul Vlahuță este la Bârlad?

– Nu. L-ai văzut? Unde stă? Crezi că l-am nemulțumi dacă ne-am duce să-l vedem? – mă întreabă Nichifor Crainic.

Pentru generațiile tinere, numele lui Al. Vlahuță evocă vag poezia posteminesciană, o poezie monotona și destul de mediocră, un nume menționat doar într-o istorie a literaturii românești. Nici generația mea nu se mai entuziasma de poezia sau de proza lui Vlahuță, dar nu mai puțin numele lui ne impunea un mare respect. Nuvela *Din durerile lumii*, așa de siropos romantică, romanul *Dan*, frumos scris, dar slab constituit, *România pitorească*, un șerbet de trandafiri, nu depășeau ca interes primele noastre inițieri în farmecul literaturii. Stilul lui dulceag, convențional, de un lirism molâu, fără adâncire, era firesc să ni se pară fad pe măsură ce ne lărgeam orizontul literar; prestigiul lui Al. Vlahuță, însă, depășea cu mult valoarea literară. Fusesese propovăduitorul gloriei lui Eminescu, crease, printr-o neostenită activitate, cultul lui Eminescu și în aprecierile lui literare adusesese o judecată sigură, nu manifestase nicio zgomotoasă publicitate, paginile scrise nu-i țineau locul unei oglinzi în care să se contemple cu o ridicolă satisfacție. Serios și modest, modestia lui nu era o poză; admirația lui pentru Caragiale, pentru Coșbuc, pentru Delavrancea, pentru pictorul Grigorescu, era sinceră. Al. Vlahuță urmărea cu o atenție plină de iubire toate revistele literare, fericit să descopere un talent exceptional, să cunoască un scriitor sau un poet care aducea o notă nouă, să-l sprijine, să-l îndrume. O mare și înțelegătoare bunătate caracteriza pe Al. Vlahuță. Nimeni dintre cei care l-au cunoscut nu a încercat durerosul contrast între imaginea proiectată de scriitor și realitatea, adesea penibilă, a omului în intimitate. Modestia lui neafectată, blândețea, interesul pe care îl arăta celor tineri, socotiți de el că au harul talentului, avea acel firesc în care simți căldura spontană a unei sincere iubiri. Nu cultiva ciraci literari, trăia retras, mulțumindu-se cu vechile lui prietenii, prea puțin boem, cumpănit în vorbă și în gest, Al. Vlahuță se impusese stimei literare a noilor generații.

Spiritul de la *Semănătorul* fusese inspirat de el, și N. Iorga, aprig dărmător de idoli, îi purta, fără niciuna din obicinuitele lui reveniri, respect și, ceea ce era foarte rar la el, o adâncă iubire. Discutabilă valoarea literară a poeziei 1907, dar ce nobil curaj, având aceeași ținută socială ca și articolele scrise de I. L. Caragiale asupra răscoalelor țărănești. Al. Vlahuță, ca om, a depășit cu mult opera lui literară care primea un plus de valoare datorită omului. Nu poate surprinde faptul că G. Ibrăileanu și-a luat ca subiect la teza de doctorat pe Al. Vlahuță. Fără îndoială că în alegerea subiectului contribuise și amintirile adolescenței. G. Ibrăileanu, generația imediat următoare poetului, fusese elev, împreună cu Ionescu Raicu-Rion – una dintre cele mai înzestrate inteligențe ale primei mișcări sociale – la liceul „Roșca-Codreanu” din Bârlad, unde învățase Al. Vlahuță; dar nu mai puțin, iubirea pentru om și operă era reală.

G. Ibrăileanu și-a trecut teza de doctorat, îndeplinind mai mult o simplă formalitate, spre a putea fi numit profesor de literatura română la Universitatea din Iași, deci nu putea fi vorba de un entuziasm tineresc. Îmi amintesc că în primăvara anului 1924, G. Ibrăileanu, evocând anii petrecuți la liceul din Bârlad, mi-a vorbit plin de emoție de Al. Vlahuță. Împreună cu Ionescu Raicu-Rion, din amintirile culese cu acea gingășie a admirației inerente adolescenței, am reconstituit viața liceanului Vlahuță. Zece ani mai târziu, G. Ursu, profesor de liceu din Bârlad, a publicat o broșură în care reconstituise viața liceanului G. Ibrăileanu, în anii când a stat la Bârlad. Emoționantă pietate față de înaintași!

Câteva capitole din teza de doctorat a lui G. Ibrăileanu asupra lui Al. Vlahuță s-au publicat în *Viața Românească* prin 1913.

GHEORGHE POSTELNICU

VASILE VOICULESCU ȘI ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ

„Florile dalbe” (1919) este prima publicație literară apărută după război în România. În paginile ei se oglindeau atmosfera, idealurile sociale și orientările estetice postunioniste. În colectivul redacțional se mai aflau V. Voiculescu, Tudor Pamfile și Mihail Lungeanu. Pe lângă poezii, Voiculescu a publicat aici povestirile „Singuri” (în nr. 3, 1919, pag. 44-47) și „Momâia” (în nr. 6 din 15 martie 1919, pag. 87-92. A fost reprodusă în 1981 în „Almanahul copiilor” într-o formă incompletă preluată dintr-un manuscris deținut de familie), fapt atestat de ediția anastatică a revistei, coordonată de El. Monu și apărută la Editura Sfera în anul 2009. Conform Linei Codreanu, acesta ar constitui debutul în proză al lui Voiculescu. S-au potrivit tematicii redacționale, prin idealul de libertate și unitate națională, prin dramatismul eroic asumat, cunoscutele poezii „Când a fost să moară Neculuț”, „În ciudă” și „Icoană veche”. Orientarea spiritual-creștină a fost susținută de Voiculescu prin „Îngerul nădejdi”. Au mai văzut lumina tiparului în paginile „Florilor dalbe” poeziile „Din căteștrele daruri”, „Catren”, „Populară”, „Cântec”, „Idilă”, „Dragoste”. Tot la Bârlad se scoteau „Ion Creangă” (1908-1921), revistă de limbă, literatură și artă populară, „Miron Costin” (1913-1916), „Freamătul literar” (1923) și „Idealul” (1923-1926). Până în 1940 au apărut în întreaga țară peste 300 de publicații noi. Să comparăm toate acestea cu situația actuală, în care multe reședințe de județ nu editează nicio revistă de cultură! Renăscută în anul 1990, Academia Bârlădeană (președinte de onoare, profesor universitar doctor C. D. Zeletin, președinte executiv, profesor Elena Monu) are o activitate bogată, ilustrată constant de publicația trimestrială care îl are ca redactor-șef pe neobositul Serghei Coloșenco.

La șezătorile literare, conferințele și audițiile muzicale luau parte medici, profesori, avocați, poeți, prozatori, dramaturgi. Cu timpul, activitatea s-a extins și în satele și orașele mai apropiate. V. Voiculescu schimba în fiecare zi salonul de spital cu salonul literar, fără să neglijeze câtuși de puțin obligațiile sale de tată a patru copii. A considerat întâlnirea cu Vlahuță un mare noroc, o șansă rară, decisivă în destinul său artistic: „N-a fost gând al meu pe care să nu i-l spun, n-a fost vers pe care să nu ceară să i-l citească, n-a fost faptă de care să nu știe”. Maestrul a fost oglinda în care elevul și-a dat seama cum ar trebui să arate, ochiul care l-a supravegheat și l-a luminat, modelul care l-a plăsmuit după un îndreptar ideal („Amintiri despre Vlahuță”, 1927). Întrucât linia frontului se afla la mică distanță, îl nelinișteau loviturile de tun. Se gândea insistent „în ce gaură de șarpe să-mi ascund copiii și nevasta de furia puhoiului”. Romulus Dianu („V. Voiculescu și Academia Bârlădeană”, în rev. „Ramuri” din 1970) și l-a amintit „îmbrăcat într-o haină soldătească, de culoare kaki”, purtând trese de tablă albă și o cruce roșie de căpitan. „Cu bărbuța lui roșcată, slab și molatic”, venea de pe la spitale, intra prin casele oamenilor și făcea „mai ales operă

de higienist, decât de medic curant, fiindcă medicamentele lipseau”.

În 1918, Academia Bârlădeană a scos o antologie națională care cuprindea, printre alții, pe Eminescu, Creangă, Cerna, Delavrancea, Coșbuc, Iorga, Crainic, Vlahuță. Cartea urma să fie distribuită soldaților pe front, „ca o hrană spirituală și ca un imbold în lupta pentru obținerea victoriei” (Fl. Popescu). V. Voiculescu a fost antologat cu poeziile „Morți în țara lor” (?) și „Frunză verde”: „Frunză și iar frunză tânără și verde, / Te-a cântat de veacuri un popor... / Astăzi el stă-n cumpeni – și, dacă se pierde, / Cine să-ți mai cânte, să te mai dezmierde?! / Frunză și iar frunză tânără și verde, / Nu vezi la tulpină aprigul topor?... / Cum primiși la umbră tocmai tu dușmanii, / Frunză și iar frunză verde de brădet? / Frunză din stejarii codrilor Tismanii, / Frunză din Sinaia, cum umbriși germanii? / Cum primirăți toate bucuroși dușmanii, / De-am rămas cu plopii rari de pe Siret? // Frunză și iar frunză stearpă de negară, / Ce mânănci ogorul unde asudăm, / Au intrat dușmanii valvârtej în țară!... / Astăzi

ca strămoșii băjenirăm iar!... / Frunză blestemată, frunză de negară, / Am rămas cu tine doar să te cântăm? // Frunză și iar frunză, țepi de pălămidă, / Ce te-tinzi pe holde, grea, ca un blestem. / Astăzi țara toată plină-i deomidă, / De-a lăsat țărâna stearpă – cărămidă! / Frunză otrăvită, țepi de pălămidă, / Am rămas cu tine să ne mângâiem?!...” Poet al patriei cotropite, V. Voiculescu a fost și cântăreț al războiului de apărare. În această împrejurare a scris stihuri intime, cărora nu li se poate nega fiorul patriotic adevărat.

Mai târziu a scris despre Academia Bârlădeană că a reprezentat „o angrenare, o îmbrucare vie și caldă a unuia în cellalt; o taină și un înțeles ca la o lojă de frăție ocultă”. Casa din bulevardul Epureanu era deschisă tuturor deopotrivă. „Se citea, se vorbea, se așezau temelile viitorului, se puneau la cale izbăvirea neamului, căci mai ales aceasta era

preocuparea de căpetenie a maestrului: ce putem face pentru țara care trecea prin vâltoare cu capul la fund și pe care abia nădăjduiam să o scoatem leșinată pe malul pustiit de viitura apelor. De aici planuri de acțiuni mari și adânci”. Din această atmosferă incandescentă, din ciocnirea de idei, din libertatea gândirii și din curgerea slobodă a vorbelor s-au născut toate versurile din volumul „Din Țara Zimbrului”, subintitulat „Poezii de război”, scos la o tipografie din Bârlad în 1918. Un an mai târziu, M. Sadoveanu a afirmat că „V. Voiculescu nu a început să fie cunoscut decât din vremea grelelor și eroicelor zile din vara anului 1917, când și-a înstrunat lira ca să zugrăvească icoane din războiul nostru, să cânte clipe de durere sau de nădejde”.

La sfârșitul anului, V. Voiculescu s-a întors ca medic la circa din Buftea, unde îl aștepta familia.

(din „Viața și opera lui Vasile Voiculescu”, EuroPress, 2012)

Romulus Dianu

(1905 – 1975)

Ziarist de fin intelectualism și prozator interesant, era nepot al Zoei G. Tutoveanu (1872 – 1940) în felul următor: Elena, sora Zoei, căsătorită cu Theodor Maiorescu, descendent din Petru Maior, a avut cinci copii, printre care și pe Vergilia. Căsătorită cu George Dima, funcționar C.F.R., Vergilia a avut șapte copii, printre care și pe Romulus, care și-a luat pseudonimul Dianu. Surorile Zoe și Elena erau vere primare cu tatăl poetului Ion Barbu - Constantin Barbilian.

Între Zoe G. Tutoveanu, cunoscută ca poetă sub pseudonimul Zoe G. Frasin, și nepotul ei, Romulus Dianu, a existat o strânsă legătură sufletească, dovadă prezența lui la multe din întâlnirile Academiei Bârlădene. Bucureștean format în medii artistice moderniste, Romulus Dianu îl prețuia pe G. Tutoveanu deopotrivă ca om și poet. Legăturile de rudenie îl plasau între poetul bârlădean și Ion Barbu. Apreciindu-i pe amândoi, plasându-se, practic, „între ei”, Romulus Dianu n-a oscilat niciodată între cei doi poeți care, prin factură, erau extrapolăți.

Pamfil Șeicaru, creator al marelui cotidian *Curentul* (1928 – 1944), a fost prieten cu G. Tutoveanu, în casa căruia a și locuit o vreme. Bătrânul poet mi-a spus, prin 1955 – 1956, deci în ani primejdioși pentru o astfel de mărturisire, că poezia *Unui viteaz* din volumul *Balade*, 1920 („În graiul tău sunt flăcări, nu cuvinte...”), este închinată lui Pamfil Șeicaru, care tocmai primise Ordinul Mihai Viteazul pentru eroismul dovedit pe front...Ulterior, marele ziarist i-a cultivat, la *Curentul*, atât pe băieții lui G. Tutoveanu, Polidor și Alexandru, cât mai ales pe nepotul Zoei G. Tutoveanu, Romulus Dianu, de un talent și o cultură superioare. Îl cultiva și pe scăpărătorul Grigore Patriciu („Geer Patrick”), originar și el din Bârlad, spirit înrudit prin umor, vervă și subțirimi intelectuale cu Romulus Dianu.

Estet cu structură de moralist, șagalic și alert, ironic și voios, Romulus Dianu a scris romane ce se citesc și azi cu interes: *Viața minunată a lui Anton Pann*, 1929 (împreună cu Sergiu Dan); *Adorata*, 1930; *Nopti la Ada-Kaleh*, 1932 etc. Alte câteva cărți i-au apărut postum. Undeva, încă așteaptă manuscrise netipărite. Publicistica e din plin vrednică să-i fie adunată în volum. „Ar fi nedrept, într-o literatură restrânsă – scria G. Călinescu în *Istoria literaturii române...* – a nu cita romanele lui Romulus Dianu(...), romane de magazin ilustrat, ce-i drept, dar dovedind o tehnică franceză și un umor balzacian superior adesea industriei lui Cezar Petrescu”.

În sânul Academiei Bârlădene se simțea bine. Era fascinat de firescul existenței și de lipsa de grabă a lui G. Tutoveanu, de faptul că nu arăta lumii nici una din rănilile lui, pe care nepotul le cunoștea bine...Iată-l ce scrie în *Stilul vieții sale...* despre poet (*Păstorul Tutovei*, V, 8, 9, 10, 1942, pp. 518 - 519): a fost „primul bărbat ce nu mi s-a părut îngrozitor, ci demn de a fi iubit, singur real într-un nou de fumegoase forme incerte, singur potrivit cu înțelegerea copilărească, adică poetică, a vieții”.

După 1944, este arestat și osândit la 20 de ani de temniță grea, acuzat de „instigare la agresiune împotriva U.R.S.S.”. Își execută pedeapsa în mine de plumb...Eliberat în 1956, lucrează ca salahor, geamgiu, vânzător ambulant de cărți, dă meditații. În 1962, este invitat să scrie la revista *Glasul patriei*, destinată românilor de peste hotare, și i se permite să-și retipărească, revizuite parțial, cărțile.

Studiul de față este scris în această perioadă.

C.D. Zeletin

Președinte fondator al Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România

ROMULUS DIANU

MEDICII ÎN ARTĂ (1)

Dacă omul ar fi obiectul științei numai sub raportul materialității sale, și dacă slujitorii medicinei ar fi aserviți exclusiv acestui punct de vedere, bogat în experiență chiar și în ipotetica ei îngustime, desigur, subiectul acesta n-ar fi atât de ispititor.

Dar și cea mai debilă pasiune istorică, cea mai modestă, constată că, dimpotrivă, medicina a fost universalistă încă de la începuturile ei, că și-a limitat cercetările, la o dată relativ recentă, numai din nevoia de a se adânci. La obârșiile medicinei, omul a fost privit „meta tà fisiká”, adică dincolo de aparențele fizice; a aspirat să știe ce este materia, pe care Aristotel o definise „...” (τὸ ἐξ οὐ), - aceea din care orice lucru este făcut -, plinul în opoziție cu vidul, conținutul în opoziție cu nimicul, forma în opoziție cu haosul. A vrut chiar mai mult: să cunoască agentul determinant al oricărei creații și scopul acesteia. Medicina, întocmai ca și Arta, a stat în fața acestor balauri interogativi ai mileniilor și până când n-a știut să răspundă satisfăcător, sau nu s-a dedicat trudei de a le răspunde, medicina a considerat că, în multe privințe, trăim sub provizorat moral, ca sub beneficiul de inventar al unui bilanț istoric.

Medicul „primitiv” a fost un exemplar evoluat, un atlet al efortului individual, încât el se confunda cu astronomul și cu preotul, era un inițiat: Moise, Buda, Confucius au fost „doctori”. Manes-Cubicus, care în secolul al III-lea a încercat să fuzioneze doctrinele creștine cu religia lui Zoroastru, a fost medic, un suflet mare, jupuit de viu de Bahram, din dinastia Sassanizilor. Este interesant de a ne aminti pentru ce acest om superior și-a pierdut viața în supliciu: a fost un filosof care studiasse diteismul,

dualismul (binele și răul), orbit de revelațiile Bibliei. Coexistă aceste două principii, dintre care „doar unul este bun”. (Byron, într-un dialog dintre Lucifer și Cain, acesta din urmă află că ambele principii guvernează materia. – Bine!, zice Cain, dar „unul din voi este rău”. – „Care?”, răspunde Lucifer...). Abstractul este luminos iar materia este întunecată, fiindcă e concretă. Dar, spune Manes, tocmai materia a fost mai idealistă și a încercat să se ridice la lumină. Zeul a încuiat atunci pe om în materie. În această savantă pușcărie, omul a întrecut toate desăvârșirile naturii. Era un sacrilegiu de a fi vorbit așa despre zeu, și a fost ucis. Îl consider ca pe un nobil strămoș al tuturor medicilor care s-au preocupat de cugetare și de „binele și frumosul” în Artă.

Zestrea de vocație pe care o aduc medicii-scriitori, medicii-pictori, medicii-compozitori este o tradiție tot atât de adânc înrădăcinată în superioare întrebări (filosofia este un sistem mai mult de întrebări, decât de răspunsuri imediate), ca și folclorul, iar realismul, despre care se vorbește uneori cu atâta confuzie și aproximație, a fost și a rămas al disciplinei medicale, de a vedea „ce”-ul și „cum”-ul din universul uman: omul în spațiu, în toate climatele și geometriile; omul în adâncime, fiindcă el este cea mai uluitoare dintre aparențe; omul în Număr, fiindcă individul nu este decât un component (doar o clipă, el este mugur, iar în clipa următoare, el se confundă cu socul speciei sale, ca atolii, pe niște rădăcini de mărgean); omul în societatea umană (este firul, ceva, dar stofa este mai mult); omul în proporții, fiindcă el este măsura lucrurilor, iar inegalitățile naturale nu pot fi armonizate decât tot de om, prin gândire; omul în calitate, fiindcă el provine din cantități

și se întoarce în cantități; omul în mișcare, fiindcă acest animal este cea mai feerică dintre binefaceri și catastrofe; în sfârșit, omul ca frontieră între științe și arte, între cunoscut și necunoscut.

Dacă ne reprezentăm aceste evidențe, devenite premisele profesiunilor medicale, nevoiți suntem să recunoaștem că de oriunde s-ar ridica artistul, el se poate socoti ca un musafir recent sosit, în timp ce medicul, în știință și artă, este gazdă veche. Medicul paleozoic a debutat în istorie, simultan ca paleoartist și ca paleometafizician. A cunoscut culmi, dar a folosit și mărunțiș iluzoriu. Arhaica erezie a descântețelor, a vrăjitoriei doctorului Faust și a farmakonilor de toată mâna (din care s-a născut Farmacia, ca știință) a făcut parte din artă și din erudiție, ca opera lui Lucrețiu. Înseși denumirile de „farmece” și de „descânțece” ne spun că ele au făcut parte din vrajă și din cântec, ca și din medicație și aparțin folclorului.

Crede cineva că știința se poate dispensa de fantezie? S-ar face vreun progres, fără aceasta?

Studiul materiei vii (și acesta este un pleonasm, deocamdată acceptabil: nimic nu e mort, în natură) a invitat pe medic să cerceteze viul, de la protoplasmă, până la schelăria umană inclusiv. Ce avea să descopere acolo? P. Teilhard du Chardin (care nu a fost nici determinist, nici finalist, ci tot cleric, ca în antichitate) scrie în „Le Phénomène Humain” că medicul a ieșit în stratosferă privind în jos, descoperind concursul reciproc dintre „totum” și „quantum”, dintre energia cosmică și calitatea individuală a atomului, acest gigant modern, ultimul titan contemporan, care este material și spiritual, așa cum a intuit Manes-Cubricus. La originea lucrurilor, este energia (fotonii, electronii etc), adică înlăuntrul și în afara materiei, în care omul era încuiat.

Aici este punctul de confluență a științelor și artelor. Abordarea lor împreună va mai întârzia.

Când Jules Lemaître a început acțiunea sa de ecarisaj a literaturii franceze, alegând valorile tăcute dintre nevalorile gălăgioase, arătând cum, întocmai ca și în circulația fiduciară, valuta rea gonește pe cea bună, cum sunt urzupate reputațiile, cum sunt ascunse comorile pentru ca să crească și să înflorească, Georges Ohnet, cel mai cabotin dintre condeiele epocii, cel mai strivitor de noutate și de tinerețe, spre folosul unui epigonism steril, critica franceză a dobândit un titlu de prestigiu pe care nimeni nu l-a putut contesta. Anatole France, care a trăit aproape 80 de ani și care, într-o operă stufoasă, de artă și de erudiție, nu s-a repetat niciodată, a simțit că literatura se poate rătăci pe un făgaș departe de știință, și în celebrele sale foiletoane critice de la „Le Temps”, a revelat valorile pe care neprofesioniștii le-au adus literaturii. Dar fiindcă romanul și nuvela sunt și ele niște forme ale criticii, și că în toate domeniile nici o creație n-ar fi posibilă fără spiritul critic, Anatole France s-a dorit critic doar în sensul pozitiv al culturii, iar Lemaître ocupă o lojă, fără înghesuială.

Nu ne propunem (ar fi fastidios și prisoselnic pentru cititorii acestei reviste) să alcătuim un repertoriu al imenselor contribuții în artă aduse de artiștii și scriitorii medici. Ne vom limita la câteva esențiale repere și tendințe, dintr-o epocă judecată de instanța contemporanilor. Aici critica a îndeplinit rolul unei magistraturi, dovedind cât de necesară este funcțiunea acestui factor de ordine etică și estetică. Nu se poate concepe nici o cetate guvernată de legi, care să se poată dispensa de critică, fără riscul de a vedea reapărând maidanul acolo unde a cântat pianul, fără riscul de a istovi interesul public, făcând din artă o casă pustie. Fără critică, n-am putea fi nici cetățeni. Critici sunt și plugarii și academicienii. Este, poate, dureros în a face dreptate, dar este mai dureros în a nu o face. În horticultură, grădinarul intervine în genunara treabă a naturii, smulge buruienile viguroase, pentru a avea flori frumoase. Așa s-a făcut în toate civilizațiile.

Se pare însă că medicii-scriitori n-au avut și vocația criticii vieții literare, iar unul dintre efectele acestei lacune sau chemări neglijate se constată în slaba mențiune a aportului lor în artă.

Vom vedea numaidecât că dacă medicii, prin formația lor științifică, sunt strâns legați de universalitate, în schimb, în literatura și arta lor aparțin locului și momentului mai mult decât alții. Poemele lor evocă leagănul natal și doar prin acesta ating umanul universal. Georges Duhamel este un poet francez, iar V. Voiculescu este un poet român, prin tematica lor. În proza lor, unde cadrul îngăduie o largire a unghiului de privire a vieții ca fenomen transformator, ei rămân înlăuntrul sâmburelui național, adesea chiar local, prin invizibile odgoane puternice, ca și cum folclorul și istoria le-ar fi legiferat apartenența lor în artă.

Clasicul poet german Justin Kerner, medic ca și Duhamel și Voiculescu, este, cu precădere, un scriitor național, a făcut parte din școala suabă, alături de Uhland, de Schwab și de Moerike. Medicul Cronin, mare prozator de limbă engleză, a așezat acțiunea frumoaselor fresce de viață în mediul social și național, întocmai ca doctorul Mironescu, nuvelistul român de la Iași, prieten al lui G. Ibrăileanu și al „Vieții Românești”, care merge atât de departe cu ideea-forță a elementului local, egal de indestructibil ca și cel universal, încât ne înfățișează, într-o nuvelă, un cioban care pleacă la Viena, cu câinele după el, cu căciula și cu zeghea lui miștoasă, fără alt bagaj, își vede fiul, care e doctor acolo, se lasă tratat cu stridii, care nu-i plac (constată că nu-i plac nici câinelui!) și se întoarce la stână, convins că sufletul uman este „universal” oriunde pe pământ. Georges Clémenceau, Léon Daudet, profesorul dr. Gosset, iar la noi, scriitorii-medici Virgil Monda, Aurel Baranga, și Horia Stancu, ca să moderăm la atât scara exemplelor care ilustrează argumentul sus-menționat, au abordat umanul și universalul fără concesiile de modă, fără a fi „esperanto” în nici una dintre laturile literaturii lor, ca și cum acești slujitori ai literaturii, atât de dispași ca preocupări, ar fi contopiți printr-o idee comună: aceea a apartenenței unui pământ și unui popor.

Ce să înțelegem prin „ideea comună” care îi apropie? Cred că nu trebuie să pierdem din vedere că toți scriitorii-medici amintiți au considerat că artistul, gânditorul, orice creator al acestui domeniu vast al literaturii se identifică cu vocația soldatului, plugarului și constructorului, și ca atare acceptă sarcini specifice locului și momentului, adică exigențelor contemporane. Cum problema de a construi catedrale, în secolul nostru, nu se mai pune nicăieri, arta vremii ce trăim are alte rosturi, întru nimic lesnicioase. Trenurile noastre sunt, în mod necesar, încercate cu mai multe măruri și cu altele decât rapidele și aerodinamicele occidentului. Scriitorul din răsăritul european, de pildă, este împovărat de altfel de îndatoriri față de societatea umană, decât un francez sau un englez. Dar și unii, ca și alții, dacă nu voiesc să predice pustiului, își asumă îndatoriri specifice locului și momentului. Noile forme de viață au revelat nevoia unei opere de purificare morală: trăiesc printre noi unele inerții ale trecutului, unele tradiții cvasi-defuncte, elemente inapte epocii. Literatura și celelalte arte recuperează partea vie, încorporează numai ceea ce este viabil din tradiție, dar simultan își jalonează șantierele noului.

Există țări de-abia emancipate, sub-nutrite, slab dezvoltate, a căror spiritualitate încă nu s-a rostit în concertul mondial al valorilor. Iată probleme grele care frământă lumea întreagă sângărând prin războaie și revoluții. Artele contemporane nu pot să se cantoneze în multiplicarea idilelor din „Paul et Virginie”. Chiar dacă ar atârna de noi, și nu de alți factori, de a produce „loco” genii ca Mallarmé, Apollinaire, Chagall, Beckett sau, dimpotrivă, scriitori ca Bernardin de Saint-Pierre, artiștii literari ca Georges Ohnet, compozitori foarte originali, ca Webern, autori de concerte care durează doar două minute și dispar ca nălucile, înainte de a fi spus ceea ce așteaptă cetățeanul lumii noastre, romancierii cărora le încap o sută de romane într-o singură sută de pagini, pe bună dreptate s-ar spune că ne pripim cu întârziere, încurcând o operă de reformă și de recuperare a umanității în universalitate.

(Va urma)

COSTIN CLIT

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ORAȘULUI BÂRLAD

Publicarea documentelor rămâne esențială în evoluția și progresul istoriografiei. Punem la dispoziția cercetătorilor și istoricilor preocupați de trecutul urbei bârlădene, dar, nu numai, documente care pot aduce unele clarificări și întregiri demersului istoriografic de până acum.

Documentul din 12 aprilie 1685, emis în Bârlad, pune în evidență vânzarea unui țigan lui Leondar de către Lupul și Alexandra, cu 30 de lei. Tranzacția este întărită de semnăturile preoților Ignat, Grăjdean, Gligorașco (toți din Bârlad) și Isac, a monahului Veniamin, egumen (oare la ce schit sau mănăstire?), a pârcălabului Vasile Gâlcă, vornicului Vasilache, biv armașului Vasilie și alții. Observăm și prezența lui Savin cofetarul, care ne duce cu gândul la ocupația sa.

Documentul din 15 februarie 1697 îl atestă pe bărbierul David Zabanoscoi din Bârlad, probabil decedat la acea vreme, a cărui soție Mărica cu fiul și ginerele său tranzacționează o dugheană, care va fi vândută în cele din urmă lui Constantin Pendazi (Pandazi, probabil Pantazi) situată „în mijlocul târgului denainte(a) casăi Ursului Savei, starostei din vali”, fiind încredințat și prin semnătura lui „*Ursul Cinbala, staroste de săponari*”. Putem conchide că la 1697 exista deja o breaslă a săpunarilor în Bârlad. Un Constantin Praja, starostele de sopenari, este atestat la 22 mai 1744.¹ Cunoștințele farmaceutice și chirurgicale ale bărbierilor erau apreciate în Evul Mediu, prezența lor în Iași fiind legată de slujbele îndeplinite la curtea domnească, primul atestat în capitală fiind la 1604. Bărbierilor le-a revenit sarcina extragerii măselelor provocatoare de durere, „luatul de sânge” consumatorilor de alimente în exces, oblojirea rănilor celor răniți în diversele încăierări din toiu noaptilor. După stabilirea doctorilor și spițerilor în mediul urban la începutul secolului al XIX-lea rolul bărbierilor de tămăduitori s-a diminuat².

Republicăm integral documentul din 7 noiembrie 1704, editat de vrednicul de pomenire ierarh Iacov Antnovici, pe atunci preot, în ale sale *Documente bârlădene* (lipsește partea de încheiere a documentului).

Porunca domnească din 30 iunie 1721 evidențiază jalba și pricina lui „Pascal di Bârlad și cu alți răzăș a lui pi Nicolai Jora, post(elnic)”, pentru „o moșie di ocină la Polițâni”. Târgoveții bârlădeni dețineau moșii în mediul rural, nefiindu-le străine ocupațiile agricole și pastorale.

1. - 1685 (7193) aprilie 12, Bârlad.- Lupul și Alexandra, sora sa, fiii lui Poiană Uricariu, vând un țigan lui Leondar.

Adecă eu Lupul și cu sorumea Alixandra, ficiorii lui Poiană, uricarului, scriem și mărturisim noi cu cestu adevărat zapis al nostru cum noi de bună voia noastră am vândutu noi un țigan, dreptu șerbu al nostru, anume pe Ion, carele iaste ficioru(l) lui Mo(i)si, sni țiganul, ce-au fostu a lui Iosip, căpitanului, și părinții noștri l-au cumpărat pe Ion, țiganul, ficiorul lui Moisăi, drept optsprăzăci ughi, pe acesta țigan l-au vândut Iurașco, ficiorul lui Iosip, căpitanului, tătâne nostru lui Poiană. Deci noi am acmu l-am vândut pe Ion, ficiorul lui Moisăiu, țiganul. Pe acesta țigan l-am vândut dumisali

¹ Preotul Iacov Antonovici, *Documente bârlădene*, vol. II, Bârlad, 1912, p. 24-25, nr. XVII.

² Vezi și Marius Chelcu, *Aspecte din istoria breslelor ieșene: bărbierii și cioclii*, în „Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol”, XLI, 2004, Iași, p.133-139.

giupânului Leondar, dreptu treizăci de lei bani gata și ne-u dat bani toți deplin în mânele noastre. Și la tocmala noastră s-au tâmplatu preutul Ignat de târgu din Bârlad, și preutul Grăjde(a)n, tij ot tam, și preutul Gligorașco, ot tam, și preutul Isac ot Cosițiat, și dumne(a) lui Vasili Gâlcă, pârcălabul, și dumn(ea)lui Savin, cofetarul, și dumn(ea)lui Vasilache, vornicul ot Bârlad, și Iftemie Gavrița, ot tam, și Dumitrașco Gavrița. Și pentru credința am pus pecetili ș-am iscălit, și noi acești martur(i) cari mai sus scriem văzindu deplin plată și tocmală bună, am iscălit și noi să-s știe.

U Bârlad l(ea)t 7193 ap(rilie) 12

Az Lupul Poian iscal.

Și Alisandra

<ss>

Eu monah Viniamin, egumen.

Eu Ereu Ignat is(cal).

<ss>

Savin cofetar.

+ Beldiman Pintilei, martur.

<ss>

Az Dumitrașco Gavrița, iscal.

<ss>

Iftimie Gavrița.

+ Ereu Grăjdean.

<ss>

+ Chirila Bujoran, martur.

<ss>

Vasilie Gâlcă, pârcălab, iscal.

Vasilie, biv armaș, iscal, martur.

Eu Antiohie (...).

Pecetea târgului Bârlad -
15 febr. 1697

Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, IX / 43, original.

¹ . Spațiu gol.

2. - 1697 (7205) februarie 15. - Mărica, femeia bărbierului David Zabanoscoi din Bârlad, împreună cu fiul și ginerele său, vând o dugheană lui Constantin, fiul căpitanului Pandazi.

+ Adecă eu Mărica, femeae lui David Zabanoscoi, bărbierului din Bârlad și cu fiu(l) meu Ioniță și cu ginere(le) meu Ioniți Țoș, scriem și mărturisim cu cestu adevărat zapis al nostru precum avându noi o dugheană în mijlocul târgului denainte(a) casăi Ursului Savei, starostei din vali peste drum și lângă cas(a) Neculei a Cernei, și apoi noi acea dugheană voindu-mă eu cu fiu(l) meu Ioniți, om dat-o noi către ginere(le) meu lui Ioniți Țoș și fiicămea Sandei. Apoi ginere(le) meu Ioniți agiungându-l neputința să ție aceli dugheană, căci nu era șezător aicea, iarăși ne-au întreat pe noi și iarăși ne-am vorovit cu toții și au vândut dugheana aceae ginerele nostru Ioniță Țoș dumisali lui Costantin, ficiorul căpitanului **Pendazi**, însă cu voe noastră, dreptu treizăci și patru de lei bani gata, că plata ne-au făcut cu mână lui deplin, ca-s fie a dumisali dirăptă ocin(ă) și moșie și cuconilor dumisali și a nepoților dumisali și a strănepoților dumisali în veaci v(e)ac neclătite. Și la tocmala noastră s-au prilejit dumnealui Toderășco și Neculai Gâlcă, diregătorii de Bârlad, și dumnealui Todosie, căpitanul de mazili de Bârlad, și dumnealui Stanciul, bulucbaș de seimeni de Bârlad, și dumnealui Alicsandru Chirielcel, pârcălabul de Tutova, și dumnealui Nica, vatășul, și mulți orășâni bătrâni, anum(e) dumnealui Gavril Mandrea,

și Ursul Cinbala, staroste de săponari, și Gavril Sava, și Vas(i) l(a)chi Prajia, și alți orășani toți, Și pentru credința s-au pus și pecetea orașului și noi degetili, și dumnealor bo(i)eri carii mai sus scrum au iscălit ca să-s știe.

V(ă)leat 7205 mșta fev(ruarie) 15

Neculai Gălcă, vornic, m-am prilejit.

Az Toderașco, vornic, m-am prilejit.

Ioniț Țoș.

Ursul Cinbali, starostili.

Gavril Mandrea.

Gavril Sava.

+ Și eu Tranali Cămănar, m-am prilejit.

Vasilache Prajia.

Az ereu Grăjdan iscal.

Și eu Gavril V.... am scris zăpisul să-s știe.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond Documente moldovenești, XX / 1, original.

3. -1704 (7013) noiembrie 7. – Mihai Racoviță Voievod poruncește biv postelnicului Ion Abăza să aleagă bucata de loc a lui Ion Păladie, vistiernic, din hotarul târgului Bârlad.

† Нои Михаил Раковиць в(о)евода, Б(о)ж(і)ю м(и)л(о)ст(і)ю, г(о)сподаръ Земли Молдавской. Scriem domniia mea la boiarinul nostru Ion Abăza, biv postelnic. Îți facem știre, iată că domniia mea m-am milostivit și am miluitu pre al nostru boiarinu dumnealui credincios și cinstit Ion Păladiie, vel vistiarnic, cu o bucată de loc domnescu, din hotarul târgului Bârladului, care să începe din apa Bârladului, pi din gios di apa Smilii, și pi din gios de o crășmă ce iaste lângă un pod; și drept la dial spre soare apune, până în hotară altor răzăși despre Tutova. Deci acea bucată de loc cât iaste hotaru(l) domnescu tot, și în sus pân(ă) în hotarul Drujeștilor, de care iat(ă) că de aici, socotit-am domniia mia de am trimis pre boiarinul nostru Bejan Hudici, vornicul de poartă. Deci, îndată ce va vini acolo, iară dumn(ea)ta să te scoli și împreună să mergeți la târgu la Bârlad, și strângeți oameni bătrâni târgoveți, și șoltuzul, și pre alți răzăși înprejurași, și să mergeți să alegeți acel loc g(o)s(po)d despre toate hotari(le), precum s-au scris mai sus, și să-l și stâlpiți. Și precum veți alege și veți hotărî, și veți stâlpi, să faceți și mărturie încredințată cu iscălituri și cu pecetili ali tuturor, cini să va întâmpla la hotărât, și să o trimiteți la domniia mia ca să-i facem și uric di-ntăritură. Într-alt chip să nu fie. Aceasta scriem.

U las le(a)t 7013 noemv(rie) 7

Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, LXXXIX/ 201, original, sigiliu imprimat în chinovar.

EDIȚII: Preotul Iacov Antonovici, *Documente bărlădene*, Bârlad, Tipografia și legătoria de cărți Const. D. Lupașcu, 1915, vol. III, p.16-17, nr. XI.

4. -1721 (7229) iunie 30, Iași.- Mihai Racoviță Voievod scrie lui Ion Palade, fost mare spătar, să cerceteze pricina dintre Pascal din Bârlad cu postelnicul Nicolae Jora, pentru moșia Polițeni din județul Tutova.

+ Но Михаил Раковици в(о)евода, Б(о)ж(і)ю м(и)л(о)ст(і)ю, г(о)сподаръ Земли Молдавской. Scriem domnia mi(a) la cinstit și credincios boiarinul nostru dumn(ea)lui Ion Pălad(e), biv vel spăt(ar). Facim știre că domniia meli să jălui Pascal di Bârlad și cu alți răzăși a lui pi Niculai Jora, post(elnic), zicând Pascal și cu răzășii lui pre cum au o moșie di ocină la Polițani la ținutul Tutovii, care zăsără că au și dresă pe aci moșie și astă vară fiind puțână iarbă au mărșu să cosască, iar Niculai Jora s-au sculat și i-au scos din iarbă zăcând că ei n-au treaba și aci(a) moșie să fie a lui, di care lucru iată că-ți

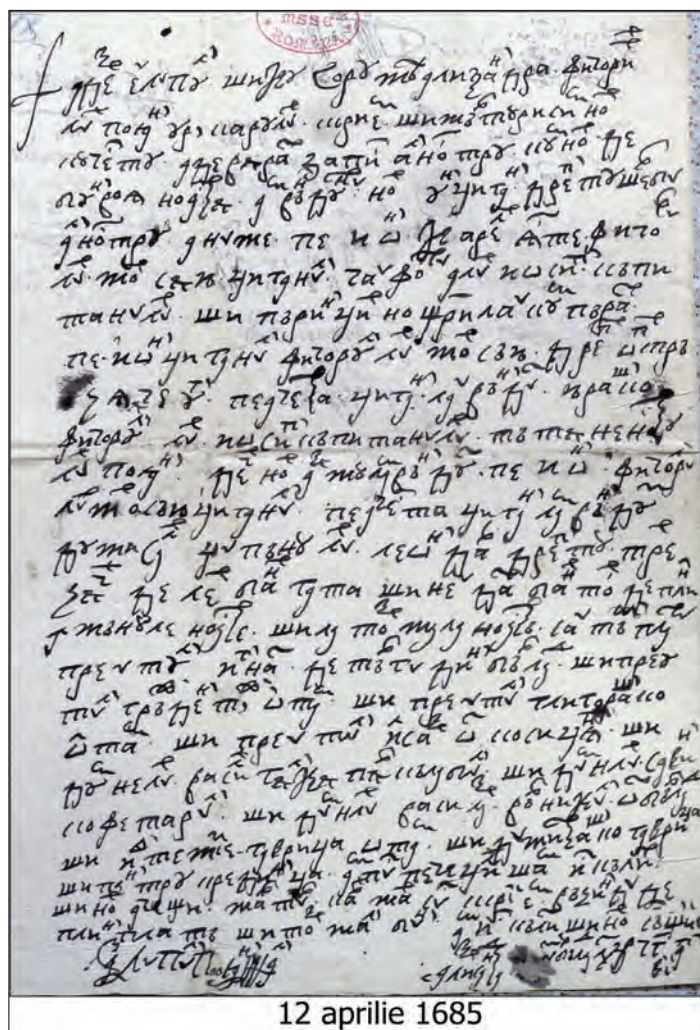
scriem să cauți să-l chiam(i) față pi Nicula Jora să li e sama pi dreptate(a) zapise(lor) cini ce ari să scoată și de să va afla cum să fie moșie lui Pascal și a răzășilor lui, cât fân ar fi cosătu Jora sau alții să-l poprești tot și să-l dau oamenilor acistora și cui a fi mai dreptu să-i așeză acolo și precum vii așiza să dai și mărturii la mâna cui iar vini, ca di s-ar mai tragi la divan să aibă știre. Așșideri să jălui Pascal pi acești răzăși a lui zăcând că înblă cu miștișuguri și nu vor să scoat(ă) zăpisăle, uricile, să-s dizbat(ă) moșie, ci să le dai dumn(ea)ta strânsoar(e) mare numai să li scoat(ă) să li să ali(a)gă. Aceasta scriem.

U las 7229 iun(ie) 30

Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, XII / 208, original, sigiliu imprimat în chinovar.

Savin cofetar - 12 aprilie 1685

12 aprilie 1685

MARCEL PROCA

HANURI. ISTORIA EVOLUȚIEI DE LA HAN LA HOTEL

Nu se cunoaște numărul total al hanurilor ridicate de-a lungul timpului în Bârlad, dar din cercetarea diferitelor surse (studiile mai consistente fiind realizate de Constantin Botez, Adrian Pricop, *Tradiții ale ospitalității românești. Prin hanurile Iașilor*¹, precum și cel aparținând profesorului Gh. Clapa, *Hanurile, ratoșele și ospețiile - vetre de popas din ținutul Tutovei (I)*², *Ibidem*³ (II) și ulterior republicat sub o formă prescurtată în revista „Baadul literar”⁴, se poate trage concluzia că au fost numeroase hanuri, raportat la importanța comercială a orașului și a rolului de spațiu de tranzit al mărfurilor. Pentru perioada secolului al XIX-lea și început de secol XX cred că ne putem referi la un număr impresionant de asemenea stabilimente. Ajungem la această concluzie nu doar prin coroborarea unor surse diverse, dar mai ales ca urmare a luării în considerație a importanței economico-sociale a orașului Bârlad și a situației sale, din punct de vedere geografic pe importanta axă comercială, de tranziție spre partea nordică a Moldovei.

A fost odată ca niciodată, că altfel nu s-ar povesti - HANUL. Fie că este vorba de mai mult decât celebrele: „Hanul Ancuței”, „La hanul lui Mânjoală”, „Hanul cu tei”, „Hanul lui Manuc”, Hanul „La trei sarmale” și alte hanuri mai mult ori mai puțin vestite, încetățenite în tradiția populară și literară ele se constituie în o parte intrinsecă a mitologiei actuale românești. Diferențierea se produce la nivelul celor ce sunt simple creații literare ori cele ancorate în realitatea istorică.

Prilej de voroave la o cană de vin bun, aburind de rece, din pivniță cu ziduri groase și adâncă, aseasonate cu pui fript în frigare și cu sfaturi parcă nesfârșite, mitice și inițiatice, pe un fundal sonor inconfundabil al lăutarilor. Drumeții ce se adăpostesc aici și le frecventează devin pe rând oratori și ascultători într-un adevărat ritual, așa cum apare în creația sadoveniană, lăsând peste timp un aer de legendă și stârnind interesul pentru întoarcerea la origini și istorie. Tipologia persoanelor ce pot fi întâlnite în aceste locații, din punct de vedere social și al profilului psihologic, este extrem de diversă după cum este și întâlnirea, la Hanul lui Talpău din Bârlad, cu fostul haiduc Nicolae Moacă („cel ce primise 100 de lovituri la cele 4 răspântii”), relatată în memoriile institutorului I. Vasiliu - din secolul al XIX-lea,⁵ comercianți, țărani, diferite categorii de călători. În hanuri și ratoșe, locuri de întâlnire a cărăușilor veniți din ținuturile cele mai diferite, se desfășura un schimb activ de informații privind starea drumurilor, posibilitatea de trecere peste râuri, cerințele pieții dintr-o anumită zonă, sistemul de vămuire, schimbările politice petrecute, locurile unde lotrii erau mai activi ș.a.

Etimologia cuvântului han, astăzi termen arhaic, este fără tăgadă de origine orientală și în speță - persană - venit la noi prin filieră turcească. Clădirea denumită de aceștia caravanserai (provenit din termenul persan - karawanserai), caracteriza o curte vastă înconjurată de clădiri, unde poposeau caravanele și loc frecventat, îndeobște, de străini având diverse proveniențe etnice și teritoriale. Astfel, hanul reprezintă un local de ospătare la marginea drumurilor de țară sau în orașe, unde se puteau adăposti peste noapte drumeții (cu caii și căruțele lor), iar persoanele care-l aveau în grijă erau hangiul și hangița. Potrivit lui Ulysse de Marillac, un han era un fel de *vizuină, speluncă, caravanserai,*

*posadă, cloacă...*⁶. Neagu Djuvara afirma că numărul cărciumilor și al pivnițelor unde se vindeau băuturi era necrezut de mare. Femeile ușoare mișunau în aceste cărciumi și prin preajma lor. Bucureștenii le porecliseră podărese, de la cuvântul pod care... „desemna străzile pardosite cu bârne groase”⁷.

Clădirea era în așa fel compartimentată, încât să poată rezolva cerințele variate pentru oameni, animale, atelaje, fiind de obicei de formă patrulateră ori de U, pentru a lăsa în mijloc loc de întoarcere și staționare a carelor. În general ansamblul de imobile ale unui han era structurat astfel: parterul, unde se aflau prăvălii cu tot felul de mărfuri; etajul, cu încăperile de închiriat și anexele, care cuprindeau: odăi unde erau găzduiți vizitii și cărăușii, bucătăria unde se prepara mâncarea, depozite de mărfuri, grajduri, magazii de furaje, beciuri mari și încăpătoare etc. Modul de structurare a acestora rezultă și din următorul anunț din presa vremii: „de vânzare Hanul din Str. Dunării, Nr. 586, lângă abatorul cel mic compus 1 prăvălie cu 4 odăi, beciu cu gura în prăvălie, 2 ogrăzi, una grădină, un hambar cu 3 ochiuri construcție de stejar, una magazie învelită cu tablă și alte atenanse - a se adresa dl. V. P. Cerbu”⁸.

Când locul de odihnă sub forma hanurilor sau a ratoșelor nu era încă generalizat, găzduirea călătorilor se făcea la orice locuință, mai avută sau mai modestă, și în mod deosebit la mănăstirile situate în preajma rutelor comerciale.

Asemenea locuri de odihnă au apărut la noi în strânsă legătură și pe parcursul dezvoltării economice, în principal a comerțului și, intrinsec, a căilor comerciale. Popasurile concentră, prin serviciile lor, funcții complexe, devenind la nevoie centre de reparații pentru atelajele de transport și locuri de siguranță pentru mărfuri și chiar de comercializare a acestora. Ratoșele, care erau mai izolate de așezări, căpătau aspectul unor mici fortărețe în scopul satisfacerii siguranței călătorilor. Orice ratoș sau han trebuia să beneficieze de o sursă de apă. Ratoșele din zonele unde lipsea piatra, ca material de construcție, erau împrejmuite cu trunchiuri de copaci ciopliți.

Ca însemn de recunoaștere a ratoșului sau a hanului, în locul cel mai vizibil, pe o prăjină solid ancorată, se agăța o roată, care semnală drumețului că acolo se putea poposi. În prima jumătate a secolului al XIX-lea și chiar și în perioada următoare mărfurile erau transportate prin intermediul carelor, cărăușii fiind în general, eternii țărani. Viteza mică de transport și costul ridicat îngreunau mult circulația mărfurilor și, implicit, obligau transportatorul la opriri permanente în locații specifice.

Astfel de denumiri (gen: han, ratoș, rateș, ratiș, cerdac, cărciumă-han, ospeție) au ieșit treptat din uz nemaifiind cunoscute decât specialiștilor ori celor ce se familiarizează cu savuroasele creații sadoveniene. Doar documentele de arhivă și pe alocuri memoria colectivă mai consemnează existența lor pe raza orașului Bârlad.

La începutul secolului al XIX-lea există o sursă, o adevărată statistică intitulată - „*Tabla măsoștii târgului de la 1815 pe toate mahalale și vatra veche*”. În această condică extrem de utilă și de importantă, pentru informațiile pe care ni le oferă, sunt trecute numele târgoveților care locuiau în vatra veche a târgului și în mahalale mărginașe, fiind indicată, în stâneni și palme liniare, periferia fiecărui loc de locuit.

Pentru acest studiu redăm din text hanurile și ratoșele pomenite, în funcție de situarea lor în spațiul urban:

1 Constantin Botez, Adrian Pricop, *Tradiții ale ospitalității românești. Prin hanurile Iașilor*, Editura Sport-Turism, București, 1989.

2 Gh. Clapa, *Hanurile, ratoșele și ospețiile - vetre de popas din ținutul Tutovei (I)*, în „Părerii tutovene”, Nr. 602, 19-21 martie 2002, p. 6.

3 *Ibidem*, (II), Nr. 603, 22-25 martie 2002, p. 6.

4 *Ibidem*, în „Baadul literar”, anul I, nr. 3, noiembrie 2007, pg. 76-78.

5 I. Antonovici, *op. cit.*, vol. V. p. 256.

6 Mircea Balan, *Istoria beției la români*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2004, p. 191.

7 *Ibidem*, pg. 161-162.

8 „Bârladul”, 12 februarie, 1912.

Nr. crt.	Ulițe și mahalale	Nr. dughene	Stânjeni
	Ulița Veche		
1.	Hanul domniei sale spătăresii Saftei Sturdza	1	62
2.	Constantin Gălățanul, han, 2 dugheni și locuința sa	3	40
3.	Ratoșul domniei sale stolnicesei Tarsița Vardala		86
	Ulița Mare		
4.	Hanul lui Vasăli Neculeevici (Talpău)	1	48
5.	Hanul d-lui vornicului Hrisoverghii, unde șad jădovi	4	68
	Ulița Nouă		
6.	Sandu Râșcăniții, han și locuință	2	
	Ulița Strâmbă		
7.	Hanul șătrăresei Zmarandi	1	59
8.	Locul unde a fost hanul jăc. Strătilă		
	Mahalaua din jos de Cacaina, pe vatra veche		
9.	Ratoșul domniei sale spătarul Constantin Sturdza de lângă gospod		90
10.	Gheorghe Goiu, han și locuința sa		
	Mahalaua din vatra veche, din jos de podul gospod		
11.	Hanul spătarului Cerchez, a Bisericii Gospod		103
12.	Hanul domniei sale aga Alecu Beldiman, de la Bostan		59
13.	Dughenele de pe moșie, în afară de vatra veche		59
14.	Hanul domniei sale vornicului Hrisoverghi		71
15.	Dascalu Gheorghe Arițanosu, han		70
16.	Preotul Tudoranu, han		77
17.	Hanul cu 5 dughene a domniei sale Alecu Beldiman	5	61
18.	Ștefanachi Scânteii, han ot ocolu		
19.	Hanul domniei sale spătar Mihalachi Racoviță		63
	MAHALALE DE PRINPREJUR		
	Mahalaua Podeni		
20.	Hanul lui Hagi Chiriach cu o băcănie, pe locul mănăstirii Grăjdeni, ce îl are cu bezmen		57
21.	Iancul Eșanul, han și băcănie și o pitărie		51
22.	Hanul, pitărie și alte dughene a domniei sale spătăresii Zmaranda Costandachi		98
23.	Hanul lui Dobre Abăgerul cu o dugheană		98
24.	Hanul lui Ion Petcul cu o dugheană		69
25.	Hanul lui Toader Moraru		44
26.	Hanul lui Ivan Chitariul		45
	Mahalaua din sus de Cacaina		
27.	Hanul comisului Bălașii		72
	Mahalaua din jos de Cacaina		
28.	Hanul d-lui căminar Costachi Cerchez la ocolul de vite		55
29.	Hanul dascălului Dămian		62
30.	Ratoșul de la Sturza a protopopului		69
	Mahalaua din jos de Ocolul de vite		
31.	Hanul lui Grigori sânu Vătavu		112
32.	Ratoșul d-lui banului Petrachi Negre		99
33.	Ștefanachi Scânteii, loc de han la ocol		
34.	Ratoșul d-lui vornicului Hrisoverghii		78
	Mahalaua din jos spre Pocită		
35.	Ratoșul căpitanului Iancul Chirul		131
36.	Hanul domniei sale spătăresii Sturzoaia la ocol		81

Documentul ne indică un număr important, pentru epoca respectivă, de hanuri și ratoșe (similare hanurilor) și confirmă încă odată, dacă mai era nevoie, rolul de punct nodal de tranzit între principalele drumuri comerciale moldave. Mulți boieri cu cinuri (ranguri) erau proprietari de hanuri în marile centre ale Moldovei inclusiv la Bârlad unde întâlnim pe: spătăreasa Safta Sturdza, spătăreasa Smaranda N. Costandache, spătarul Mihalachi Racoviță, spătarul Costachi Cerchez, spătarul Constantin Sturdza, spătarul Mihalachi Racoviță, stolniceasa Tarsița Vardala, vornicul Hrisoverghi, banul Petrachi Negre, aga Alecu Beldiman, logofătul Vasile Conta, comisul Bălașa; dar marea majoritate aparțineau unor alte categorii sociale (preoți, negustori, ofițeri etc.)⁹. Procesul respectiv este interesant întrucât evidențiază unele căi de atracție a capitalului acumulat, din diferite surse, prin investiții în acest domeniu. Ilustrativ în acest

9 I. Antonovici, *op. cit.*, vol. II, pg. 343-389.

sens este și faptul că Manolache Costache Epureanu a înființat un han în apropiere de Scânteia, pe drumul spre Iași, de la Vaslui.

Pe lângă unele hanuri, proprietarii dețineau aparte și una sau mai multe dughene, așa cum este cazul lui: Gheorghe Goiu, care pe lângă han, mai apare și pomenit în text și cu o dugheană; vornicul Hrisoverghi, cel ce deținea patru dughene. Chiar dacă o parte dintre ele se repetă, unul este un fost han și unul este pomenit ca spațiu, pentru un probabil viitor han, numărul de circa 25-27 de asemenea stabilimente, cu diferite funcții asociate (cârciumi, dughene/prăvălii, băcănii, pitării, „raiuri”- case de toleranță etc.) nu poate să nu ne impresioneze raportat la numărul de locuitori (potrivit datelor statistice - 3630 în anul 1803 și 5327 în anul 1832)¹⁰.

Despre un alt han bârlădean se vorbește la 10 martie 1820, cu ocazia unui schimb de proprietăți între Iancul Chiorul din ținutul Covurluiului, care ceda părțile sale din moșia Itești, primind în schimb de la Duca Onofrei un han, ce apare și sub numele de *Hanul lui Onofrei*¹¹.

Între persoanele ce apar în relații pecuniare cu hangii, depistăm pentru Bîrlad cererea logofătului cărturar Costache Conachi, care solicita cu insistență Divanului Apelativ al Țării de Jos să scoată la mezat *Hanul căminarului Enăcache Dragoș*, care nu-și onorase vechea datorie de 7 000 lei, plus dobânda aferentă.

În august 1838, în târgul Bârladului este consemnat și *Hanul de piatră*, care avea „pivniță de cărămidă și alte heiuri”. La începutul deceniului al cincilea era cunoscut și așa-numitul *Han roșu*, zidit din cărămidă, al lui Opișan. Privitor la contractul de zidire a hanului, „de cărămidă” și o hrubă de piatră, în 1841, amintește și N. Iorga. În februarie 1843, inventarul averii răposatului sărdar Ilie Peiu includea și un „han aflătoriu în Târgul Bârladului, cu trei odăi cu pivniță și grajduri și ogradă”. De asemeni, în septembrie 1848, Catinca Neculau a vândut un han din mijlocul târgului în favoarea pitarului Costache Dimitriu¹².

Disponerea lor în planimetria urbană este diversă fiind situate atât în zona vetrei vechi a târgului, în cartiere ori mai bine zis mahalale noi, dar și în zonele periferice de la intrarea/ieșirea din oraș. În orice caz, factorul predominant în alegerea locului l-a constituit apropierea piețelor, de-a lungul arterelor comerciale și de tranzit. Hanul vornicului Hrisoverghi se afla pe Ulița Mare, unde locuiau mulți negustori de origine evreiască, a spătăresei Smaranda Costandachi pe Ulița Strâmbă. Spătăreasa Safta Sturdza deținea 11 dughene și un han pe Ulița Veche în Mahalaua din sus de Cacaina. În Mahalaua Podeni se aflau 7 hanuri, adică aproximativ același număr ca în zona centrală (Hagi Chiriach, Iancu Ieșeanu, spătăreasa Smaranda Costandache, Dobre Abăgerul, Ion Petcu, Toader Moraru, Ivan Chetraru).

Hanurile, la începutul secolului al XX-lea, erau în general „hanuri-crâșme” care, în marea lor majoritate și la sume modice, ofereau mâncare, băutură și cazare, cât de cât confortabilă, prețul fiind de 10 bani pe noapte¹³. Hanurile au cunoscut

10 Oltea Râșcanu Gramaticu, *op. cit.*, vol. I, p. 203.

11 Constantin Botez, Adrian Pricop, *op. cit.*, p. 108.

12 *Ibidem*.

13 Luminița Moscalu, *op. cit.*, p. 99.

și atacuri banditești, incendii, dar numai furia demolărilor le-a învins.

Dacă *Tabla măsoareștii târgului, din 1815* menționează nu mai puțin de 37 de asemenea stabilimente dintre care se remarcă ca urmare al impozitului mai mare pe care îl plăteau: ratoșul căpitanului Iancu Chirul din mahalaua de jos, hanul lui Vasile Neculaeevici (fost Talpău), hanul vornicului Hrisoverghi, ratoșul spătarului Constantin Sturza din mahalaua din gios, hanul lui Sandu Răscăniții, hanul lui Gheorghe Goiu, din mahalaua din jos, ratoșul stolnicesei Tarsița Vardala pe ulița veche, hanul spătăresei Safta Sturza, pe Ulița veche, hanul sătrăresei Smaranda, pe Ulița strâmbă etc.), fapt firesc de altfel în contextul importanței de nod comercial al acestuia.

În 1837 călătorul rus Demidov ajuns la Bârlad nu pomeneste de existența hanurilor (aproximativ 30 la 1815) și mai ales a unui hotel fiind nevoit să se mulțumească în clădirea isprăvniceii cu două divane, iar tovarășii săi de călătorie cu dușumeaua unei camere, ce a devenit într-o desăvârșită curățenie cel mai desăvârșit pat¹⁴, dar... treptat lucrurile au început să se schimbe. Odată cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, hanurile au început să dispară, lovite repetat, de incendii - cum a fost cel devastator din 1826 și cel din 1851 - și de cutremure (1802, 1813, 1814, 1838, 1864, 1934, 1940), inundații (1805, 1817, 1825, 1865, 1933, 1934). Dincolo de aspectele economice un alt cuvânt important l-a avut de spus vechimea, adică uzura fizică, dar și morală determinată de noile cerințe ale timpului care le-a făcut să cadă treptat dar sigur în desuetudine, fenomen evident la sfârșitul secolului.

În mijlocul târgului au mai funcționat Hanul Talpău și Hanul Vâlcovici, din Piața Domnească. În sursele referitoare la Bârlad, mai apare Hanul Ștefanachi, „situat în ocolul de vite”, care a fost, în final, donat spitalului din localitate. De altfel, diferite hanuri au constituit locații pentru funcționarea spitalului „Bârlad și Elena Beldiman” la începuturi, după cum aflăm din următorul text:

„La 24 octombrie 1840, sameșul Casei Sf. Spiridon Iași, C. Gheorghide, raportează Epitropiei necesitatea unui nou local pentru spital, deoarece clădirile în care funcționa, nu mai puteau fi reparate. Din această cauză, Generala Epitropie a fost nevoită să cumpere un alt local cu 15.000 lei. Curând însă și acest nou local ruinându-se, se cumpără un altul, la 8 iunie 1843, casa dr. Lafari, cu *1000 de galbeni la blanchi*, situată pe ulița Cacaina, cu tot locul, grădina și via, și acesta impropriu, în care a funcționat spitalul până în 1872, „când fiind ruinat până aproape să cadă de la pământ, s-a închiriat un han la marginea orașului, unde a funcționat spitalul în condițiile cele mai mizerabile până în anul 1881, când bolnavii au fost transferați în clădirea nouă, ce poartă numele de „Spitalul Bârlad și Elena Beldiman”¹⁵.

Ulterior numărul lor a scăzut simțitor în strânsă legătură cu evoluția mijloacelor de transport și modernizării spațiilor de cazare și, bineînțeles, a pretențiilor în creștere a călătorilor prin apariția hotelurilor.

Deși de mult dispărute din peisajul urbanistic al orașului, acestea se mai păstrează în amintirea cetățenilor de o anumită vârstă. Apelând la mărturiile orale și documentare putem identifica în orașul actual asemenea locații. Unul dintre aceste hanuri apărut

14 Anatol Demidov, *O călătorie în Principatele Române*, Alcalay, f. a., p. 82. Nu erau singurele lucruri lipsă semnalate, de altfel, dacă continuăm lectura notelor de călătorie: „Sosirea noastră pe scara din fața Isprăvniceii fu o adevărată debarcare. Ordinele privitoare la sosirea noastră veniseră în lipsa Ispravnicului, așa că unul din inferiorii săi a fost acela care, cu o politețe vrednică chiar de stăpân, făcu primirea în casa acestuia, ospitalitate de care aveam mare nevoie, pentru că până atunci ne lipsise odihna și somnul. Cu toate acestea, locuința ispravnicului nu avea alte paturi decât două canapele lungi, și dușumeaua unei camere în care domnea ce-a mai perfectă curățenie s-a transformat pentru noi într-un pat foarte comod”. Vezi și Marcel Proca, *Bârladul în descrierea unui călător străin*, în „Academia bărlădeană”, nr. 12-13, trim. III-IV, 2003, p. 13.

15 I. Graur, N. Botezatu, *Istoricul spitalului din Bârlad (1838-1944). Organizarea sanitară în Moldova (sfârșitul secolului al XVIII-lea și secolul al XIX-lea)*, în B. O. A., vol. II, p. 541.

târziu și reprezentând o formă incipientă de tranziție spre hotel era un stabiliment ce se afla vizavi de actuala Policlinică stomatologică și care oferea la timpul respectiv mai multe servicii: cârciumă, posibilitatea de a servi masa, locuri de cazare și spații adiacente pentru cai, trăsuri și căruțe, așa cum rezultă din următorul anunț din presa vremii: „Locantă economică - Strada Calea Tutova (actuala Str. 1 Decembrie). Cu onoare aduc la cunoștință Onor Public că terminând construcția noului meu local din calea Tutova, am deschis un stabiliment de băuturi spirtoase, precum și o locantă economică, asortată cu toate cele necesare, mobilând zece camere, în care primesc pasageri cu prețuri mai reduse decât oriunde și se servesc prompt și conștiincios, precum un grajd pentru cai și bucatării pentru trăsuri. Semnat George Botez”¹⁶. În perioada comunistă aici a mai funcționat un chioșc de vânzare al pâinii și de tutun. Din impresionantul han, casa proprietarilor - așa-zis boierească - și poarta de fier forjat de atunci (actuala proprietate Genete) nu a mai rămas aproape nimic, ori poate pe alocuri, doar amintirea. Câteva clădiri, și ele modificate de trecerea vremii, beciul, și un spațiu ocupat aleatoriu de diferite firme se mai află pe un teritoriu plin altă dată de pulsul vieții cotidiene. Hanul lui Epure de la bariera Tecuciului a fost un alt han vestit.

Gh. Silion amintește în memoriile sale de un han aflat după rateș. Este posibil să se refere la acesta ori să fie vorba de un altul premergător. Din studierea denumirilor huidițelor din Bârlad și a hărții „Partea arsă a târgului Bârlad din 1851” rezultă existența unui „han spre ulița jidovească” ce deservea conaționalii. Această stradă ducea spre obor demonstrând încă o dată că cele mai multe hanuri erau concentrate în zone centrale în apropierea piețelor, și aici am putea reaminti: Hanul lui Talpău (lângă piața carelor - Sf. Ilie), Hanul din strada Dunării, Hanul Vâlcovici (Piața Domnească), Hanul Ștefanachi (obor) etc. Acestea sunt doar câteva din cele identificate de noi, fără să le mai punem la socoteală pe cele pomenite în „*Tabla măsoareștii târgului de la 1815 pe toate mahalale și vatra veche*”. Desigur că numărul lor a fost mult mai mare și cercetările pentru identificarea lor pot continua, mai ales în arhive.

Alte zone cu rezonanțe în mentalul colectiv și care au funcționat în dualitatea han-cârciumă au fost „La Cerbul de Aur” (astăzi demolat) și încă actualul... „La Toma Dăscălașu” - ce dispunea de câteva camere pentru cazare și spațiu de staționare a carelor. Proprietarul mai avea în dotare și o fetișcană zburdalnică cu mare trecere la ofițerii din garnizoana Bârlad.

Dacă încercăm o clasificare a hanurilor în funcție de locul construcției, constatăm că o asemenea tipologie nu este ușor de realizat, deoarece pot exista multiple criterii de identificare: în funcție de așezare - la margine de drum, la periferia orașului, în centrul acestuia, formă, mărime, construcție, proprietar, rol economic etc. Sarcina noastră este cu atât mai dificilă cu cât informațiile de care dispunem sunt dispartate pentru Bârlad, neexistând abundența de surse documentare ca în cazul orașelor mari, cum este cazul Bucureștiului și al Iașilor.

Se mai știe, oare? de un fost rateș numit popular „La Puica” în zona barierei Puiești spre „Cișmeaua lui Bogdan”, de Hanul „La Moisuleasa” (ce dispunea de un impozant imobil cu etaj, lucru destul de rar în Bârladul acelor vremi - cu un triplu rol de: han, crâșmă și *cuib de plăceri*) de pe strada Al. Vlahuță și tot aici, în cartierul Podeni, Hanul Teacă, Hanul La Măceanca - din cartierul Munteni¹⁷, de numeroasele hanuri de pe fosta stradă Mocâneasa (actuala Vasile Pârvan), de cele de pe dealul Morilor de vânt cum era cel al lui Iamandi (unde se adunau geambașii suspecti și „păsările de noapte”), ori de multe altele pierdute treptat în negura vremii.

16 „Paloda”, 27 octombrie, 1898. Vis-a-vis pe locul actuala Policlinică Stomatologică a funcționat un altul despre care nu avem, însă, suficiente informații.

17 Romulus Boteanu, *Iarnă grea la Bârlad*, în B. O. A., vol. II, p. 850.

Maraton

„Academia Bârlădeană” deschide cu acest număr o rubrică permanentă consacrată poeziei și autorilor ei. Cu precădere vor fi vizati poeți importanți de azi și de ieri, cu / în legătură mai apropiată ori mai îndepărtată cu Bârladul.

Îi mulțumim inițiatorului, Mavrea Andreevici, el însuși poet bârlădean, pentru idee, selecția poeziilor și gândurile scrise despre poetul cu care ne propune(m) să începem. E de presupus că amabilul nostru cititor va sesiza cu mare ușurință cum își dorește titlul rubricii să trimită generic la identitatea Poetului și la îndeletnicirile sale de căpetenie.

Prin ținutul fricii călătorind

orice fir de pulbere din luminescența razei
cu toleranță l-am privit, iubindu-l.
Coborând la pitici, Gulliver, zâmbitor
cu o cordialitate și o pioșenie vorbit-a : „Sunt lumi
mult mai mici, nu disperați.
Propriului labirint, adaos și hrană i-am fost,
el mie asemeni. Nu hrană gustoasă
ci una aerostatică. Camfor.,
Ospăț lipsit de orice metaforă (ea poate ucide
chiar de-i lîngșită peste măsură).
Un spor de periclitate zace în inima fiecărui lucru
pe care vrei să-l trezești din marea-i adormire. Lipsit de cugetare, el
se oferă cugetării, și-o poate pîngări.
Preumblă prin aer un susur care ne cugetă. Orice fir
de pulbere, așteaptă disperat elogiile poetului.
Orice fir de pulbere, un tribut nemeritat așteaptă
clipă de clipă. Preumblă prin aer
un susur care ne cugetă. (*Vicleniile Oceanului*, 1980)

Și mă voi duce în deșert, bătrâne pater, came ruptă a mea,
cu silnicie; acolo, cu firele de nisip număra-voi greșalele,
cu fiecă zi două scăzând, una adăugând. Ținut fără animale domestice
și vaci de lapte, unde cactusul e judecător și judecat.
„Nu te du, acolo îți va rămâne talpa, vei rămâne
cu mintea uscată de-atâta arșiță; iarna e foc hrînindu-se cu foc,
uscând pielea, papilele, corneea - și vei îmbraca
doar pitonii și gândacii,, mă prevenea cicionele
mâhnit ca orice povățuitor înșelat.
„Fără tomuri și hălci, fără cănoasele frunze,
te vei usca, sub orga de foc, Philopseudos, prieten
al minciunii, o eroare oricât de mică se plătește acolo
prin chinuri, pielea ți se sparge atinsă de puful morții
plutind în eter, târătoarele mărunte vor roade
membranele sufletului și inelele cugetării.
Fir de nisip împotriva a fir de nisip! Du-te, mai bine,
în cătun, lîngă capre, cu carafe de vin păsuindu-ți
amarul. Bea din livada unde cucuveaua nu s-a ușurat
niciodată, unde vagabondează printre crengi elixirul
cum un argou vorbit în taină de voci fără de trup.
Vrei să-ți clocească în carne
trichina, tăietoarea de mușchi?
Căpușa? Păduchii țestoși? Vei fi doar un mare dejun!
Rămâi! Aici în livadă, ești un stăpân.
Rămâi cu porcii și cabalinele, cu fluturii,
rămâi, mamică-ta plînge după tine cu sânge, tat-tu
se spânzură în pod printre guzganii.
Alcoolul aventurii te înșală, rămâi, la lumina vetrei
răsfoi-vom prin Bo-Țzui-i, cu umilînță.
O, cărciogari, bufoni, înveseliți cu parșiva
voastră înscenare, frunza asta umană!,,
Pe fiecare clipă bubuie un fir de nisip. (*Vicleniile Oceanului*, 1980)

Călătoria

Totdeauna la cină am musafiri și nu-i cunosc,
Pipăindu-și nervos vocea lor de pripas „Tu ne întorci

hainele pe dos, tu ne speli sufletul nostru smerit,,
Și multe taine delfinul le-a încredințat în limba delfinică.
Taine ce se dezvăluie o dată la mii de ani.
Poate-i cald acolo unde se macină stive
de hrană cosmică, unde curg sucurile întunerului.
O privire violentă strivind până și mandibulele unui rac,
topind pietrele, pietrificând valurile, sugând inima ghepardului
ca pe o pastilă. Fără să știi, calci pe un cord invizibil.
Fără să știți, primul pas în ținutul bufonic a și fost făcut. (*Insula*, 1988)

Nu se poate muri de tot

Sunteți prea înafară ca să puteți veni înlăuntru.
Sunt morți cu totul orbi dar sunt și morți
care mai văd câte ceva. Să vie un om să radiografieze
întunericul din trup gata să iasă și să lovească.
Să privească o dată înlăuntru său!
Un comic mut trage sforile și te pomenești peste
noapte cu un singur ochi și cu trei nasuri; e semn bun,
are un miros ăsta - cu trei zile înainte ! un prevăzător!
Privit de aproape ești totuși un dandy, umerii tăi sunt
uzi de lacrimile damelor. Bici al urbei, cine te-a adus
printre noi?
„Sunteți prea înlăuntru ca să vedeți ce-i înafară!,,

Și deodată, pe nepusă masă, tatălui meu îi cresc aripi
și zboară, devine ușor ca pana și mic cât o frunză –
conțopiștii arătându-l cu degetul: „Îl vedeți? E un abur
și vrea să călărească viața! Ce caraghios zboară!,,

O voce dubitativă suspendată între da și nu
șoptește din ce în ce mai slab: „Și clipa limbută
se sinucide și, nici împins cu sula în coaste,
nu vei putea să înveți la colegiu ultimele clipe
faste și nefaste ale muribundului în dialog
cu chaosul. Înlăuntru tău este înafară și te caută. (*Insula*, 1988)

Goya, în nici un caz...

Am văzut furnici mîncînd lobii urechilor și
timpanele unui mort, furnici pătrunzînd prin toate
nișele până la sufletul ascunzîndu-se printre mușchii
surpați. Moartea scobește viața puțină care se retrage.
Înceată este această luptă, o cursă de urmărire.
Bandajele consolării în mâinile moștenitorilor
citind cu ardoare testamentul. În pîntecul saltelei
de paie, labele surorilor, falangele fraților scot sfanții,
trag firele cu gesturi ceremonioase. Deasupra urbei
coboară parașutistul divin cu leacul primordial. Totdeauna e
prea târziu, cu o clipă prea târziu. La veghe, ochi pe ochi
se vînează. Cine va lua salteaua? Cine oala de noapte?
Puține clipe de dinaintea morții, pe câți îi pui
în mișcare! Cine va lua jilțul roșu? Cine stinghia
patului? Mutre, mai catolice decît papa, ce artiști și ce muzicieni vă
pot arăta tremurul mușchilor faciali?
Goya în nici un caz, ne-a și zis-o: eu nu pot suporta
scene atît de tari, eu nu-s în stare... (*Ținutul bufonilor*, 2001)

Cristian SIMIONESCU

Născut la 21 iulie 1939, în comuna Hlipiceni, jud. Botoșani.

A absolvit școala primară în comuna natală (1946 – 1950), studiile liceale la Liceul Național din Iași (1950 – 1955) și Liceul „Aurel Vlaicu” din București (1955 – 1956), Facultatea de Filologie la Universitatea „A.I. Cuza” din Iași (1961 – 1966).

Stabilit în Bârlad din 1967, este profesor în învățământul gimnazial (1967 – 1982), apoi la Clubul elevilor „Spiru Haret”, inițiator al Cercului de creație literară și presă (1982 – 2002); editează publicația cercului literar, *Revista cireșarilor*, continuată din 1988 sub denumirea *Pagini de jurnal*. Debut în *Iașul literar*, 1959; colaborări cu versuri la: *Colloquium*, *Cronica*, *Dacia literară*, *Flacăra Iașului*, *Hyperion - caiete botoșănene*, *Litere, arte, idei*, *Luceafărul*, *Poesis*, *România literară*, *Zori noi ș.a.* Din 2007, membru în colegiul de redacție al revistei bârlădene *Baaadul literar*.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Asociația București (1983).

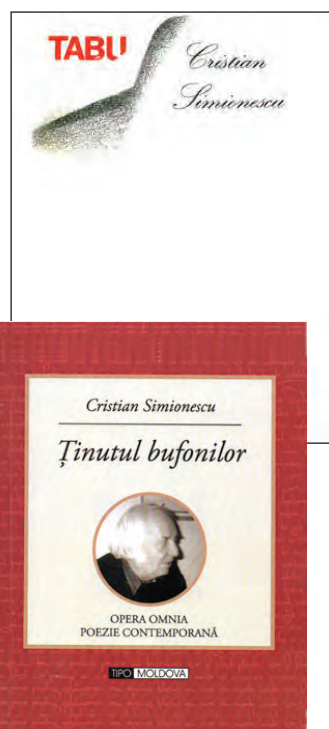
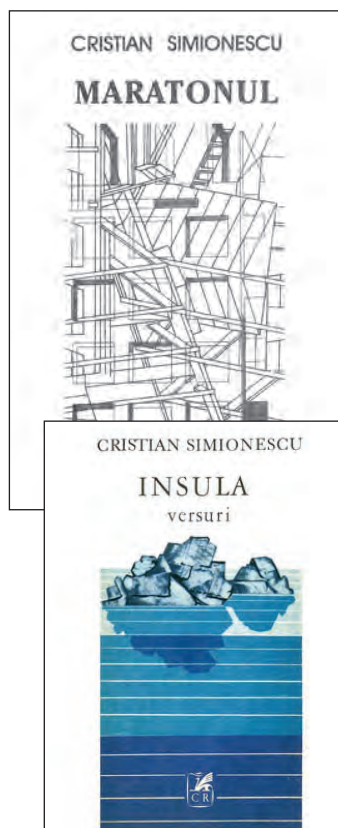
Opera: *Tabu* (București: Cartea Românească, 1970), *Violeniile oceanului* (București: Cartea Românească, 1980), *Maratonul* (București: Cartea Românească, 1985) – Premiul pentru poezie acordat de Uniunea Scriitorilor (Asociația București), *Insula* (București: Cartea Românească, 1988), *Maratonul* (antologie; Iași: Timpul, 1995), Premiul pentru poezie acordat de Filiala Constanța a Uniunii Scriitorilor, Premiul revistei *Tomis* la ed. I a Colocviilor tomitane, *Poezii* (București: Vitruviu, 1997), *Paul Neagu* (album de artă plastică, studiu introd. de C. Simionescu; Londra, 2001), *Ținutul bufonilor* (poeme; Iași: Junimea, 2001, 2002, 2009; Iași: Tipo Moldova, 2013); Diplomă la Salonul Internațional de Carte Românească, ed. a XI-a (Iași, 2002), *A Derridean Tornado. Paul Neagu (1965 – 2000)* (Londra, 2002), *Ținutul bufonilor* (Pitești: Paralela 45, 2010), în colecția „Poeți laureați ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu”.

Premii (selectiv): Premiul Eminescu, Medalia *Teiul de Aur*, acordată de Editura Gee din Botoșani, la ediția I-a a Premiilor *Eminescu* pentru literatură, arte vizuale, colecții și colecționari, Ipotești – Botoșani (2002); Premiul revistei *Convorbiri literare*, Iași (2003); Premiul *Opera Omnia* acordat de Filiala Iași a Uniunii Scriitorilor din România (2007); Premiul Național de Poezie *Mihai Eminescu – Opera Omnia*, Botoșani (2009).

(Apud Silvia Lazarovici, *Scriitori și publiciști botoșăneni. Dicționar biobibliografic*, Ed. Agata, Botoșani, 2013)

Repere bibliografice:

Dan Laurențiu, *Tabu*, LCF, 1971, 5; Adrian Popescu, *Tabu*, TR, 1971, 12; Val. C. Neștian, *Tabu*, CL, 1971, 4; Dan Cristea, *Tabu*, RL, 1971, 23; Ioanid Romanescu, *Tabu*, CRC, 1971, 49; Barbu *O ist.*, 399-401; Liviu Antonesei, *Farmecul discret al vetusteții*, CRC, 1981, 5; Lucian Alexiu, *Moment poetic*, O, 1981, 9; Ioan Neacșu, *Violeniile oceanului*, ATN, 1981, 2; Mihaela Gafencu, *Violeniile oceanului*, CL, 1981, 3; Mircea Iorgulescu, *Prezențe lirice*, RL, 1981, 15; Valentin Tașcu, *Distanța dintre cărți*, TR, 1981, 15; Lucian Vasiliu, *Poetul autarhic*, Dialog, 1981, 3-4; Cezar Ivănescu, *Numele poetului: Cristian Simionescu*, LCF, 1984, 6; Val Condurache, *Poezie și metodă*, CL, 1985, 5; Laurențiu Ulici, *Tehnica umbrelor*, RL, 1985, 22; Paul Dugneanu, *Maratonul*, LCF, 1985, 33; A. I. Brumar, *Locuiri poetice*, AST, 1985, 11; Valentin Tașcu, *Demnitatea solitudinii*, ST, 1986, 6; Cristian Livescu, *În noaptea aceasta începe evul baroc*, CRC, 1986, 26; Sever Avram, *Maratonul*, ATN, 1986, 9; Eugen Simion, *Poeme în limba delfinică*, RL, 1988, 32; Munteanu, *Jurnal*, IV, 253-256, V, 193-196; Nicolae Prelipceanu, *Insula lui Cristian Simionescu*, VR, 1989, 5; Theodor Codreanu, *Osmoza limbajelor lirice*, LCF, 1989,

21; Adrian Alui Gheorghe, *Maratonul*, CL, 1996, 1; Constantin-Liviu Rusu, *Talentul, cultura și caracterul locuiesc în același ținut* (interviu cu Cristian Simionescu), DL, 1998, 31; *Cristian Simionescu*, PRA, II, 797; Mircea A. Diaconu, *Fetele poeziei*, Iași, 1999, 109-114; Gheorghe Grigurcu, *Poezie*, II, 371-383; *Dict. Analitic*, III, 32-33; Marin Mincu, *Poeticitate românească postbelică*, Constantă, 2001, 291-292; Popa, *Ist. Lit.*, II, 651-652; Valentin Talpalaru, *Ținutul bufonilor*, DL, 2003, 1; Alexandra Olivotto, *Totalitarismul stilului*, RL, 2003, 20; Gheorghe Grigurcu, *Bufonul și nebunul*, RL, 2003, 40; Lucia Simona Dinescu, *Ținutul bufonilor*, OC, 2003, 183; Lucian Alecsa, *Nașterea, creșterea și decăderea clipei*, Monitorul de Botoșani, 16.01.2009; Mircea Martin, *Laudatio pentru Cristian Simionescu*, CL nr. 3/2009; Nicolae Coande, *Cristian Simionescu, un maratonist în „penitenciarul, vanității*, Cultura, 215, 216 / 19-26 mart. 2009; Daniel Corbu, *Cristian Simionescu sau peripețiile unui maratonist în noaptea bufonă*, DL, 3, martie 2010; Ioan Holban, *Gustul pulberii și himera pe o corabie swiftiană*, CL, 3/2010; Ion Pop, *Cristian Simionescu în ținutul bufonilor*, Tribuna Cluj, 232 și 233, mai 2012.

(Apud *Dicționarul General al Literaturii Romane - literele S/T*, București, 2007 - cu excepția ultimilor 6 autori.)

Referințe critice:

„Într-o perioadă delicată în care nici mesajele gheparzilor nu mai aduc vești iată că înarmat cu o singură gură, desigur una demnă de a da

pilde, poți întâlni foarte bine un anumit stăpân de bufoni în stare să se fâțâie prin noaptea bufonică și să perceapă până și dezbrăcarea cuvântului de maternitatea sa.

În astfel de circumstanțe, e posibil inclusiv ca o mamă moartă de o sută de ani să nască un fiu viu și totuși să-și continue moartea netulburată, după care să o ia mereu și mereu de la capăt cu aerul că așa i'a fost scris.

Total e posibil.”

Mavrea Andreevici, 2014

„Tot ceea ce scrie acest poet absent din jocul de-a puterea al vieții literare de la noi este efectul unei retrageri voite din aparența zilei de azi..., ca și al unei distanțări, tot eminesciene, ce nu exclude vederea instruită (...) poetul nu se dorește un vizionar, ci este un sceptic dublat de un ironist de primă mână, ca și de un maieut expert în chestionarea „frunzei umane”. Doar a studiat bine la școala stoicilor, precum și a unuia dintre măștrii săi, Swift! (...)

Cristian Simionescu este, ca toți poeții mari și adevărați, un Vechi care stă printre noi.”

Nicolae Coande, 2009

„Cu o înfățișare de lord englez (perciuni bogăți, trapezoidali, zîmbet discret, gestică reținută dar multă neliniște a căutării în ochii albaștri), Cristian Simionescu face parte dintre poeții asceți, legați de magicul *tour d'ivoire*, sau dintre ciudații arpentori ai lui Kafka. Ca și alți mulți idealști, singuraticul cavalier al unui orașel moldav – Bârladul – și-a construit o piramidă de cuvinte, în care ni-i dat să descoperim unul dintre cele mai originale și mai spectaculoase universuri lirice ale ultimelor decenii”.

Daniel Corbu, 2010

„Mizantropic, amar, distilându-și umorile până la figura lirică neutrală, de o întunecată claritate, Cristian Simionescu parcurge un drum invers față de cel al puzderiei de poeți ce se vor «actuali», «angajați» în vremi „...

Gheorghe Grigurcu

„Lumea evului baroc în care visează Cristian Simionescu, pe ulița Beckett, vecin cu Swift și cu Ubu-Roi, este una guvernată de ceea ce oamenii acelui ev au numit *coincidentia oppositorum*; moartea și viața, nevroza și calmul, binele și răul, sfârșitul și nașterea sunt într-o *geneză reciprocă*, reunind contrariile, ivindu-le unele din altele”...

Ioan Holban, 2010

„Prin toată opera sa tipărită până azi, Cristian Simionescu se impune ca unul dintre cei mai importanți poeți români din a doua jumătate a acestui veac, perioadă literară dominată de ceea ce, generic, am denumit «generația Labiș» generație cuprinzându-i atât pe Nicolae Labiș și Nichita Stănescu, cât și pe Lucian Vasiliu și Gabriela Crețan, generație restauratoare a căii regale a lirismului românesc.”

Cezar Ivănescu, 1995

„Cel de al 18-lea laureat al Premiului Național de Poezie a avut parte de cea mai îndelungată candidatură de până acum.

În cazul lui Cristian Simionescu avem însă de a face cu o contradicție flagrantă între *vizibilitate* și *valoare* care nu-i exclus să fi influențat și întârzierea deciziei juriului nostru. Născut la Hlipiceni, în județul Botosani, și trăitor la Bârlad, Cristian Simionescu n-a fost și nu este prezent pe scena noastră literar-culturală, populată de atâția truveri abili deveniți sicofanți politici, laudători și înjurători cu ziua, gurmanzi groțești la Marele Dejun, soli fără solie, bufoni fără voie. El a rămas fidel provinciei și vocației sale, consumându-și azeziunile puține și numeroasele amărăciuni într-o retragere sinonimă cu o respingere. Într-un quasi-anonimat cultivat ca un privilegiu, Cristian Simionescu nu bate cărciumile și redacțiile Capitalei, purtând vorbe, vânând recenzii, căutând complicități.

Exigent cu sine, parcimonios cu publicațiile proprii, el și-a întemeiat un spațiu de intimitate și reflecție pe care l-a numit cu un cuvânt inventat anume: „*Taciturnia*”. Comportamentul său discret, decent și demn, ca și dificultatea poeziei sale, perseverența în a scrie poeme lungi i-au asigurat o impopularitate durabilă, astfel încât acordarea acestui premiu va stârni, n-am nici o îndoială, mirarea multor neofiți.

Pentru cititorii avizați de poezie, ca și pentru poeții capabili să-și depășească invidiile și idiosincraziile, Cristian Simionescu a fost și este un nume care contează, o referință incontestabilă, o *prezență*”...

Mircea Martin, 2009

Academia Bârlădeană transmite, și pe această cale, un cordial și confratern salut Filialei bârlădene a Societății de Geografie din România, la aniversarea a 50 de ani de la înființare și îi urează ani mulți, drum bun și rodnic spre centenar!

JUBILEU 2014: SEMICENTENARUL FILIALEI BÂRLAD A SOCIETĂȚII DE GEOGRAFIE DIN ROMÂNIA

Duminică, 30 noiembrie 2014, în foaierea Teatrului VI Popa din Bârlad, s-a desfășurat un eveniment mult așteptat de geograful vasluieni. Membrii asociației au marcat jubileul filialei județene a Societății de Geografie din România. Evenimentul a avut două părți: un moment festiv și o sesiune de comunicări științifice. Au fost prezenți profesori din învățământul superior, de la patru universități, și din învățământul preuniversitar, din Iași, Bacău și Vrancea. Au participat și reprezentanți ai unor instituții și organizații din județ, precum Consiliul județean,

Inspectoratul școlar, Societatea de Științe Istorice ș.a.

În deschidere, s-a vorbit despre importanța geografiei pentru comunitate, punându-se accent pe caracterul sistemic al acestei științe, pe capacitatea de a prognoza evoluția unor procese și fenomene din mediul înconjurător și de a propune soluții. A fost elogiat prof. Vasile Cărcotă, cel care a pus bazele filialei în urmă cu cinci decenii și a condus activitatea filialei timp de peste 33 de ani. Domnia sa a știut să coaguleze energiile pozitive din județ și să transmită puncte de vedere constructive, astfel încât filiala județeană să aibă un cuvânt de spus în forurile naționale. Remarcabile sunt rezultatele muncii colectivelor pe care le-a coordonat în organizarea mai multor sesiuni de comunicări și simpozioane, adresate deopotrivă profesorilor de geografie și concitadinilor, în elaborarea *Dicționarului geografic al județului Vaslui* și a manualului destinat clasei a III-a, *Geografia județului Vaslui*.

Membrii asociației sunt conștienți că beneficiază de o moștenire, de la profesorii care i-au format, realizată adesea cu eforturi mari și, de aceea, au obligația de a consolida filiala în a-și păstra respectul de care se bucură. Își doresc a fi, în continuare, o voce avizată, întărită de expertiza universitară, care să exprime punctul de vedere al unei comunități profesionale ce înțelege, mai bine decât alte breșle, pericolul dezechilibrelor care apar odată cu dezvoltarea societății omenesci. Totodată, se dorește ca rezultatele cercetării de specialitate și studiul unor

„Legile, oricare ar fi ele, nu-și au explicarea decât în lipsurile educației noastre. Insistând în toate chipurile în educația copiilor, ca să înțeleagă natura și să o iubească, contribuim la modelarea sufletului omenesc.”

Ion Simionescu

crize din geosistem să fie nu doar prezentate publicului larg ci să formeze comportamente și atitudini înțelepte față de mediul înconjurător.

Secretarul științific al filialei, Georget Brădu, a prezentat apoi monografia apărută cu acest prilej: *Societatea de Geografie din România, Filiala Bârlad - 50 de ani de la înființare (1964-2014)*. Volumul, coordonat de Vasile Cărcotă și redactat de prof. dr. Tatiana Brădu are 250 de pagini și cuprinde cinci capitole: *File de istorie; Activitatea filialei oglindită în presă; Personalități geografice și geologice originare din județul Vaslui; Membrii filialei; Opinii, sugestii, saluturi.*

De un mare interes s-a bucurat discursul președintelui de onoare, prof. Vasile Cărcotă, cetățean de onoare al orașului Bârlad, formator al mai multor generații de elevi, un model pentru mulți din dascălii de astăzi, dintre care patru profesori universitari, chiar în specialitatea pe care seniorul a slujit-o. De contribuția sa se leagă mai multe realizări, dintre care spicim: înființarea Școlii de Muzică și Arte Plastice „N.N.Tonitza” (1961), organizarea primei ediții a Zilelor Culturale ale Bârladului (1974) și marcarea, în calitate de director al Liceului „Gh. Roșca Codreanu” a 125 de ani de la înființarea învățământului liceal la Bârlad (1971).

Președintele executiv al Societății de Geografie din România, prof. univ. dr. Mihai Ielenicz, a acordat cu acest prilej câteva distincții: **Diploma de onoare „Carol I”** Filialei Vaslui a SGR, **Diploma „Simion Mehedinți”** profesorului Vasile Cărcotă, pentru întreaga carieră didactică și științifică, **Diploma „George Vâlsan”** profesorilor Elisabeta Craus, Dumitru Stoian, Constantin Vasluianu și Georget Brădu și **Diploma „Vintilă Mihăilescu”** profesorilor Gabriela Plăcintă (inspector școlar general), Eduard Andriescu (inspector de specialitate) și Viorel Rîmboi.

Comitetul director al filialei a acordat, la rândul său, diplome de onoare mai multor profesori care s-au remarcat prin rezultatele deosebite în activitatea SGR, precum Tatiana Brădu, Cristina Oprea, Lucreția Cristian, Elena Sbârnea, Cătălin Roșu, Georget Țoncu, Sergiu Arfire, Vasile Știrbu, Valentin Stan, dar și unor asociații: Academia Bârlădeană, Filiala Bârlad a Societății de Științe Istorice, Asociația Astronomică „Sirius” Club UNESCO.

În intervențiile lor, invitații au recunoscut importanța disciplinei pentru societatea actuală și au lăudat filiala pentru organizarea diferitelor manifestări, concretizate în sesiuni de comunicări științifice, simpozioane și conferințe pentru publicul larg. Cei peste 80 de reprezentanți ai mediului universitar, ai unor institute de cercetare și ai unor stațiuni experimentale prezenți la activitățile din filială, au asigurat contactul nemijlocit între corpul profesional preuniversitar și spațiul academic dând prestață activităților. Lucrările susținute în filială au constituit o bază solidă de informare și schimb de experiență în vederea elaborării ulterioare a unor articole de specialitate, conceperea unor lucrări de cercetare și promovării unor metode și mijloace

didactice în domeniu.

Salutul inspectorului școlar de la Ministerul Educației Naționale, prof. Steluța Dan, transmis de secretarul general al SGR, dr. Costin Diaconescu, a adus la cunoștința participanților calitatea învățământului geografic vasluian, confirmat prin pozițiile fruntașe obținute de elevii acestor locuri la olimpiadele și concursurile naționale precum și de buna colaborare care există între minister și Inspectoratul Școlar al Județului Vaslui.

Partea a doua a evenimentului, alocată pentru comunicări științifice, a debutat cu o temă interesantă, ce incită de câțiva ani clasa politică din țara noastră, susținută de prof. univ. dr. doc. Grigore Posea, de la Universitatea „Spiru Haret” București: *Regionalizarea administrativ-teritorială a României*. Cunoscut pentru expertiza sa în regionalizare, renumitul profesor a insistat asupra identificării criteriilor științifice pe care să le folosim la noua împărțire teritorial-administrativă dar și pe riscurile deciziilor subiective, atât de utilizate în forurile decizionale ale societății românești.

Personalitatea geografului vasluian, Mihai Iancu, a fost evocată atât de prof. univ. dr. Mihai Ielenicz, pentru rolul său în învățământul universitar bucureștean, într-o perioadă destul de dificilă, anii '50 și '60, cât și de istoricul hușean Costin Clit, care a cercetat în diferite arhive pentru a desena corect profilul unui dascăl plecat dintr-un sat sărac, Crețeștii de Sus, și ajuns pe diferite funcții în minister și universitate.

Comunicarea conferențiarului dr. Marcel Mîndrescu, de la Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, *O retrospectivă milenară privind schimbările climatice din România*, s-a dovedit densă și de înaltă ținută științifică, fiind prezentate atât metodele cât și mijloacele de cercetare a glaciațiilor. Am aflat cu această ocazie că distinsul conferențiar a inventariat 625 de circuri glaciare în Carpații Românești și a realizat mai multe analize comparative între glaciațiile din Carpații Românești și cele din Munții Alpi, Munții Stâncoși și Munții Himalaya.

O temă interesantă a constituit-o și comunicarea *O perspectivă urbanistică asupra spațiului locuibil moldav. Între deziderat politic și realitate teritorială*, a geografului bărlădean dr. Adrian Covăsnianu, cercetător la Centrul Universitar de Geografie Umană și Amenajarea Teritoriului Iași, ce a adus în prim plan gradul în care sunt atinși principalii indicatori urbanistici în orașele din Moldova. Dicolu de dificultățile colectării datelor, datorită reticenței unor administratori locali sau județeni, tranșant exprimate de autor, rezultatele obținute sunt edificatoare, reflectând deficiențele privind calitatea teritoriilor urbane din zona Moldovei. S-au evidențiat dezavantajele transformării precipitate a unor localități rurale în orașe, fără o analiză pertinentă a avantajelor și dezavantajelor, pentru ca astăzi să constatăm că unele orașe, precum Milișăuți (Suceava), Berești (Galați), Murgeni (Vaslui) ș.a., departe de a îndeplini standardele unui oraș modern, nu pot accesa fonduri europene pentru schimbarea situației, deoarece nu îndeplinesc criteriul demografic necesar (10.000 loc.) iar revenirea la statutul rural este greoaie.

Orizontul local a fost analizat și din punct de vedere al utilizării terenurilor actuale și de reconstituire a vegetației inițiale. Prin lucrarea *Reconstituirea suprafețelor împădurite din Podișul Moldovei, folosind hărțile vechi și caracteristicile învelișului de sol*, a lectorului dr. Lilian Niacșu, de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, elev al prof. Vasile Cârcoță, s-a arătat că impactul populației asupra solului, cea mai importantă resursă naturală a regiunii, este nefast, de vreme ce întinse suprafețe de teren sunt acoperite de pajiști degradate sau sunt afectate de eroziune în adâncime și de suprafață. În plus, pe baza unor studii detaliate, domnia sa a arătat că multe din terenurile regiunii nici n-ar trebui să fie terenuri arabile, întrucât au solurile de pădure, mai puțin fertile și predispușe eroziunii. O utilizare agricolă precum amenajările viticole sau pomicele, ori realizarea de plantații silvice sunt mult mai eficiente.

Sesiunea de comunicări s-a încheiat cu lucrarea *Caracteristicile termice și pluviometrice în partea vestică a Podișului Central Moldovenesc*, a altui geograf vasluian, lect. dr. Vasile Budui, de la Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, cel care a și prezentat salutul Filialei Suceava a SGR. În concluziile sale, au fost aduse argumente pentru tendința de încălzire manifestată în ultimii 15 ani, pe seama mediilor termice mai mari din sezonul rece și scurtarea sezoanelor de tranziție, precum și trendul de concentrare a precipitațiilor în mai puține zile, cu frecvența în creștere a averselor și a deficitului de umiditate, mai ales toamna.

Invitații din prezidiu și publicul din sală au apreciat organizarea evenimentului și au promis să se revadă cu ocazia centenarului!

Prof.dr. Viorel Rîmboi
Președinte SGR, Filiala Vaslui

PETRUȘ ANDREI

Decembrie

Decembrie: un munte de zăpadă
Iar eu rămân tot cel de viță veche,
Când mai normal și când într-o ureche,
De vin prietenii să mă mai vadă.

Mai am puțin din cei fără pereche
Din care avusesem o grămadă
Ce îmi umpleau, pe-atuncea, o ogradă
Și hohoteau ca apucați de streche.

Prea multă liniște în jur se face
Și o dorință-anume nu-mi dă pace,
Când vremea asta este prea frivolă.

Aș vrea iar musafirii de-altădată
Și doar atât s-avem s-o facem lată:
Vin fiert și barabule coapte-n rolă.

RAFAEL-TUDOR LUPAȘCU

NU AM UITAT

Cum să-ți spun în cuvinte
Un sentiment profund ce simt?
Dar ceea ce inima simte
E sentimentul că nu mint.

Cum aș putea să-ți spun eu oare
Tot ce simt, tot ce gândesc?
Astăzi sunt departe tare
Și-n ochi nu pot să te privesc.

Când mă aflu lângă tine
Eram timid și nu-ți spuneam.
Nu-ți spuneam, dar știi tu bine,
Că tot la tine mă gândeam.

Iar atunci când mi-am dat seama,
Trebuia să îți fi spus,
Că ai aprins în mine flama
Unei iubiri fără apus.

Orice bătaie-a inimii,
Striga în mine „te iubesc”.
Și-ar fi trebuit să știi,
Iubirea să-ți mărturisesc.

Acum inima îmi spune „luptă!”,
Luptă pentru iubirea ta.
Întoarce-te și spune-i: „Iată,
nu am uitat ce-a fost cândva”.

Uneori, eu te-am rănit
Și nu aș vrea să mai greșesc.
Am plecat, n-am mai venit,
Dar tot pe tine te iubesc.

MARIAN ROTARU

PERSEU ȘI ANDROMEDA. O ALTFEL DE ISTORIE (2)

Cerna era cea mai mare dintre insule. Hidronimul Cerna, atribuit râului care se varsă în Dunăre la Orșova, l-a făcut pe Nicolae Densușianu să creadă că Insula Gorgonelor ar fi fost Ada Kaleh, ostrov aflat până nu demult vis -a -vis de sus numitul port dunărean. Cerna, substantiv indoeuropean ajuns la noi prin intermediul slavilor, nu exista în lexicul dac. Întâlnim un oraș numit Cerna în regiunea cehă Prachens. Urbea a fost făcută celebră de „Regatul Altei Lumi”, micronațiune fondată pe un fost domeniu nobiliar. Prin urmare, silogismul lui Densușianu pleacă de la premise eronate. Totuși nu putem trece cu vederea că în arhipelagul Canarelor, situat în apropiere, a existat insula Dacia, scufundată între timp. Unii exegeți cred că Gorgonidele sunt Insulele Capului Verde. Ipoteza nu poate fi acceptată. Arhipelagul amintit este departe de țărmul african și lipsește cea mai mărunță dovadă că l-ar fi vizitat navigatorii europeni înainte de secolul al XV-lea. Este evident că Gorgonidele sunt insule mitice, fără legătură cu geografia actuală. Poate au aparținut cândva realității, dar la un moment dat au fost măturate de vreun cataclism, sau poate sunt doar rodul imaginației. Nu sunt singure în galeria insulelor legendare. Este suficient să ne amintim că, în aceeași zonă oceanică, s-au șters de pe hărți, după ce nu au mai fost găsite, arhipelagul Sirenelor, insula Noua Sfântă Elena, sau San Borondon. Pe ultima o putem considera veritabilă insulă fantomă, care uneori apare privitorilor și chiar a fost fotografiată.

Misiunea lui Perseus părea imposibilă. Cum poate cineva să se lupte fără să vadă inamicul? Norocul vine de la Atena. Zeița îl îndrumă pe erou la nimfele din Grădina Hesperidelor, care îl ajută cu o mască prin care poate privi gorgona fără teamă de orbire. Locația Hesperidelor ține de geografia mitică. Autorii localizează fabulosul tărâm în Cerinaica, în regiunea Rif din Atlasul Marocan, sau în Andaluzia de astăzi. Cum face, cum nu face, Perseu reușește să reteze capul Meduzei, regina gorgonelor. După victorie, pornește îndărăt de-a latul Africii nordice, purtat de sandalele zburătoare date de zeul Hermes. Este greu de presupus ce anume puteau fi în realitate minunatele încălzări. Ceva a fost, pentru că orice legendă are un dram de adevăr. Poate un aerostat primitiv, sau, dacă acceptăm ipoteza paleoastronautică, un aparat individual de zbor folosit de străinul Hermes. Vrea să facă un popas în Mauretania, dar regele nu-l primește în ospeție. Perseu, supărat, scoate capul Meduzei din sacul unde îl ținea, îl arată suveranului și pe loc acesta devine stană de piatră. Ce se întâmplă de fapt? Nici cea mai cumplită hidoșenie nu putea aduce un războinic în stare de catalepsie. Totuși fenomenul este real. Dovadă este sintagma folosită în vorbirea curentă „a rămas împietrit / înlemnit”. În cripta unei biserici din Verona, s-au descoperit trupurile a doi bărbați înmormântați în secolul al XVIII-lea. Erau împietriți: semănau a statui. Ctitorul lăcașului a fost un nonconformist, cunoscător al științelor oculte. Bunăoară, el îi droga pe pictori înainte de a-i pune să lucreze. Cum au fost transformați nenorociții în stane de piatră rămâne un mister. Se pot face doar speculații. De exemplu, putem presupune că inițiații stăpâneau energii capabile să deshidrateze imediat trupul victimei. Poate că ochii gorgonelor focalizau raze infraroșii care transportau o mare cantitate de căldură. Dacă este așa, masca zeiței Atena dăruită eroului era un paravan de protecție cu vizor, iar gorgonele erau roboți construiți de un cine știe cine venit din altă lume. Ipoteza explică de ce capul gorgonei putea ucide și după moartea acesteia. Sursa de energie funcționa încă.

O ciudată legendă întâlnim la aborigenii Bidjara din insula Fraser, posesiune a statului australian Queensland. Zeița K'gari

s-a îndrăgostit de un pământean. Așa ceva era interzis. Vizitatorii cosmici nu doreau încrucișări între rase incompatibile genetic. Marele zeu Beiral, probabil șeful expediției, o pedepsește poruncind mesagerului divin Yendingie să o împietrească. Oamenii Bidjara spun că insula lor este trupul zeiței prefăcut în nisip. Perseu ajunge în Etiopia, unde domnea unchiul Cepheus, căsătorit cu frumoasa Cassiopeia, fiică a oceanidei Zeuxo și nepoată a zeului Apollo. Socrul lui Cepheus era Coronus, regele polisului Sycion din Corinthia. Cassiopeia era pe cât de frumoasă, pe atât de rea de gură. Se laudă că ea și fiica ei, Andromeda, sunt mai frumoase decât nereidele, odraslele titanului Nereus. Cum nereidele erau giuvaierurile mării, Poseidon s-a supărat și a trimis un monstru în apele Etiopiei. Creatura a semănat groaza printre locuitorii de la țărm. Cepheus caută sfat la templul lui Apollo din oaza Siwa. Grădina deșertului Qattara era considerată în antichitate loc sacru. Strabon spune că în Siwa se afla Fântâna Soarelui, închinată lui Amon. Mai târziu oaza va fi locuită de tribul berber al siwanilor. Este alipită Egiptului în 1819, dar abia în 1928 intră efectiv sub administrația guvernului de la Cairo. Faima oazei o dau broderiile, orfeverria și ceramica realizate de meșteșugari, curmalele, mulukhiya - legumă asemănătoare bamelor - măslinile și uleiul de măsline, dar mai ales uleiul de trandafir. Siwa este prin tradiție fieful homosexualilor. Căsătoriile între bărbați erau obișnuite. După 1928 autoritățile egiptene stârpesc urâtul nărav cu asemenea eficacitate, încât o carte apărută în 2001, „Oaza Siwa din interior”, scrisă de Fathi Malim, a stârnit protestul localnicilor pentru referirile la tradiția pederastiei. O lucrare din 2005, „Siwa. Trecut și prezent”, autor A Dumairy, evită subiectul. La templul lui Amon din Siwa i se prezice lui Cepheus că poporul nu va scăpa de fiară, dacă nu o va sacrifica pe Andromeda. Prințesa este legată de o stâncă ieșită din apa mării și lăsată pradă dihaniei. Tocmai când se ivea din apă capul bestiei, apare în zbor Perseu înarmat cu sabia dăruită de Zeus. Ucide fiara și salvează fata. Odată scăpată, Andromeda este dorită de unchiul Phineus, care nu făcuse nimic ca să o salveze. Perseu îl transformă în stană de piatră. În fine, tinerii veri primesc consimțământul lui Cepheus să se căsătorească. Primul rod al mariajului este Perses, născut în Etiopia și rămas la curtea bunicului după ce părinții pleacă în Grecia. Rămâne discutabil dacă Etiopia mitică este una și aceeași cu Etiopia cunoscută de noi. În primul rând, trei autori antici, Pausanias, Strabon și Flavius Josephus, afirmă în „Descrierea Greciei”, „Geographia” și „Antichități Iudaice”, că pe țărmul Filistiei, lângă portul Jaffa, se vede stânca de care a fost legată Andromeda. Știm că Etiopia africană este o țară eminentamente continentală. Nu ținea de spiritul epocii ca suveranului să-i pese de soarta câtorva sate de la țărm. Drumul de întoarcere al lui Perseu trebuia să urmeze Valea Nilului, ori legenda nu face referire la un eventual popas în Egipt unde domneau rudele sale. Perseu dorea să ajungă cât mai repede pe insula Serifos, la mama care avea nevoie de el, deci ocolul prin inima Africii nu are logică. După interpretarea uzuală a mitului, eroul nostru a fost primul explorator al Saharei, dar trebuie observat că traversarea imensului deșert ar fi adus cu sine încercări demne de a fi consemnate. Nu apar totuși în narațiune. Cred că traseul lui Perseu a trecut exclusiv prin nordul Africii, Gorgonidele fiind situate undeva în largul actualului port Tanger, iar Etiopia lui Cepheus a fost o țară litorală din Orientul Mijlociu, omonimă celei africane.

Sunt destule cazuri în care țări diferite poartă același nume. În antichitate era cunoscută o țară Median în Sinai și alta în Canaan. Există trei Mesopotamii. Una, bine știută, este

înconjurată de fluviile Tigrul și Eufrat. O alta, Mesopotamos, o găsim în Epirul Grecesc. Aici se află Nekromanteionul, oracolul de pe insula lacului Acherousia, Grădinile Persefoni și așa cum arată Romulus Rusan în „Călătorie la Marea Interioară”, Porțile Iadului, peșteri care comunică cu Lumea de Dincolo. Cavernele sunt străbătute de apele Cocytus și Flegethon, desprinse din râul Acheron la intrarea acestuia în Mesopotamos. Una dintre provinciile federale ale Argentinei, este Entre Rios / Între Râuri, deci o Mesopotamie sudamericană. O colonie din Noua Anglie a secolului XVIII, s-a chemat Transilvania. Existența efemeră a Transilvaniei încetează odată cu înglobarea acesteia în statele Virginia și Carolina de Nord. Rumelia, regiune împărțită între Bulgaria și Turcia Europeană, este tiza României. Există două Țări al Boikilor. Una în Galiția și alta în Boemia. Păstorii boiki sunt daci din tribul boilor, slavizați. O Albania deluroasă se întinde în Latium, nu departe de Roma.

Polidyctes a încercat o mare surpriză când i s-a adus darul cerut, capul gorgonei. Între timp, sperând că Perseu a murit, o luase pe Danae de soție. Va plăti cu viața uneltirea făcută. După ce l-a pedepsit, fiul vitreg îl înmormântează cu onoruri regale. Sunt organizate jocuri sportive funerare la care Perseu participă. Discul aruncat cu forță îl nimereste pe Acrisiu așezat în tribuna invitaților. Bunicul cade răpus de nepot. Profeția s-a împlinit. Tronul Argolidei rămas vacant revine de drept lui Perseu, numai că în timpul cât a lipsit regatul își pierduse unitatea. Proetus ajutat de Jobates, regele Lyciei, ocupase sudul Argolidei. Thireea, ținutul stăpânit de Proetus, primește numele de la Tirint, noua cetate de scaun. Capitala Thireei este celebră pentru zidurile masive alcătuite din pietre grele, masive. Pausanias relatează că cea mai mică lespede nu putea fi trasă de doi catări. Tirintul a fost înălțat de ciclopul plătiți de Proetus. De la aceștia pleacă sintagma „ziduri ciclopice” sau „construcții ciclopice”. Numai într-o asemenea cetate se putea naște Hercule, personificarea forței fizice. Ros de remușcări Perseu nu acceptă să se așeze pe tronul bunicului ucis chiar de el, așa cum nu concepe nici să se lupte cu Megapenthes, fiul lui Proetus. Prefera Argolida divizată, dar face schimb de regate cu vărul său. Megapenthes vine la Argos, capitala Argolidei, iar Perseu se încoronează la Tirint în fruntea Thireei. Deși a dorit pacea, eroului nu-i va fi dat să guste din tihna vieții. Pentru a vedea de ce, trebuie să ne reîntoarcem în timp. Nimfa Taygete cedează lui Zeus, veșnicul amoret. Băiatul născut, Lacedaemon va fi de două ori realizat. Odată că a întemeiat regatul Laconiei, iar apoi că a intrat în ascendența lui Perseu prin căsătoria cu Sparta, fiica lui Eurotas regele din Laconice. Soția sa era nepoata lui Myles, strănepoata lui Leleges și a faraonului Belos. Lacedaemon capătă coroana lui Eurotas în virtutea dreptului de moștenire. Drept mulțumire ctitorește în Laconice cetatea Sparta pe care o face dublă capitală a celor două regate. Unirea Laconiei cu Laconice a generat modelul spartan cu doi monarhi în fruntea statului. Astăzi sistemul bicefal este întâlnit în Tibet, San Marino și Samoa. Sparta a fost în vremurile vechi, ceea ce a fost Prusia în timpurile moderne: un stat-militar. Viața sobră, dedicată aproape exclusiv serviciului cazon, disprețul față de lux, mesele sărace luate în comun, la care se mâncău lipii, ulei de măsline și oțet, s-a numit pentru totdeauna „spartană”. Muntele de la granița dintre Laconia și Ahaia, pe care s-a născut nimfa Taygete, a fost celebru loc de execuție. Spartanii aruncau copiii cu tare fizice și mintale în prăpăstiile Taygetului. La fel vor arunca romanii, inspirați de spartani, bolnavii psihici de pe Stânca Tarpeiană aflată pe Dealul Capitolului. Numele stâncii amintește de Tarpeia, fiica generalului roman Spurius Tarpeius, ucisă pentru că a trădat în favoarea vecinilor sabini, conduși de regele Titus Tatius. Aceste practici prefigurează teoria purității rasiale și nazismul. În Sparta spiritul nu a fost la el acasă. Aici se vorbea puțin, concis și la obiect. Se vorbea „laconic”. Lacedaemon și Sparta sunt părinții lui Myclas, următorul rege spartan, și ai lui Eurydice, soția lui

Acrisiu, mama Danaei și bunica lui Perseu. Cea mai strălucită rubedenie a lui Perseu a fost cumnatul Arcas. Era căsătorit cu verișoara Laodamia, fiica lui Myclas. Eroul fondator Arcas, odrasla lui Zeus făcută cu nimfa Calisto, este întemeietorul Arcadiei Peloponezului. Mare vânător, Arcas a numit regatul pe care l-a întemeiat după Arcadia mitică, țara zeului Pan. Este inventatorul pâinii dospite și al războiului de țesut. În țara Arcadiei se aflau mlaștinile Stymphaliene, locul uneia dintre muncile lui Hercule. Aici viteazul a fost nevoit să se lupte cu păsări monstruoase mîncătoare de oameni. „Penele de fier” ale înaripatelor adaugă încă un element la corola de mister a paleoastrologiei. De fapt ce a înfruntat Hercule în Stymphalia? Niște roboți din altă lume? Regiunea Tsakonia din Arcadia modernă este locul în care se mai vorbește astăzi limba dorienilor, conașionalii eroilor în discuție. Romulus Rusan amintește în „Călătorie la Marea Interioară”, oarecum în treacăt, de satele blonșilor păstori doriei din munții Tesaliei. Dorienii au venit din Carpați, afirmă Zoe Dumitrescu - Bușulenga. Să nu uităm că una dintre insulele din Marea Traciei se numește Karpathos! Perseu alipește coroanei sale Laconia în virtutea dreptului dinastic, fiind nepotul lui Lacedaemon. Lasă polisului Spartei doar fiul original, ținutul Laconice. Puternic fiind, va cucerii Messenia, iar ca să aibă o capitală unică, Perseu fondează Micene. A fost să fie ca din această cetate istoria Europei să capete un sens nou. Faptele, cti-toriile, vorbele, hotărârile, operele spiritului, nașterile sau morțile premature, pot schimba cursul evenimentelor. Sunt germenii unor alternative de viitor imposibile fără impulsul acelor fapte, ctitorii, vorbe, hotărâri, opere, nașteri sau morți premature.

Am văzut că Perses a fost primul dintre copiii lui Perseu. După plecarea părinților, Cepheus l-a dat ahmenizilor, trib din țara muntoasă Cossea, întinsă pe versantul sudic al Caucazului. Poporul adoptiv al prințului era, după cum arată Diodor, războinic, pus pe tâlhării, sărac spiritual. Ahmenizii aveau cetăți de pământ și se hrăneau cu ghindă, ciuperci și carne de vânat afumată. Viteji și îndrăzneți, cuceresc Babilonia, devenind casta dominantă a acestei țări pentru mai bine de un mileniu. Abia asirienii îi alungă de la putere. Urmașii lor trăiesc și astăzi în regiunea Zagosa din Mesopotamia. Probabil că faptele lui Perseu au ajuns la urechile ahmenizilor, de vreme ce au dorit ca Perses să le fie conducător. Din seminiția ahmenizilor se trage o mare dinastie imperială iraniană, iar Platon arată că Perses este părintele Persiei și poporului persan. Amintirea „botanică” a lui Perseu este mărul persan, cunoscut îndeobște ca piersic. Prințul s-a căsătorit cu oceanida, sau mai sigur nereida Perseis, care i-a dăruit patru copii. Două fete, Pasiphae și Circe și doi băieți, Perses junior și Aeetes. O tradiție spune că Perses a fost regele Tauridei (Crimeea de azi). Este posibil ca, pentru o vreme, suveran al Tauridei să fi fost Perses-fiul, așa cum acesta a ocupat pentru ceva timp și tronul Colhidei. Pasiphae s-a măritat cu vărul Minos, regele Cretei, dar mânată de păcatul zoofiliei, concepe cu un taur, Minotaurul, monstrul ascuns în Labirintul din Cnosos. Creatura devora an de an câte șapte băieți și șapte fete dați tribut de Atena, Cretei. Minotaurul a fost una dintre puținele himere genetice viabile. Pentru pofta nestăvilită a Pasiphaei, Daedalus, geniul tehnic care a creat aripile ce i-au permis lui Icar să zboare, a confecționat un taur artificial. Este unul dintre primii roboți mecanici din istoria lumii, dar nu și singurul din antichitate. Este suficient să amintim pe Talos, uriașul ciclop de bronz creat de zeul Hefaistos pentru a apăra țărmul Cretei. Tezeu, fiul lui Egeu, regele Aticei, răpune Minotaurul pentru a pune capăt carnagiului. Reușește să iasă din Labirint cu ajutorul firului oferit de Ariadna, fiica Pasiphaei, concepută de data aceasta cu Minos. Templul Pasiphaei din Sparta a fost oracol oniric, ne spune Marcus Tullius Cicero.

(Va urma)

LUCETIUS VALENTIN STAN

GRIGORE VIERU, APOSTOL-TRIBUN AL DEȘTEPTĂRII NAȚIONALE

„Oamenii de geniu sunt meteori destinați să ardă pentru a-și lumina secolul” (N.Bonaparte)

Poetul dorului național, al pătimirii și redeșteptării naționale a românilor basarabeni și nu numai, „magul” (Leonida Lari), „acest om cât o lacrimă în rostogol pe obrazul planetei, pom înflorit, cîntec din adâncul ființei, numit Grigore Vieru, cel mai cunoscut și cel mai iubit de toate vârstele, poet de pe malul Prutului” (Ion Alexandru), acest „romantic cu dorul în glas și în oase, ființa lui întregă părând a fi un creuzet al cântecului liric” (Marin Sorescu), nu este decât **iubire**, după propria mărturisire din *Ars poetica*: „De mila timpului din sânge/ Poetul nu-i decât iubire”.

Poetul s-a născut pe 14 februarie 1935 în satul Pererâta, județul Hotin, în familia lui Pavel și Eudochia Vieru, țărani. Absolvă școala elementară în satul natal, liceul în orașelul Lipcani. E licențiat al Facultății de Filologie și Istorie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău. Redactor la revista pentru copii „Scânteia leninistă,- actualmente „Noi,” și ziarul „Tânărul leninist,- „Florile dalbe,, După căsătorie se angajează redactor la revista „Nistrul,- „Basarabia,, publicație a Uniunii Scriitorilor din Moldova, apoi referent la această instituție. După 1990 este membru al Comisiei de Stat pentru problemele limbii, Chișinău. În 1973 trece Prutul în cadrul unei delegații de scriitori sovietici, participă la întâlniri cu redactorii revistei „Secolul 20,, și vizitează mănăstirile Putna, Voroneț, Sucevița, Văratec. Un an mai târziu, la invitația scriitorului Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din România, vizitează Transilvania. Devine în 1990 membru al Academiei Române.

Debut editorial cu placheta de versuri pentru copii *Alarma* (1957), urmată de alte numeroase culegeri lirice: *Muzicuța* (1968), *Bună ziua, fulgilor* (1961), *Mulțămim pentru pace* (1963), Făgurași (1963), *Poezii* (1965), *Poezii de sama voastră* (1968), *Duminica cuvintelor* (1969), *Trei iezi* (1970), *Versuri* (1971), *Aproape* (1974), *Steaua de vineri* (1978), *Fiindcă iubesc* (1980), Izvorul și clipa (1981), *Taina care mă apără* (1983), *Poftim de intrați* (1985), *Frumoasă-i limba noastră* (1990), *Hristos nu are nici o vină* (1991), *Rugăciune pentru mama* (1994), *Văd și mărturisesc* (1996) ș.a. A trecut în eternitate la 18 ianuarie 2009: a fost înmormântat pe 20 ianuarie la Chișinău, care nu mai văzuse funeralii de asemenea proporții de la înmormântarea soților Doina și Ion Aldea Teodorovici. A fost decorat post-mortem cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Mare Cruce.

Poet pe Golgota Basarabiei, părinte al limbii române, luptător dărz și perseverent pentru introducerea acesteia ca limbă oficială și a grafiei latine în Moldova – pe atunci RSSM, Grigore Vieru își clădește trainic creația pe temelile Adevărului, Binelui, Libertății de a trăi, a crea și a cuvânta în limba străbunilor, în limba vechilor cazanii în mirificul peisaj natal românesc. Filonul de apă vie al lirei și sufletului său de mare patriot este inepuizabilul folclor românesc, nesmintita sa dragoste, venerație față de Eminescu, tulburătoarea relație cu mama-Patria, mama-Graiul, mama-Natură, Mama unică. În Luceafulul nostru, al tuturor românilor, el vede „Râul, ramul, tot ce mișcă” prin El a transformat părul mamei în strune muzicale, însuflețite prin harpă (*Harpa*), și-a descoperit sufletul și-i adresează un jurământ de credință solemn în *Legământ*: „Știu: cândva la miez de noapte, / Ori la răsărit de soare/ Stinge-mi-s-ar ochii mie / Tot deasupra cărții sale”, Eminescu fiind Cerul, iar ceilalți poeți doar păsări călătoare deasupra văzduhului. Poezia sa scrisă în graiul *Mioritei*, cu ecouri

eminesciene, argheziene, bliagene, stănesciene, soresciene, cu suculența limbii marelui povestitor Ion Creangă, pune în valoare, deseori cu mari riscuri, probleme existențiale vitale pentru românul, frate cu patria, cu pământul, cu natura și cosmosul: mamă, patrie - motive permanente în creația sa ca și viață - moarte, război - pace, timp - zădărnice, speranță - dezamăgire, și nu în ultimul rând iubirea firească, normală, binecuvântată de Dumnezeu.

Cea mai frecventă, aproape permanentă și generoasă temă în creația, sigur împovărată de multe neîmpliniri - dintre care cea mai cruntă a fost interzicerea limbii române și a grafiei latine un amar de ani - este exprimată în sintagma metaforică: mama-graiul/ mama-patria ce își subsumează însăși Viața cu dureri, bucurii, speranțe și dezamăgiri - printre care și „cozile de topor” din poezia *Sunt*, - tot ce este omenesc nefiind străin poetului tribun al pătimirii românilor basarabeni, opera sa fiind semnul unei mari contribuții la reunificarea mentalității creative, spirituale, la redefinirea frăției de sânge și de cuvinte care fac din poet un simbol al credinței în metafora existențială a unui popor român ce nu poate fi dezbinat.

Mama - stea polară a întregii sale vieți - i-a dăruit poetului nu numai inima ei încăpătoare și generoasă, ci și iubirea pământului mioritic din *Suflarea veciei*, de „casa văduvă și tristă”, de „ploile mustind a lut”, de coarnele plugului, de nukul, de azima aburindă, de patria - grădină, de semeni etc. Mama i-a dat steaua la care să se închine, izvorul cântecului împătimit de dor, tristețe, nostalgie: „Pe izvor de val de verde/ Suflet sună, gând se vede.../ Pe izvor de val cu bine/ Doină crește, dor tot vine” (*Izvorul mamei*). Dar cea care și-a dus traiul de toate zilele cu multă trudă și suferință i-a oferit poetului și neprețuitele comori ale cuvântului, ale graiului sfânt al doinelor, baladelor și legendelor noastre, „rădăcina de foc” prin care existăm și nu ne pierdem în neagra uitare, dezrădăcinare și înstrăinare, promovate de vremelnicii stăpânitori de ieri și de azi - poetul așteaptă un mâine mai bun... „Cum să-ți lași graiul / Pentru merele raiului,/ pentru stelele cerului?!” (*Chiar dacă*), - graiul „Cu ochii umezi de dor și de istorie”, fiind însăși ființa fără de moarte a neamului: „Ci doar în limba ta / Durerea poți s-o mângâi / Și bucuria s-o preschimbi în cânt./ În limba ta/ Ți-e dor de mama,/ Și vinul e mai vin/ Și prânzul e mai prânz./ Și doar în limba ta / Poți râde singur,/ Și doar în limba ta/ Te poți opri din plâns.” (*În limba ta*), - ultimul vers exprimând speranța poetului într-un viitor mai bun.

Poetul găsește modalități originale, inedite de a preamări virtuțile mamei, ale graiului matern, menirea mesianică a mamei - patrie - grai, culminând cu ipostaza mamei care se sustrage concretului material, teluric, devenind dominantă întregului univers, căpătând dimensiuni cosmice, reintegrându-se circuitului cosmic: „Ușoară, maică ușoară,/ C-ai putea să mergi călcând/ Pe semînțele ce zboară/ Între ceruri și pământ./ În priviri c-un fel de teamă,/ Fericită totuși ești/ Iarba știe cum te cheamă,/ Steaua știe ce gândești” (*Făptura mamei*). Reîntoarsă printre stele, în această ipostază serafică, Mama - Geea nu întreprinde nici o clipă legăturile cu elementele naturii, cu făptura-i pământescă. Sanctificarea mamei, înzestrarea ei cu calități morale dar și fizice alese, ființă binecuvântată de Dumnezeu și de oameni, plasată deasupra ființelor obișnuite, constituie o permanență fericită a creației lui Grigore Vieru. Din numeroasele poeme, mai mult de o treime le dedică mamei, poetul devenind probabil cel mai bogat evocator al ființei „cu două inimi”, una dându-o fiului împreună cu mâinile, steaua, izvorul și cuvântul, cealaltă revenind urmașilor. Mama nu este văzută numai ca Mama Genitrix ci și ca Alma mater,

ca protector tutelar al familiei, dar și al nației. În poezia *Cămășile*, mama devine prototipul istoric al îndârjirii și demnității naționale, în anii cumpliti ai războiului, dar și în cei postbelici când soarele, rănit și el, se ridică deasupra jalei înlăcrimate a milioanelor de părinți și copii atinși de aripa războiului, - mama perpetuând neamul, dorul și speranțele lui. Cămășile sunt de fapt fiii jertfiți pe altarul patriei, scutul oferit de mame pentru apărarea ei. Mama ține în permanență cămășile curate, în speranța că și fiul ei se va întoarce din război și va participa la hora satului. Poetului i s-a imputat restrângerea paletei tematice, dar aceasta a fost o formă de revoltă, o modalitate ingenioasă, subtilă de a evoca artistic plaiul natal, împotriva astfel tematicii și sarcinilor venite din centrul imperiului sovietic prin comuniștii locali, sau măcar de a le trece pe un plan secundar. Prin simbolul mamei poetul sugerează realități ale Patriei mici - Moldova: plai natal, grai, natură, legăturile multimilenare cu glia strămoșească.

Celor mici le spunea adevăruri mari în imagini aparent simple, dar cu mesaj grav, adânc: „Iedului îi cresc cornițe:/ două vârfuri de penițe, /Și cu ele ca băieții,/ iscălește toți pereții” - aluzie la lozincile vremii (*Jedul*), sau „Sta purcelul jos în paie,/ Sunt murdar. Murdar de tot./ Trebuie să-mi fac o baie.../ Și s-a dus s-o facă-n glod.” (*Purcelul*). Se observă ușor contrastul dintre mesajul ascuns, grav, îndurerat al unui neam urgisit și haina metaforică, ironică, ușor ludică a poeziei. E firesc să fie așa, întrucât poetul mărturisește că a învățat de la mamă, de la Țară, tot ce e mai bun: de la plopi - mersul semeț; de la spice - plăcaciunea, de la hore - strângerea de mână... (*De la tine*).

Pe aceste coordonate se înscrie și dialogul poetului cu un interlocutor imaginar în antologicul *Formular* încărcat de metafore, replicile fiind parcă intenționat prozaice: Numele și prenumele - Eu; Anul de naștere? - Cel mai tânăr an: Când se iubeau părinții mei; Profesiunea? - Ostenesc în ocna cuvintelor. Puterea lor de evocare a vieții este atât de mare încât ne obligă să așteptăm o replică - final care să dea sens întregului dialog; aceasta nu întârzie: „Rubedenii peste hotare ai? / Da. Pe tata. / Îngropat. / În pământ străin. / Anul 1945”. Finalul surprinzător ne relevă mesajul artistic - atitudinea poetului împotriva războiului aducător de nenorociri.

Procedeele artistice: metafora, personificarea, ironia se îmbogățesc cu antiteza totală din poezia *Sunt* pentru a exprima dragostea față de valorile perene ale plaiului natal, ale limbii materne, admirația față de mesianismul creatorului de frumos pe de o parte și ura împotriva împilatorilor, detractorilor limbii și datinilor străbune, ale înaltelor valori morale ale poporului român, disprețul față de „cozile de topor” obediente regimului ostil valorilor autentice românești. În poezia amintită mai sus poetul, condamnat să fie geniu creator, admis la nemurire, apostol al durerilor seculare, martir pentru convingerile sale este: „... pomul cel cu mere roșii / cu luceferi în vârf”, „floarea cea în chip de liră”, „cartea cu pagini sfinte”, „albina truditoare”, iar cei care servesc cu slugărnice politică regimurilor comuniste, de desnaționalizare, de anihilare a valorilor și virtuților românilor basarabeni, de fapt ale tuturor naționalităților din sfera lor de influență, sunt: „leproșii” care se scarpină de trunchiul copacului, bețivii care „se udă” pe frumusețile naturii, ale patriei și oamenilor, „golănimă” care hulește tot ce are mai sfânt națiunea, „lăidacii rujați cu rușul Uniunii”.

Marele patriot Grigore Vieru își exprimă încrederea absolută în tineretul propriu educat în spirit românesc în Basarabia natală, dar și în Franța, Italia, Germania și, mai ales, în România. Acești tineri își vor „reeduca”, la nevoie, părinții, temporar debusolați. În interviul realizat de domnul Marin Rotaru de la Academia Rurală „Elanul”, Giurcani, Vaslui, al cărei membru sunt, cu ocazia vizitei scriitorului la invitația fratelui de suflet, de condei și de simțire, poetul și primarul Ion Măcnea Vetrișanu - un autentic Mecena al artelor, membru al Uniunii Scriitorilor din România - la Vetrișoiaia, localitate situată la distanță „de un Prut”, poetul își exprimă convingerea că mersul istoriei nu poate fi întors și viitorul țării este asigurat de acești tineri. După mărturisirile proprii, Grigore Vieru nu scrie pentru că e poet, ci pentru că a văzut în copilărie cum curge Prutul, unind prin aceste

versuri cele două maluri de Prut, aflate la distanță de o rugăciune, durând între ele o punte trainică între frații de sânge, de limbă și datini, având aceeași strămoși și istorie zbuciumată.

Grigore Vieru, bolnavul irecuperabil de iubire, este și un maestru în lirica erotică. Iubirea, în creația lui, este una care „mișcă sori și stele”, căpătând dimensiuni cosmice și care ar trebui să semene în toate sufletele doar speranță, bucurie și puterea de a ierta. Poeziile și aforismele de dragoste prezintă dragostea într-o manieră originală, accentuând frumusețea caracterului, puritatea, firescul și splendoarea acestui sentiment. Memorabile și mereu actuale sunt aserțiunile poetului despre dragoste: „Nu se poate să am un loc frumos și în moarte, având unul în dragoste”. „Oamenii puternici mor pentru dragoste, cei slabi mor din cauza ei”. „Dragostea este una din formele dreptății. Poate chiar dreptatea însăși”. „Femeii nu-i este indiferent nici cum o iubești, nici cât o iubești și nici de ce o iubești”. Alături de dragostea față de mama-făptură de vis coborâtă din stele pentru a da viață poetului, de mama-Grai, mama-Patrie se află, în mod firesc și iubirea, de o vârstă cu primii oameni, iubita, femeia, mireasa: „Tu îmbrăcată mireasă/ Eu îmbrăcat în cuvânt”, - prin cuvânt o cheamă: „Nu, nu mi-e totuna/ dacă vii, dacă nu/ Eu strig stelele, luna/ dar voiesc să vii și tu”. Cele mai sugestive poezii de dragoste, după părerea mea, ar fi: *A, iubite, a; Iubito; Vreau să te văd; Iubind; Fiindcă; Cântec de dragoste; Femeia, teiul; Femeie; Inelul cu numele tău; Tu; Clipe* și multe altele. Lirica erotică este întemeiată pe curățenia etică ideală a iubitorilor, pe tradiția creștină a țăranilor români, fiind întruchiparea visurilor tinere de la adolescență la senectute, a așteptărilor înfrigate, a împlinirilor fericite și, de destule ori, a dezamăgirilor pustiitoare. Femeia, în concepția poetului, este un mit integrat miturilor literaturii române populare: mitul zburătorului - „Ea pasăre trebuia să fie”; mitul jertfei pentru creație - „Ca meșterul Manole am cutezat să ridic o construcție ... și le-am chemat la mine/ pe toate:/ pe Maria, pe Ana,/ pe Alexandra, pe Ioana”; mitul mării călătorii - „Din ceruri, de-aproape (N.N. titlul poeziei)/ Din floarea de tei,/ Adun sub pleoape/Cuvintele ei”; mitul etnogenezii - mama fiind forța generatoare a existenței - „Acestei femei suferinde/ Îndură-te, soartă, de ea,/ Bucură-i sânii cu lapte/ Și adu-i copilul ce-l vrea” (*Rugă*); „Când s-a întors/ La puii săi cu hrana,/ Găsisse cuibul gol/ Și amuțit,/ I-a căutat/ Pân' îi albise pana/ Pân'când în cioc/ Sămânța a-ncolțit” (*Pasărea*); „Când m-am născut, pe frunte eu/ Aveam coroană-mpărătească;/ A mamei mână părintească.” (*Măinile mamei*); „Ce dulce-i femeia/ Care-mi născu./ Prin mine un cântec de dor/ a trecut chiar acu/ Eu am țară unde să mor,/ Tu nu, tu nu” (*Prin mine, un cântec*).

Din „negură de vremi” vin ecouri din *Miorița*, *Meșterul Manole*, *Toma Alimoș*, *Alecsandri*, mai aproape din *Blaga*, *Arghezi*, *V. Voiculescu*, *Ion Pillat*, *Nichita Stănescu*, *Marin Sorescu*, - ceea ce e firesc, poetul Grigore Vieru fiind „suflet din sufletul” neamului românesc și, de aici, uriașa încărcătură emoțională, naturaletă, armonia ancestrală și melodicitatea poeziilor. Creația lui este o duioasă și pioasă chemare - invocare - evocare a mamei-icoană, a patriei, a păcii, dragostei și unirii, dar și un strigăt de revoltă împotriva stăpânilor vremelnici și trădătorilor - stricători de limbă și datini, strigăt căruia i-aș adăuga îndemnul din cântecele populare profund românești: „Doamne, ocrotește-i pe români”, „Hai să-ntindem hora mare” și multe altele. Multe texte au fost puse pe muzică, pe multe altele a fost pusă muzica; poemele de dragoste și dor; și nu numai, au smuls multor cântăreți celebri de pe ambele maluri ale Prutului, patimi melodice de o inegalabilă frumusețe (*Tudor Gheorghe*, *Fuego* ș.a.).

În încheiere, aș vrea să subliniez că străbunii comuni ai poezilor români, deci și ai lui Grigore Vieru, sunt: doina, balada, legenda, cântecul bătrânesc, întemeietorii de țară - Dragoș și Bogdan, Neagoe Basarab, Mușatinii; toți marii poeți ai românilor, păstrați în sufletul fără sfârșit al acestui neam sfânt, martir. Cităm cuvintele lui Ion Druță din prefața la volumul „Numele tău.,” „A muncit din greu, osândit de povara talentului, a adunat cuvânt cu cuvânt, melodie la melodie, a semnalat cu un nerv poetic nemeipomenit orice mișcare istorică din viața poporului său”.

TEODOR OANĂ

PAPORNIȚA

Mai bine de o jumătate de oră așteptă în secretariat Tudor Anghel până să intre în biroul avocatului Dumitru Alexe. Intră, salută cu mult respect și spuse că are o problemă.

- Luați loc și să auzim despre ce este vorba.

Anghel întoarce un scaun cu fața spre birou, se așează, dar parcă nu știa cu ce să înceapă.

- Mă numesc Tudor Anghel, sunt din Orlea, județul Olt și vin acum de la DNA.

- Care e pricina? Întrebă avocatul, luându-i mai bine seama.

- Mă acuză DNA-ul că sunt complice la dare de mită. Când l-am auzit pe procuror, am crezut că e confuzie de persoane. Dar m-a luat procurorul ca pe hoții de cai.

- Am înțeles. În ce constă complicitatea?

- Sunt acuzat că i-am dus eu judecătorului Nicolae Pârvu de la Slatina o paporniță cu bani.

- Și i-ai dus?

- O paporniță? Păi, ce, eu sunt bancă? Să vedeți cum a fost.

Avocatul îi făcu semn să continue liniștit.

Luna trecută, când încă nu se copseseră lubenițele, am făcut un drum la Slatina, la Pitești, la Curtea de Argeș să văd cum merge piața la lubenițe. Erau din cele aduse din străinătate, dar oamenii le preferă pe ale noastre. N-ați văzut că la cele din import scriu ei că sunt de la Dăbuleni? După ce m-am lămurit și la Curtea de Argeș, zice nevastă-mea să trecem în Ardeal, să vedem cum e piața și acolo. Bine, zic, dacă n-om ajunge la Făgăraș, vedem cum stau lucrurile la Avrig și ne întoarcem pe valea Oltului. Eu am o Dacie papuc cu care îmi fac treburile. Când îi pun lateralele duc mai bine de o mie de chile cu ea.

Înseamnă că vă ascultă.

Dar o și îngrijesc. Ei, urcăm noi pe Capra, ajungem la Bâlea Lac, cred că știți drumul, tragem pe dreapta să luăm ceva în gură și ne pornim la vale. După câțiva kilometri, mașina începe să dea rateuri, iau seama și văd că nu mai am benzină. Pana prostului, cum se zice. Să turbez. Aveam la mine o sticlă de plastic de doi litri. Iau sticla într-o mână iar cu cealaltă încep să fac semn să-mi dea careva doi litri. Ce să oprească, treceau pe lângă mine, poate și râdeau. După un timp, văd că se apropie un Logan și oprește în spatele meu. Avea număr de Olt. Șoferul lasă geamul jos, îl rog să mă scoată din necaz, coboară și-mi zice să umplu sticla.

Așa sunt oltenii, se ajută între ei.

Am scos două hârtii de câte zece lei să-i plătesc, dar n-a vrut să primească. Bine, bine, zic, dar benzina costă. El nimic. Până la urmă zice că ne vom mai întâlni, îmi dă o carte de vizită și pleacă.

De treabă omul.

Nu știam cum să-i mulțumesc. Judecător la Slatina. Nicolae Pârvu. Poate îl cunoașteți.

Da, am asistat pe cineva într-un proces, iar dânsul era în completul de judecată.

Mă bucur. Ce a urmat vă imaginați. Sâmbăta trecută m-am dus cu roșii, cu vinete, cu ardei gras la Slatina, la piață. Cum am ajuns i-am dat judecătorului telefon să știu dacă după-amiaza îl găsesc acasă ca să mă reped până la dânsul. Îmi spune că da, eu rămân să vând marfa, am dat-o repede, și pe la cinci am ajuns la dânsul. Aveam sticla de doi litri cu benzină și o paporniță cu ce îmi pusese nevasta: niște roșii, niște ardei gras, câteva vinete și multă verdeață, s-o curețe și s-o păstreze la congelator pentru iarnă. N-am stat decât până să-mi golească doamna papornița. Pe urmă mi-am văzut de drum.

Și care e legătura cu ziua de azi?

Astăzi de dimineată pe la șase și un sfert mă pomenesc cu doi jandarmi la poartă. Mă duc la ei, mă întrebă dacă mă numesc Tudor Anghel, le spun și-mi zic să iau cartea de identitate, o sută de lei și să merg cu dâșii. Ce puteam face? Mă știu curat ca lacrima. Pe unde am fost cu marfă am plătit taxa de piață, poliția rutieră nu m-a sancționat, în ceartă nu sunt cu nimeni, nu știam ce să cred. Urcăm în mașină și pornim spre Corabia. Dar în loc să facem la stânga spre Caracal și Slatina, mergem tot înainte, spre Turnu Măgurele. Lămurii-mă, oameni buni, unde mă duceți? Stai liniștit, zice jandarmul din dreapta mea. Mergem la București, la DNA. Ca să nu lungesc vorba, ajungem la DNA, mă bagă într-o cameră cu un birou și o masă cu câteva scaune și-mi spun să aștept. După o oră scot capul pe ușă să cer explicații. Jandarmul de la ușă îmi spune să stau liniștit. Vasăzică sunt sub pază, trag eu concluzia.

Asta e regula acolo.

O fi. Mai aștept ce mai aștept și vine un procuror. Cum v-am spus, m-a luat de credeam că am dat foc Bucureștiului. Vroia să știe cine m-a trimis cu banii la judecătorul Pârvu. Eram uluit. La o vorbă ca asta ce să zici? Bineînțeles că am negat. Am vrut să-i explic, să-i spun și lui istoria cu Transfăgărașanu. El nimic. Ba m-a întrebat și ce sumă aveam în paporniță. Îl aud că zice: Scrie o declarație. N-am nimic de declarat, i-am spus. Am văzut că îl trec apele. Parcă turba. I-am zis: Dacă mă mai întrebați ceva, vreau un avocat. A plecat din cameră și a revenit cu o tânără. Ea s-a recomandat avocat și s-a așezat la masă lângă mine. Procurorul insista să-i spun cine m-a trimis cu banii. Domnule, zic, în paporniță aveam legume și zarzavat. Vă pot spune de ce i le-am dus. Termină cu prostiile, zice, dacă continui așa te arestez pentru obstrucționarea justiției. Numai ce o aud pe avocată: De ce nu vreți să recunoașteți? Auziți vorbă de avocat. S-a uitat procurorul la ceas, apoi îl aud că spune: Îți dau termen de gândire până poimâine. La ora 9 să te prezinți cu papornița și cu pijama, că s-ar putea să rămâi peste noapte. Și mi-a dat drumul. Eu nu pricep cum au ajuns la mine.

I-ați telefonat domnului judecător. Precis i se ascultă telefonul. Au luat măsuri să i se supravegheze casa, poate v-au și fotografiat. V-au identificat după numărul de la mașină. Din punctul meu de vedere sunteți o victimă colaterală.

Nu pricep.

Domnul Pârvu este de ceva timp în atenția celor de la DNA. Poate vreți să știți care e motivul. Din câte am auzit, domnul Pârvu l-a achitat pe unul căruia un procuror i-a fabricat un dosar cu pixul pe genunchi, cum se spune.

Încep să înțeleg. Și acum ce fac?

Veniți poimâine și mergem împreună. Lăsați papornița și pijamaua în mașină și intrăm amândoi. Chiar mă interesează cazul dumitale.

Domnule avocat, dacă o să mă rețină, vreau să se știe de acest abuz. Eu sunt nevinovat, înțelegeți și dumneavoastră.

Liniștiți-vă. Vedem poimâine cum stau lucrurile. Vă rog să-mi spuneți cum ați ajuns la mine.

Am trecut prin fața cabinetului dumneavoastră și simțeam nevoia să mă apăr.

Avocatul Alexe îi strânse mâna lui Anghel și îl conduse la ușă.

Pagini din istoria învățământului bârlădean (18)

Gheorghe CLAPA

CLUBUL COPIILOR „SPIRU HARET” BÂRLAD

Denumire oficială: CLUBUL COPIILOR „SPIRU HARET”, BÂRLAD.

Anul înființării: 1953

Rezultate de excepție: Toate „Cercurile” din Club au premii Internaționale, Naționale, Regionale, Județene în fiecare an și proiecte educaționale înscrise în Calendarul Activităților Educativă Naționale, Regionale și Județene aprobate de ISJ Vaslui.

Personalități de excepție:

Cristian Simionescu – Poet.

Născut la 21 iulie 1939, Hlipceni, județul Botoșani. Urmează școala primară în satul natal, Liceul Național din Iași (1950-1956), Liceul „Aurel Vlaicu” din București (1955-1956) și Facultatea de Filologie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, secția Limba și literatura română (1959-1964). Va fi profesor la Școli generale din Bârlad (1967-1982), apoi la Clubul „Spiru Haret” din același oraș. Debutul editorial are loc în 1970, cu placheta „Tabu”. Va publica ulterior mai multe cărți de poezie, dintre care cele editate după 1995 sunt ample antologii de autor. Este distins cu Premiul Asociației Scriitorilor din București pentru volumul „Maratonul” (1985), mai obține Premiul Filialei Constanța a Uniunii Scriitorilor (1991), precum și alte premii sau medalii ale unor edituri, reviste, festivaluri de poezie etc.

Ioan Vânău – Pictor.

Data și locul nașterii: 13 noiembrie 1948, la Colonești, Bacău. Absolvent al Academiei de Arte „George Enescu” din Iași, specializarea pictură. Actualmente profesor titular la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” – Iași. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România – Filiala Iași.

Expoziții personale: 1987 – Galeria „Lăpușeanu” (Iași); 1990 – Muzeul „V. Pârvan” (Bârlad); 1990 – Galeria „Cupola” (Iași); 1994 – Galeria „Cupola” (Iași); 1995 – Strasbourg (Franța) „Cour de Boecklin”; 1995 – Centrul Cultural Român din Paris; 2001 – Palatul Culturii-Galeria de Artă Contemporană (Iași); 2004 – Zurich (Elveția); 2004 – Galeriele MAC – Bischwiller; 2005 – Centrul Municipal al Artelor, (Madrid, Spania); 2006 – Sala Burser (Strasbourg, Franța);

Expoziții de grup: 1979-2006 – a participat la toate expozițiile organizate de UAP Iași; 1983 – Expoziție colectivă organizată la Galeriele „Eforie”, București; 1983 – Expoziție bienală de grafică, Sala Dalles, București; 1984 – Expoziție națională de pictură – Ploiești; 1985 și 1987 – Expoziție bienală de grafică, Sala Dalles, București; 1992 – Expoziție colectivă; 1995 – Expoziție colectivă la Salonul de pictură contemporană București și „Artă ieșeană contemporană” la Teatrul Național; 2005 – Bienala de pictură Piatra Neamț și Expoziția republicană Chișinău (Moldova); 2006 – Expoziția profesorilor de arte plastice, Muzeul de Artă „Moldova”, Iași. (sursa UAP Iași).

Număr de Cercuri (clase) – 12;

- **tehnice:** Katering, Jocuri logice și Informatică, Foto-cineclub, Geologie, Protecția mediului și acvaristică, Electronică;

- **artistice:** Pictură, Muzical vocal-instrumentală, Creații confecții, Artă populară, Atelier interactiv, Dans popular și modern.

Număr cadre didactice: 12;

Director actual: Marius GÎMBUȚĂ;

Foști directori: prof. Emilia ȘUȘNESCU (1954-1958); prof. Veronica BRĂESCU (1958-1960); prof. Gheorghe GOHOREANU (1960-1970); prof. Adriana NICOLAU (1970-1977); prof. Maria DOBROVOLSCHI (1977-1979); prof. Stela BLĂNARU (1979-1982); prof. Maria POPA LUNCĂ (1982-1983); prof. HURDUBAIE Gheorghe (1986-1989); prof. Grigore CATINCA (1989-1990); prof. CIUBOTARU Doina (1990-1998); prof. MILEA Viorel (1998-2004); prof. Năstasă FORȚU (2004-2013);

Până în anul 1989 a purtat denumirea de „Casa Pionierilor”. Astăzi, este o instituție de învățământ în care se desfășoară activități instructiv-educative specifice, în afara cursurilor școlare, prin care se aprofundează și se completează cunoștințe, se dezvoltă aptitudini potrivit vocației și opțiunii elevilor. Această instituție își desfășoară

activitatea în conformitate cu Legea Învățământului și Statutul Personalului Didactic, Hotărâri ale Guvernului României, precum și alte acte normative emise de Ministerul Educației și Cercetării.

Clubul Elevilor „Spiru Haret” Bârlad are ca obiective principale petrecerea utilă și plăcută a timpului liber al elevilor și continuarea, cu mijloace proprii, specifice, a activităților educative ale școlii. În cadrul planului managerial, elaborat pe termen mediu și lung, dl. Director Prof. Marius Gîmbuță are în vedere câteva obiective cadru stabilite pentru buna desfășurare a activităților: aprofundarea și amplificarea cunoștințelor obținute în procesul educațional din școală prin activități complementare; formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale; stimularea spiritului și dorinței de cunoaștere și a creativității; extinderea și diversificarea conținutului activităților pe perioada vacanțelor; pregătirea elevilor în colaborare cu școala și familia pentru formarea și afirmarea personalității individuale; formarea deprinderilor pentru participarea la activități de performanță; educarea elevilor în spiritul democrației participative.

Directorul Clubului Elevilor, prof. Marius Gîmbuță este preocupat în permanență de popularizarea adecvată și explicativă a tuturor activităților desfășurate în vederea atragerii unui număr cât mai mare și constant de elevi în cadrul cercurilor, coordonând și asigurând participarea acestora la toate acțiunile specifice. Clubul Elevilor dorește și trebuie să fie în mod permanent un factor de susținere și de stimulare a creativității elevilor; de încurajare a talentelor manifestate în diferite domenii: artistic, literar, plastic, precum și în direcția dobândirii unor abilități și deprinderi practice de lucru în diverse domenii de activitate conexe școlii.

La Clubul Elevilor „Spiru Haret” din Bârlad marile pasiuni și interese școlare își dau și își vor da în continuare întâlnire în activități complementare procesului instructiv-educativ din școală. Disponibilitățile științifice, artistice și tehnice ale copiilor își vor găsi în „Club” un teren propice de aplicare. Vor fi încurajate inițiativele școlare, deschiderile spre lume ale participanților vor fi libere, iar câștigurile în planul învățării temeinice, prin propria experiență, vor purta marca autenticității și personalității fiecăruia dintre cei care îi trec pragul și aleg să rămână performanți.

La activitățile Clubului participă elevi din clasele I-XII împărțiți în 12 cercuri, din acestea, șase sunt cultural-artistice iar celelate șase, tehnico-științifice.

Clubul Elevilor din Bârlad își desfășoară activitatea în subordinea directă a Inspectoratului Școlar Județean, care asigură îndrumarea metodică și de specialitate pentru cadrele didactice ale clubului, precum și repartizarea resurselor financiare necesare salarizării și desfășurării activităților sale. Contextul politic și administrativ local poate determina pozitiv activitatea Clubului, avându-se în vedere că în componența Consiliului Local Bârlad sunt multe cadre didactice și alte persoane apropiate școlii. Colaborarea Clubului cu școlile și grădinițele din municipiu, cu bisericile, cu Biblioteca „Stroe Belloescu”, cu Casa de cultură „George Tutoveanu” este de permanență și de substanță, programele comune fiind mereu importante și necesare.

Inventarul tehnic al Clubului este relativ corespunzător. Clubul dispune de aparatură video și audio, de calculatoare, imprimante, fax, instrumente muzicale, aparatură electronică, xerox. Dar are nevoie de carturi, biciclete, microbuz, de alte materiale și obiecte pentru desfășurări de cerc și activități mari, pentru sporirea interesului elevilor pentru activitățile din Club.

Colectivul didactic cuprinde șase profesori (doi cu gradul didactic I, trei cu gradul definitiv și unul fără definitiv), trei institutori (unul cu grad I, unul cu grad II și unul definitiv), trei maiștri instructori (doi cu grad I și un altul definitiv).

Clubul Copiilor „Spiru Haret” funcționează din 2012 în localul fostei Școli gimnaziale nr. 7 (str. 1 Mai nr.4).

O STRÂNGERE DE MÂNĂ

Portretul din apă al miticului Narcis nu-l poate culege nimeni cu degetele tremurate de parcă ar ridica o tîpsie de aur singur dintr-un potop lichid. Ne scapă, astfel, printre falange, esența, vreau să spun! Tot așa imaginea caleidoscopică a domnului profesor doctor Dumitru V. Marin: temperament încrezător, un actant incomod pentru unii, deschizător de drumuri pietruite cu realitate, dar și de drumuri imaginare, palmas neaoș, neobosit, dar și suveran pe o întinsă arie culturală, rămâne un spirit umanist pentru alții, o figură proeminentă și eminentă.

La prima vedere, ne atrag diversele sale preocupări, izvorâte dintr-o energie intelectuală consubstanțială, ce-și are viguroasele rădăcini în matricea sa țărănească, strămoșească din Giurgioana băcăuană, preocupări întreținute din 1958 (anii debutului) și până astăzi, așadar pe o perioadă de 56 de ani! Mai mult de o jumătate de secol! Și va continua! Desigur, în timpul cel absolut contează doar cât o clipă, dar într-o viață de om... așa cum a fost (ca să ni-l asumăm pe omul cu două creiere, Nicolae Iorga) reprezintă un efort considerabil și demn de luat în seamă. Este cercetător folclorist - „Tudor Pamfile și revista «Ion Creangă» (1998), este romancier - „Zăpada pe flori de cireș” (1999), este editor - „Tudor Pamfile. Basme” (1976), „Vlăstarul” (1990), este istoric cultural - „Festivalul național al umorului «Constantin Tănase»” (2010), este monografist - „Giurgioana-Bacău, Sat – Biserica” (2011), este editorialist - „Editoriale valabile din vremuri regretabile” (2013), este istoric literar - „Cu Eminescu, dascăl de suflet” (2013), este, mai ales, un reporter de primă mărime - „Spirale internaționale. Vasluieni pe spițe din roata istoriei” (2013), „Primari ca niște oameni acolo, și ei”, jud. Iași (2014). Și acum cartea, îndrăzneța carte, „Ceașescu → ... Bășescu-Miterrand-Snegur-Iliescu-Lucinski-Constantinescu- Regele Mihai I”, evocări de reporter, apărută la Editura Pim din dulcele târg al leșilor.

După un „Cuvânt...scurt”, în care își expune țelul său de mândrie gazetărească – de a fi prezent, în certe împrejurări, alături de marile personalități politice românești, se întreabă cu ce se poate alege posibilul editor din aceste evocări care s-au pierdut în istorie? Se alege, zicem noi, cu niște salvări de la uitare a unor clipe de excepție, a unor gesturi ce se adaugă la profilul general al epocii pe care am străbătut-o și care încă așteaptă să fie clarificată. Ca reporter, D.V. Marin se simte un protejat al destinului că a putut să dea mâna cu personalitățile evocate, că a fost predestinat să fie în preajma lor și să poarte conversații cu acestea. Fără complexe, își recunoaște meritul incontestabil, „într-o jumătate de secol, actant și martor... cu muncă, inspirație și noroc, n-a existat moment important în viața județului și țării fără a participa, a acționa sau... după caz, a asista! Îmi doresc doar să luați la cunoștință.” Luăm...cu luare aminte! Pentru că este singurul ziarist român față în față cu 8 (chiar 9) conducători de stat din ultimii 25 de ani călcând în două milenii”, după cum se exprimă.

Cartea debutează îndrăzneț pentru astfel de timpuri, pentru că încearcă să-l reabiliteze pe Nicolae Ceaușescu: „O mare personalitate anihilează pe numeroase altele (pe câți a scurtat de cap Ștefan cel Mare, să domnească 47 de ani...) și Nicolae cizmarul nu face excepție. Era temut, respectat, adulat și prețuit, iar ordinul lui (șoptit dar și în Congrese) era lege!” sau „Am trăit sentimentul acesta: Ceaușescu mai puternic decât Lenin!”

Dacă pe spații întinse D.V. Marin se arată a fi un distins și percutant reporter, un informator și un formator cultural redutabil, pe zone restrânse, ici-colo izbucnesc virtuțile sale de prozator. Se susțin acestea prin relatări comice, de efect. De pildă, momentul din 21 august 1968, când cu invazia sovietică în Cehoslovacia: „Am intrat «în dispozitiv de luptă pentru patrie» între Prisăcaru și Măcărești, pe malul Prutului, cu câte o secure în mână, să respingem... atacul(!). Rușii au dat drumul la tot felul de motoare, noi ziceam că-s tancuri, și vreo 4 zile ne-au rupt urechile, suflețele, răbdările; eram mândri să ne apărăm de ruși, dar cu ce... cu securile și ciomegile?” Schițe de portret răsar pe neașteptate. Tot cu efect comic: „M-am mirat mereu de unde atâta energie la o uscătură de om, binecunoscut pentru bărbuța lui (barbișon) și cu voce pițigăiată. Emil Constantinescu, președinte al României între 1996 -2000.” Evocarea secetei (din '46), excelentă prin notațiile „dantești”, ca Miron Costin în renumita descriere a invaziei lăcustelor din „Letopisețul Țării Moldovei”, rămâne memorabilă, ca un inel împrejurul unui deget!

Domnul D.V. Marin merită de la noi admirație iar de la mine o strângere de mână.

PETRUȚA CHIRIAC

DESPRE CLASA DE MIJLOC RECEPTATĂ ÎN MEDIUL DIDACTIC

De ce clasa de mijloc, mă întreba, într-o împrejurare a unei interesante manifestări culturale, o colegă, manifestare prezentă în sala mare a Casei de Cultură „G. Tutoveanu” și organizată de Asociația „Artă, tradiție și cultură”, cu ocazia înmânării unor premii.

De ce? Iată și răspunsul conversației noastre, în câteva rânduri.

Asistasem cu o seară înainte la o prezentare a unor tineri din mai multe țări, organizată de O.N.U pe tema Europei Centrale și de Est, cu un scop deosebit de practic: a face cunoscute mijloacele diplomatice de gestionare a dialogurilor și a negocierilor, astăzi singurele posibilități cu viziune pașnică asupra lumii. Și aceasta privind scopul obținerii competențelor și responsabilității tinerilor pentru familie și pentru copiii lor.

Ținta? Viitorul planetei și viitorii lideri ai vieții pașnice, mesageri ai umanității și ai idealurilor nobile ale acesteia.

Îmi lămurisem și altădată problema de diferențiere între sistemele economice de azi, în lume, ascultând opinii care concluzionau clar o existență a diferențelor între sisteme economice diferite.

Și pentru că era vorba de educație, de părinți și copii, în mediile unde ne ascultăm gândurile și comunicăm, îi spuneam colegei că s-ar putea ca tocmai dascălul să fie acela care poate înțelege, conform interesului de socializare civică a copilului, cum stau lucrurile.

În Europa problema economică merge pe sistem democratic. În țările care au intrat mai târziu în Uniunea Europeană, urmează a se dezvolta o clasă de mijloc de pe această poziție.

Te referi la problema oligarhică, spunea colega mea, dar eu îi arătam lucrurile altfel. Neexistând o clasă de mijloc concurentă, de exemplu, îmi mențineam eu suportul dialogului, există tendința puterii cu apel direct

la popor, o economie capitalistă statală, formată din „putere politică” plus oligarhie.

De aceea, chiar dacă există alternative, se apelează la „civilizația tradițională”, „putere economică” plus popor, de unde și un „spirit vechi de solidaritate”.

Te gândești la instituții democratice de la noi, sau...? mă întreba, privindu-mă, colega.

Nu, nu e posibil un succes democratic, astăzi, fără reformele liberale europene gândesc eu, și îi răspund cu voce tare, susținând rațional mobilul conversației noastre.

Pentru puterea unui stat de mărirea țării noastre și cu relațiile țărilor vecine bine cunoscute, mai ales cu sacrificiul revoluției din 1989, numai obținerea unei economii puternice și echilibrate din partea clasei actuale de mijloc poate menține o bunăstare onorabilă.

Mișcarea aceasta ar putea răspunde nevoilor de cultură și aplicare a cerințelor unei asemenea economii.

Cred că așa este receptată la nivelul mediului didactic această evoluție, ca fiind răspunzătoare direct de pâinea copilului de mâine.

Colega mea, ingineră, rămăsese însă sceptică și își menținea, în final, părerea că astăzi, în politică, totul seamănă mai mult „a caricatură” și cu prea mult „umor ieftin”.

Și totuși... tinerii care au luptat în 1989 nu se poate să nu-și spună prin vot un cuvânt referitor la existența relațiilor dintre noile sisteme economice și anihilarea aspectelor lor negative prin dialog și negociere.

Mă gândesc la intelectualitatea optzecistă de la nivel academic, aparținând acestei supape oferite de sistem, în revistele timpului din acei ani, și de care țara are astăzi nevoie, mai spun.

PETRUȘ ANDREI

SCULPTORUL GHEORGHE ALUPOAEI: „SEMNE GRAFICE DE RECUNOȘTINȚĂ” (Editura „PIM”, Iași, 2014)

Pe autorii acestei cărți extrem de inspirate și de valoroase: Gheorghe Alupoaei și Dumitru V. Apostolache, i-am cunoscut în vremea când domniile lor erau inspectori școlari iar eu tânăr director la Liceul din Puiști – Vaslui.

Dacă unii dintre membrii brigăzii de control se comportau precum cei de la C. F. I. (Cei Fără Inimă de la Controlul Financiar Intern), inspectorii Alupoaei și Apostolache erau niște domni. Tratau colegii asistați cu duhul blândeții, corectând lipsurile și eventualele greșeli și ajutând cu sfaturi competente pe cei aflați la nevoie. I-am prețuit, i-am respectat și le-am căutat compania și prietenia.

Au trecut anii și iată că ne întâlnim „într-un crâng de neuitări”, într-o pagină de carte cu triplă valoare: din punct de vedere al artei plastice immortalizând 100 de personalități contemporane ale vieții culturale județene și naționale; din punct de vedere documentar oferind datele biografice necesare cunoașterii acestora de către tinerele generații și, din punct de vedere literar creionând lapidar profilul fizic și moral al celor consacrați ori pe cale de a deveni.

Profesorul Dumitru V. Apostolache are numai cuvinte de laudă pentru „Profesorul plastician Gheorghe Alupoaei”. După studiile universitare, proaspătul absolvent vine de la Iași la Vaslui. „A coborât geografic”, spune Dumitru V. Apostolache, „și a urcat în același timp valoric în plan artistic” (p.6).

Opera pictorului și sculptorului Gheorghe Alupoaei este într-adevăr impresionantă: două complexe monumentale: Complexul Statuar „Ștefan cel Mare și Sfânt” din curtea Episcopiei „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Huși și Complexul Statuar „Pro Patria” de la Movila lui Burcel, la nord de Vaslui; la acestea se adaugă „douăzeci și patru de busturi de for public, mai multe portrete de expresie, unsprezece compoziții sculpturale de interior, șase torsuri feminine, șase basoreliefuli, zeci de lucrări de grafică și zeci de coperte literare” (pp. 6-7).

Profesorul-sculptor Gheorghe Alupoaei este realizatorul bustului și concepției ansamblului monumental dedicat celui mai mare poet român din toate timpurile „Mihai Eminescu”, aflat în perimetrul Bisericii „Sfinții Constantin și Elena” din orașul Edmonton, provincia Alberta, Canada.

Scriitorul româno-canadian Constantin Clisu, inspector general câțiva ani buni, creionează la rândul său portretul omului, profesorului și artistului Gheorghe Alupoaei al cărui nume trebuie scris cu majuscule. Omul este un adevărat caracter; trăsăturile sale definitorii sunt: modestia, cinstea, corectitudinea, calmul, discreția, lipsa de vanitate, verticalitatea atât de rară în zilele noastre, simțul măsurii și bunul-simț, echilibrul și stăpânirea de sine. După ce menționează și alte opere zămislite de sculptorul Gheorghe Alupoaei: busturile prințului Unirii, Alexandru Ioan Cuza și al Doamnei Elena Cuza, Nicolae Milescu Spătaru, Victor Ion Popa, Emil Racoviță, Ștefan Procopiu, Spiru Haret și Mihai Eminescu, Constantin Clisu concluzionează: „Arta sa, în totalitate,

este purtătoarea unui crez, este ca o tainică rugăciune șoptită în nopți de nesomn, timp în care artistul își trece opera, care urmează a fi zămislită, prin toate vămile gândirii sale, ca odată dăruită oamenilor să rodească în locul său, să le procure sentimente de înălțare sufletească, de reflecție, clipe de bucurie, trăiri care să troneze în forul lor intim” (Caiet omagial „Mihai Eminescu”, p.22).

Mă bucur că fostul meu inspector Gheorghe Alupoaei are bunăvoința și generozitatea de a mă menționa printre cei care purtăm vina și pricina acestei opere de excepție; de altfel, în „Motivație” pictorul precizează care i-au fost criteriile de selectare: „cei portretizați să fie, înainte de orice, oameni integri, cu ținută morală impecabilă, fără „pete”. „Din experiențele mai vechi,, spune artistul, „am învățat să fiu atent să nu se mai „aciueze” pe lângă mine impostori, farsori sau alte asemenea nonvalori care infestază locul; dacă-i posibil, să realizez figurile celor care se luptă să lase în urma lor ceva de preț, o contribuție la îmbogățirea patrimoniului cultural al zonei și mai mult decât atât;

subiectiv, acele persoane să-mi fie apropiate sufletește sau să fi avut vreo contribuție, vreo atitudine sinceră și cinstită vizavi de efortul meu de a mă realiza. Portretele cuprinse în volumul acesta sunt semne de neuitare. Noi, românii, uităm uneori prea ușor pe cei care „au fost”.

Referitor la arta portretului, Dumitru V. Apostolache menționează: „Portretul are menirea de a fi oglinda cea mai pură în care se răsfrânge ireproșabil sufletul unui om. În portretele sale omul obișnuit devine personaj pentru că arta la el este viața și viața este artă. Privindu-l cu atenție, observăm că seamănă cu albina care ia din flori ca tribut materia primă și o preface apoi în miere” (p.7).

În această „Carte cu prieteni”, un loc aparte ocupă familia profesorului-pictor, bunul Dumnezeu binecuvântându-i, pe el și pe doamna Virginia, cu doi copii, Vlad și Raluca, și cu trei nepoți: Călin-Matei Alupoaei, Olivia-Elisabeta și Horia-Ștefan.

Cartea celor 100 de portrete este una care-și merită locul în primul raft al bibliotecii și-n cel al inimii. Subscriem spuselor lui Dumitru V. Apostolache: „Apreciem maniera graficianului Gheorghe Alupoaei de a reprezenta chipul omenesc cu o majoră înscenare fizionomică a vieții lăuntrice (...) Prin acest album maestrul Gheorghe Alupoaei ne-a înscris pe noi, cei care-l răsfoim, la școala de a privi. Aici găsim portretele unor destine exemplare, ale unor oameni care au ce povesti” (p.8).

Cartea profesorului, pictorului, sculptorului și omului între oameni (de cultură, desigur) care este Gheorghe Alupoaei îmi umple inima de bucurie.

Când scrii despre oameni dragi ți se primenește sufletul și-ți înflorește condeiul, dacă nu scrii la calculator.

Trebuie să avem grijă ca aceste flori „dintr-un crâng de neuitări” să nu se ofilească niciodată.

Vasile FETESCU

MĂRIA-SA CONȘTIINȚA

Când cei dedați răului săvârșesc tot felul de nelegiuiri și nu se mai tem de nimic;

Când legile sunt făcute pentru a fi încălcate chiar de către cei ce le-au adoptat;

Când corupția s-a transformat într-un *cancer social* ajuns în stadiul de metastază;

Când sărăcia se extinde și se adâncește în pofida statisticilor cosmetizate ale guvernărilor;

Când tranziția tinde să se permanentizeze în beneficiul îmbogățitorilor peste noapte;

Când criza economică este acompaniată de criza morală, ca expresie a unei societăți grav bolnave;

Când tineretul deusolat este tot mai expus și agresat de cele două mari nenorociri ale lumii contemporane: SIDA și drogurile;

Când nemunca, hoția și cerșetoria s-au instalat confortabil în locul muncii și al cinstei;

Când cei mai buni tineri absolvenți ai învățământului superior iau drumul străinătății pentru a-i îmbogăți și mai mult pe bogații lumii;

Când economia subterană, evaziunea fiscală și blocajul financiar erodează temelile economiei naționale;

Când conștiința multor români a adormit sau s-a abrutizat, ce ne-a mai rămas?

Speranța!

Speranța în redeșteptarea neamului, în trezirea la realitate, în însănătoșirea economiei și a climatului politic și moral.

De ce Măria-sa conștiința? Pentru că ea, conștiința, este forul interior suprem al fiecăruia dintre noi, ea ne este sfetnic, ne stimulează sau frânează acțiunile, ne veghează, judecă și apreciază faptele.

Poți să minți pe alții, să fugi oriunde,

Dar de tine nu te poți ascunde.

Conștiința – ea e vajnic păzitor.

Și, totodată, martor și judecător.

Conștiința este zeu pentru toți muritorii, afirmă dramaturgul antic grec Menandru și, totodată, *infailibilul și incoruptibilul judecător, care hotărăște în fiecare clipă, când vrem să-l ascultăm și a cărui voce ajunge chiar și la acela care nu vrea să o asculte, oricât de mult s-ar împotrivi* – susține H. von Moltke.

În fond ce trebuie să înțelegem prin cuvântul conștiință? Dictionarul explicativ al limbii române definește conștiința ca *sentiment al responsabilității morale față de propria conduită; proces de conștiință ca dificultate de a hotărî într-o problemă morală greu de rezolvat*; muștrare de conștiință ca *remușcare, regret și a fi fără conștiință a fi lipsit de scrupule*.

În înțelesul filosofic al conceptului, conștiința înseamnă *sentimentul, intuiția pe care ființa umană o are despre propria existență și despre lucrurile din jurul ei*.

Într-o accepțiune restrânsă, conștiința individuală reprezintă sistemul de frânare a acțiunilor neconforme cu codul etic social acceptat, de impulsivitate și susținere a actelor morale pozitive.

În mod firesc apare întrebarea: de ce la unele persoane indiferent de treapta socială, de gradul de cultură, de orientarea politică, funcționează această instanță supremă de coordonare a comportamentului, iar la altele nu? Cu alte cuvinte, de ce unii oameni au conștiință, în timp ce alții le lipsește? Educația familială, școlară și socială este aceea care formează personalitatea umană a cărei coloană vertebrală este conștiința. Atenție deci, la educație!

Deseori auzim expresiile: *așa mi-a dictat conștiința; am*

ascultat glasul inimii; conștiința m-a îndemnat să-mi onorez profesia cu răspundere și dăruire; sunt cu conștiința împăcată.

Mulți semeni de-ai noștri săvârșesc fapte reprobabile, antiumane și antisociale cu bună știință, în cunoștință de cauză, premeditat. Despre aceștia spunem că sunt lipsiți de conștiință sau au o conștiință deficitară, viciată.

Dintre persoanele care săvârșesc răul în mod conștient, puține au muștrări de conștiință, regretă în mod sincer plonjarea în apele murdare ale mizeriei morale. Înseamnă că în forul intim al acestora mai licărește o lumină, o speranță de îndreptare. Altfel stau lucrurile cu persoanele care s-au ticăloșit complet, care nu mai au nimic sfânt, care au devenit pensionari pe viață ai stabilimentelor de detenție. Grav pentru familie și comunitate este când în această postură se află tineri care au pășit cu stângul în viață și devin un pericol și o povară pentru societate.

Pentru cei virtuoși regula de acțiune în împrejurări îndoielnice este glasul inimii afirmă Kalidasa, poet și dramaturg indian. Să ascultăm deci glasul inimii, *sfânta flacără a sufletului* (A. Barbier) sfetnicul sincer și devotat al omului, care îl ocrotește de rele și îi oferă liniștea și echilibrul sufletesc, căci *nimic nu-i mai sincer decât conștiința și mai avantajos decât sfaturile ei*, ne asigură Oxenstierna, diplomat și moralist suedez.

O societate este sănătoasă sub aspect politic și moral dacă își promovează în forurile de conducere și de decizie persoane cu un înalt grad de conștiință civică, sensibile la nevoile celor mulți, cu o impecabilă moralitate, devotate până la sacrificiu celor care i-au ales.

Am așternut pe hârtie aceste rânduri la îndemnul conștiinței – sanctuarul cugetului meu – iar dumneavoastră, cititorilor, vă adresez îndemnul: în momentele cruciale, în cele de grave încercări și de mari îndoieli, consultați-vă cel mai fidel, mai bun și mai sincer sfetnic: propria conștiință.

TIBERIU SZENTI

Dor de munți

Pașii mei mărunți, mărunți
vor să urce iar spre munți
pașii mei vioi, vioi
să se-ntoarcă iar la voi.

Inima mi-e cântec trist,
iarna, cel mai mare-artist
a vopsit cu-n alb decor
tot pământul primitor.
Inima mi-e cântec vechi
peste care trec perechi,
o zi dulce, una-amară
ca un cântec de vioară,
peste ale cărei strune
zboară degete nebune
și peste al cărui vis
nu mai vezi vreun drum deschis.

Mi-e dor de voi și-aș vrea să-mi scrii,
trimite-mi gânduri dinspre munți
spre care aș vrea să urce iar
pașii mei mărunți, mărunți.

DIN VIAȚA ACADEMIEI

- urmăre din pagina 2 -

D-na Roxana Galan conferențind

viețuitoarele dintre locuință și sălbăticie, expunere urmărită cu mare interes și suscitând intervenții de substanță din partea publicului. A fost apoi lansat nr. 3 (56)/2014 al revistei *Academia Bârlădeană*, prezentat de Elena Popoiu.

În zilele de **2 și 3 noiembrie**, în cursul unei plăcute și utile vizite de lucru făcută de Elena Popoiu dlui C.D. Zeletin, la domiciliul domniei sale din București, președintele de onoare al Academiei Bârlădene ne-a oferit noi documente pentru istoricul Academiei și a donat bibliotecii noastre mai multe volume printre

Acasă la frații C. D. Zeletin și Paul Dimoftache, pe str. Delavrancea 61

care: *Crestomația de familie George Emil Palade*, *Scrieri* de Ion Buzdugan (vol I, II), Michelangelo Buonaroti, *Sonet*. Tot grație dlui C.D. Zeletin, Academia Bârlădeană a primit volumul omagial *Ștefan Petică. La 110 ani după...*, ediție îngrijită de Nicoleta Presură Călina și tipărită de Editura Aius din Craiova.

Scrieri 4 de C.D. Zeletin la „Gaudeamus”

A fost un eveniment legat implicit, într-un fel genealogic, de Bârlad: este vorba de lansarea volumului *Scrieri 4* – care continuă colecția *Distinguo* (denumire dată în onoarea volumului de eseuri al lui C.D. Zeletin, apărut la Editura Vitruviu în 2008) – volum masiv (1390 de pagini!) și foarte elegant, subintitulat *Istoriografice*. Volumul întrunește câteva cărți dedicate unor personalități intelectuale care s-au impus în cultura română: dr. Alexandru Brăescu, primul profesor de psihiatrie al Universității de Medicină din Iași, creator al Așezămintelor Socola și al Catedrei de Psihiatrie, care s-a luptat eroic o viață pentru a-l scoate pe suferindul mintal din condiția penibilă și tragică de delincent – lucru greu de imaginat astăzi – și a-l așeza în rândul celorlalți

bolnavi (hepatici, cardiaci, reumatici etc); scriitorii Zoe G. Frasin și George Tutoveanu ; filosoful și sociologul Ștefan Zeletin, care a creat opera lui capitală, *Burghezia română*, în timp ce era profesor la Bârlad; împreună cu *Neoliberalismul*, cartea în care Ștefan Zeletin îi urmează lui Dimitrie Cantemir (*Istoria ieroglifică*) și este urmat de A.D. Xenopol cu volumul *Teoria istoriei*, a apărut de curând în foarte restrictiva colecție „Cărți fundamentale ale culturii românești”; cântărețul de talie europeană, tenorul Tomel Spătaru, unul din marii uitați în propria țară, care a cântat trei decenii, unul la Opera din Cluj, unul la Opera din București și unul în marile teatre de operă ale Italiei și ale lumii, în mod absolut ca prim tenor.

Fiecare în felul său este legat de Bârlad și toți au fost personalități reprezentative, dintre care două exponențiale, depășind faptul de a fi reprezentativi pentru o anumită zonă. Volumul se termină cu o interesantă suită de etimologii descoperite și propuse de C.D. Zeletin.

Manifestarea a avut loc la Târgul de carte „Gaudeamus”, **sâmbătă 22 noiembrie** a.c. și a fost organizată de Editura

Lansarea „Scrierilor 4” la Gaudeamus 2014

Spandugino. O sală arhiplină, care, contrar obiceiului, excludea acel du-te-vino propriu marilor expoziții, i-a ascultat pe cei cinci vorbitori: doamna Lavinia Spandonide, directoarea editurii, doamna Georgeta Filitti, istoric, academician Solomon Marcus, prof. univ. dr. Radu Șerban Palade și autorul, C.D. Zeletin. Cel mai tânăr participant: academicianul Solomon Marcus; cel mai tânăr, spre surpriza și bucuria tuturor : tânărul Petru de 4 luni, venit în landou, fiul Mihaelei și al lui Cătălin Andrei Teodoru, membri ai Academiei Bârlădene.

Întâlnirea s-a încheiat cu oferirea de autografe de către C.D. Zeletin, foarte solicitat de un public extrem de interesat de problematica atât de felurită a imensului volum și de personalitatea autorului.

Duminică, 23 noiembrie 2014, începând cu ora 11, Academia Bârlădeană, Consiliul Local și Primăria comunei Alexandru Vlahuță, Școala Gimnazială „Alexandru Vlahuță”, și-au omagiat patronul spiritual, la împlinirea a 95 de ani de la stingerea din viață. Inimosul primar al comunei, dl Dănuț Cojocar, a deschis manifestarea salutându-și oaspeții primiți cu căldură în localul școlii din centrul comunei. A urmat un simpozion la care au prezentat comunicări: Elena Monu – *A. Vlahuță, spicuri biografice*; Lucian Valeriu Lefter, consilier la Centrul Județean

Poeții Simion Bogdănescu și Petruș Andrei, președinta Academiei, Elena Monu

Prof. Petruș Andrei, prof. Elena Monu și primarul Dănuț Cojocaru

Monumentul scriitorului A. Vlahuță, pe locul casei natale

De la stânga la dreapta: gazdele evenimentului: părintele Ciprian și primarul Dănuț Cojocaru, prof. Elena Monu, Lucian Lefter, Simion Bogdănescu, ..., ..., și Cezar Crăescu

pentru Conservarea și Promovarea culturii tradiționale – *Date inedite despre familiile Miclescu și Vlahuță* (Vlahutzi); Petruș Andrei – *Poetul Alexandru Vlahuță*; Simion Bogdănescu - *Alexandru Vlahuță, strămoșul poezilor bârlădeni*. Elena Monu a reluat apelul stăruitor al lui C.D.Zeletin privind necesitatea unui demers al intelectualilor bârlădeni în favoarea reintroducerii scriitorului A.Vlahuță în programa școlară. După un spectacol dedicat scriitorului omagiat de către profesorii și elevii școlilor din Vlahuță și Florești, participanții la manifestare și alți locuitori ai satului au ascultat cu emoție slujba de pomenire oficiată de părintele Ciprian la monumentul înălțat pe locul casei natale a scriitorului.

Sâmbătă, 29 noiembrie a.c., la ora 15, Academia Bârlădeană a găzduit o activitate a clubului de lectură de la Școala gimnazială „George Tutoveanu” (coordonator, prof. Adina Stratulat), aflat în relație de parteneriat cu Cercul de teatru de la Clubul Copiilor „Spiru Haret” (coordonat de prof. Eliza Artene, membră a Academiei Bârlădene). Cele două sunt partenere într-un proiect ce se va lansa curând, *Zile de poveste - Atelier de creație, teatru și lectură*. Gândit pe termen lung, proiectul este menit să-i readucă pe copii în lumea cărții și să-i ajute să transforme zilele obișnuite în zile de poveste prin lectură, teatru și creație.

Copiii de la Clubul de lectură și îndrumătoarea lor, prof. Adina Stratulat

www.academiabarladeana.ro / e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXI, nr. 4(57), decembrie 2014, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef),
Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

Manuscrisele trimise pe adresa redacției se publică în ordinea necesităților redacționale. Materialele nepublicate nu se restituie.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor.